

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XX PARS IV.

LIPSIAE MDCCLXXV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH

Vendantur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourfe, Parisiis apud
Briasson, Venetiis apud I. B. Pascali, Patavii apud Io. Manfr ,
Holmiae apud L. Saluium.

Nov
C
C
M
I

ma
Ne
ele
de
pr
fci
ra
Q
ca

h

I.

Noui commentarii societatis regiae scientiarum
Göttingensis Tom. III. ad an. MDCCLXXII.
Götting. et Gothae. apud Christ. Dieterich.
MDCCLXXIII. pagg. 316. tabb. æn. IX. Tom.
IV. ad an. MDCCLXXIII. ib. MDCCLXXIV.

Equidem nos et hic eandem, quam supra *) diximus, sumus sequuturi rationem in indicandis virorum clarissimorum commentariis, et omissuri mathematicos historicos et philologicos tractatus. Neque ea hic amplius repetamus, quae Cl. HEYNE eleganter et concinne, ut solet, in praefatione vel de mutationibus sociorum, vel de quaestionibus propositis, vel de legibus, a societate sociis praescriptis singulis, exposuit, cum, quae nostra referant, suo loco singula relata acceperint Lectores, Quam ob rem ex tomi tertii prima parte indicandi sunt

I. ALBERTI DE HALLER *de partibus corporis p. I.*
*humani sentientibus et irritabilibus sermo tertius **).*

Pp 2

Confir-

*) vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 255.

**) Praelect. d. 12. dec. 1772. Sermones priores
tomo

p. 2.

Confirmat hic Ill. Auctor, quae experimentis fa-
pissime et suis, et aliorum repetitis inconcussa man-
serunt, et quaedam suis circumscribit limitibus.
De *partibus* primum *sentientibus*, ibique de sensu
partis corporis humani sanae agit. Consentit ta-
men inflammatione tactas partes aciori sensu,
quam sanas, praeditas esse. In ea, quae sana nihil
sentiat, non putat ex villo morbo sensum excitari.

Tendinibus nullum esse sensum, etiam id pro-
bat, quod macerati in telam cellulofam resoluun-
tur, cum id in nervis non eueniat: quod etiam du-
riores sint reliquis corporis partibus, et in auihus
osseae fere naturae, qui a pastu rubiae rubescant.
Experimentis nuperorum et tendinum insensibilita-
tem demonstrantibus, et aduersariorum, inter se
comparatis, efficitur, omnem sensum, quem qui-
dam Cll. viri tendinibus tribuerunt, non ab ipso
tendine, sed a nervis, qui tendines circumiacent,
oriri: quam nervi laesionem claudicatio, si sequuta
fuerit, luculentius probat, atque ignis et acidorum
mineralium vim agentem in partes tendini vicinas
diffundi. Sic de omnibus partibus insensibilibus
experimenta iterata proponit, ostenditque eum,
qui aduersariis visus sit his partibus inesse sensum,
effectum esse vel a nervis vicinis laesis, vel a vi
corporis irritantis se late diffundente. In duras
meningis insensibilitate demonstranda ad Cl. L. O-
STEINII experimenta *) etiam refert. Corneam
plane non, et iridem parum sentire docet. In pa-
thologicis tamen de hac sensilitatis a membranis
absentia neminem posse tutum esse, cum nervi
vicini

tomo II veterum comment. Gotting. sunt euulgati.
vid. comm. nostror. Vol. II. p. 695.

*) vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 624.

vicini laedantur, nec locus morbi adeo accurate definiri possit.

Cellulosam telam, non sentientem, nuper Ill. p. 25.

MECKELIUS *) sensu praeditam dicere videri posset. Sed doluisse ait Ill. Auctor in hoc casu cellulosam telam ideo, quod exigui nerui, qui per annulos abdominis tendunt, cuti inguinis scrotique passim impensi, alique cutanei nerui secti dolerent. Aliamque causam subesse potuisse. Filamentum enim in aegro nerueum doluisse, quo resecto, perpetuis tormentis liber euaserit, atque tale filamentum quidem Auctor Ill. in aegro, cum iuuenis esset, per sua signa agnouit. Id filamentum potuisse a succussione irritari, quam scalpellus in cellulosa tela necessario excitaret, dum nifus esset eam diuidere. Ossium sensum negat, proprio nunc nifus experimento, quod quoque de medulla eorum, s. adipe, videtur, vtpote cum Ei non probabile sit, nervos ad eam accedere. Denique Ill. Auctor partes sensiles, quae nervis praeditae sint, nominat, atque in medulla cerebri sensus sedem esse confirmat, refutatque experimentis eorum opinionem, qui medullae cerebri, cum reliquas omnes partes faciant sensiles, sensum denegent.

2. RVDOLPHI AVGVSTINI VOGEL *experimenta circa partium salis ammoniaci constituentium proportionem* **). Quum variam hanc esse Cll. viri ***) experti sint: ipse pericula cum ad analysin, P p 3 tum

*) vid. comm. nostr. Vol. hui. p. 421.

**) Praelecta d. 4. ian. 1772.

***) TOVRNEFORTIVS partium vrinosarum duas tertias, (mém. de Paris. 1700.) GEOFROI supra tres quartas (ibid. a. 1723. p. 316.), HOFFMANNVS tres circiter quartas (obsll. chym. p. 233. quod confirmat

p. 41. tum ad syncrison huius salis spectantia instituit. Igitur primo sal ammoniacum depuratum cum sale alcalino fixo igni tradebat in vase aperto, viditque, repetitis vicibus, non solum exhalare vapores primum albicantes, verum etiam, finita exhalatione et refrigerato crucibulo, salis relinqui eandem copiam, quae fuerat salis tartari: quod quidem sal tartari immutatum manserit, neque quidquam de ammoniacali receperit; cum hoc omne in aera dispersum fuerit. Idem experimentum repetit, praeter, quod loco salis tartari, cretam adhiberet, eamque a sale ammoniaco mutari expertus est: nam etsi ne granum quidem pondere increuerat, tamen posthaec, miro profecto phaenomeno, ita vitro aere humectabatur atque in oleum calcis deliquefcebat, quam mutationem ab acido marino salis ammoniaci natam fuisse patet. Sal tartari vero in vase occluso omnino, sale alcalino addito, in sal medium fixum perfectum mutabatur.

p. 43. Quibus quidem experimentis cum proportio partium, quae sal ammoniacum constituent, non definiri queat: alia via incessit Auctor. Hinc sal ammoniacum cum sale tartari, diuersa quidem proportionem illi adiecto, in cucurbita sublimauit ex balneo arenae, atque usus est leni admodum igne, vt sal vrinofus purior extorqueretur, in qua ignis moderatione neglecta alii peccarunt. Atque tunc pro diuersa proportionem salis tartari vel plus, vel minus vrinofus salis obtinuit. Quo maior salis tartari

tari
vnde
haec
sequi
salis
vrin
quid
spir
seru
mu
satu
igit
tia
ver
sex
Hi
ful
xe

firmat SPIELMANN instit. chem. p. 184); DU HAMEL plus, quam ipsum pondus sit, salis ammoniaci (mém. cit. 1735. p. 419), DU FAY dimidiam ponderis, GROSSIUS paullo minus (ib. p. 420.) et TEICHMEYERVS vnam tantum partem ibidem contineri asseruerunt.

tari copia, eo maior et ea salis vrinosi erat, et contra : unde et cur diuersa Auctorum sint experimenta, et hac ratione nihil certi declarari posse, apparet.

Quapropter Noster tentauit per syn hesin con- p. 46.
sequi propositum finem. Igitur primum spiritus salis fortis vnciae vni in vitro sensim adiecit salis vrinosi tantum, quantum ad ipsius saturationem requirebatur. Tumque, repetita vice, deprehendit spiritum huic salis fumantem pondere quatuor scrupulorum increuisse. Deinde spiritus salis communis eandem copiam, vrinoso sale sensim adiecto, saturatam, duobus scrupulis augeri vidit. Ex his igitur colligit, indicatis simul, quae sub efferuescentia salium conspicerentur, phaenomenis, pro diuersa acidi marini virtute modo tertiam, modo sextam partem ad ipsius saturationem requiri. Hinc TEICHMEYERVM a vero non prorsus abfuisse ait Auctor ; etsi rationem perperam subduxerit.

Monet quoque Cl. Auctor eos, qui experimenta p. 48.
haec repetere velint, se praeter ignis gradum, supra indicatum, omne sal volatile ad numerum adscripsisse, quod tam alembicum intus obduxisset, quam in vas recipiens transstillauisset, ac fuisse antea vasa exacte ponderata. Deinde, se finem sublimationis tunc fecisse, cum sal volatile in alembico eo videret exsiccatum, vt molecule eius quaedam deciderent. Denique cum sublimationem salis ammoniaci cum calcis vivae tripla parte institueret, se confirmatum vidisse, quod ne micula quidem salis vrinosi forma solida in altum eueheretur, neque ad violentum ignem : sed paucillum liquoris spirituosius, penetrantissimi, post aliquot horas demum transstillaret. Cum etiam sal ammoniacum artificiale cum Aegyptiaco veteri compararet, illud omnino non differre vidit.

p. 50. 3. EIVSDEM *de pulvere caementarii nonnulli
vfitato, Tras vulgo dicto, commentatio chemica* *).
Postquam breuius retulit, e lapide duro vel solido,
vel celluloso, hunc puluerem recipi**), experimenta
chemica describit. Octodecim experimentis, quae
cum oleo vitrioli aliisque et acidis et mediis sali-
bus, borace, igne, et alio modo instituit, patet
esse lapidem Bockenheimensem ex diuersa materia
conflatum, siquidem et vitrescibilis terra, et alia
diuersa, cum acidis conflans et in iisdem solu-
bilis eundem constituat: quae quidem iterum et
aluminosa, martiali, et calcarea constet: sintque
haec inter se proportionem, vt terrae vitrescibilis
tres partes, et vna pars terrae mixtae lapidem effi-
ciant; in mixta vero hac terra quinque partes alu-
minosae, duae martialis, et vna calcareae conti-
neantur. Hinc ad nullam simplicis lapidis classem,
ad arenarios tamen rectius, quam ad alios eum
referri posse colligit.

p. 60. 4. IO. ANDREAE MURRAY *observationes
super stirpibus quibusdam recens inuentis et rariori-
bus in horto academico institutae* ***). Videtur Cl.
Auctor assentiri iis, qui vegetabilia noua nasci posse
existiment, reprehenditque Cl. ADANSONIVM, qui
numerus plantarum possibilium definire tentarit.
Postea, dictis viris, quorum observatione plures
nouae plantae detectae sint, ipsas plantas, quarum
quaedam eodem tempore ab Ill. LINNAEO in man-
tissa II. receptae sunt, curate describit, additque
observationes, quae certiore plantae determina-
tionem respiciunt. Omnes hae plantae hypocau-
storum

*) Praelecta d. 14. nov. 1772.

**) cf. quae dicta sint comm. nostr. Vol. XIX. p. 392.

***) oblatae societati d. 4. iul. 1772.

florum beneficio in horto Gottingensi floruerunt, adiungitque Cl. Auctor earum icones a se ipso, secundum ambitum plantae, fide et naturali magnitudine delineatas.

Sunt igitur plantae sequentes. 1. *Heuchera di-* P. 64.
choloma, caule ramoso, pedunculis bifloris axillari-
bus; foliis lineari lanceolatis oppositis, integris
caulinis. Annuæ. Differt flos ab *Heuchera ameri-*
cana LINN. calyce inflato, lineis decem prominu-
lis notato, obsolete sinuato; petalis sublinearibus,
sinubus insertis; staminibus, pistillisque, calyce
duplo longioribus, stigmatibus vix manifestis.
2. *Vinca pusilla*, caule erecto, herbaceo, quadran. P. 66.
gulari, floribus geminis solitariisque pedunculatis,
foliis lanceolatis. Annuæ. 3. *Kölreutera mollugi-* P. 67.
noides est *Gisfektia pharnacioides* LINN. *) 4. *Ca-* P. 69.
lendula gibbosa, seminibus cymbiformibus, omnibus
incuruatis, marginis echinatis, disci crenatis, ramis
basi gibbosis. 5. *Ocimum polyflachium* LINN. P. 71.
medium inter *Melissam* et *Ocimum*, moschi odore
fragrans. 6. *Chondrilla nudicaulis* LINN. ad La- P. 73.
stucam pertinere Nostro videbatur, cum calyx ca-
lyculatus et deciduus sit. 7. *Sida urens* LINN. ite- P. 75.
rum, descriptione LINNAEI non sufficiente, de-
scripta. 8. *Spermacoce hispida* LINN. Dubia P. 77.
planta antea visa; BURMANNI icon et descriptio
(*Thef. Zeyl. p. 109. tab. 20. fig. 3.*) non ad hanc, sed
ad *S. hirtam* LINN. pertinent; contra BROWNII
planta (*nat. hist. of Jam. p. 141.*) est hæc eadem.
9. *Cacalia sonchifolia* LINN. calyce non calyculato. P. 79.
10. *Sisymbrium islandicum* OEDERI *flor. Dan.* P. 81.
tab. 409. Denique quosdam fungos, interque
eos novam *Pezizam minimam* describit.

Pp 5

5. AVG.

*) vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 421.

p. 85.

5. AVG. GOTTL. RICHTER *observationes de morbis sinuum frontalem* *). Historiam aegri Cl. Auctor enarrat rarissimam, in quo superior primum palpebra subito adeo intumescerebat, ut tota liuida ad mediam fere genam dependeret. Elapsis aliquot diebus, aeger stupidus et somnolentus factus, simul vero parua apertura in palpebra nata est, ex qua ingens puris copia profuebat: incisione autem facta tamen puris sedes non detegi potuit, sed aeger paulo post apoplecticus periit. Sectione cadaueris abscessum in sinu frontali Cl. Auctor detexit, qui non modo exterius per ossis frontis externam laminam, sed etiam interius viam sibi parasset, quae ad cerebri cauitatem penetraret. Ex amicorum aegri relationibus Noster cognouit, aegrum nullam externam violentiam passum esse; non raro tamen de dolore obtuso in fronte conquestum esse, subinde etiam illi aliquot puris guttulas e naribus destillasse.

His praemissis Cl. Auctor de causis, quae inflammationi et puris genesi in hisce sinubus originem praebere possunt, et medela differit, quae, si apertura ductus iam obstructa sit, in eo consistere videtur, ut orificium illud referatur, quod, immisso forte per nares specillo, fieri posse Cl. Auctor suspicatur. Hoc vero auxilio non succedente, trepano sinus frontalis aperiendus est, si aeger se hoc remedio submittere non recuset. Addit Cl. Auctor cautiones varias in hac operatione obseruandas.

p. 95.

6. IOANNIS BECKMANNI *commentationis de reductione rerum fossilium ad genera naturalia protyporum pars secunda* *). Pergit hic Cl. Auctor in reducendis

*) Lecta d. 4. april. 1772.

**) Praelecta d. 2. maii 1772.

reducendis fossilibus, eo, quo supra *) inceperat, modo, atque *Entomolithos Helmintholithos*que hic ad protypa reductos, synonymis, descriptionibus animaduersionibusque vtilibus illustratos sistit: *Entomolithos* omnes, praeter cancrorum et oniscorum, fiktos iudicat. Ex *Entomolithis Cancr* nomine- p. 98.
mus eum, quem *Manti* affinem putat Auctor, qui sit a Cl. GÜETTARDO ardesiae impressus inuentus **). Neque enim esse hunc *Entomolithum paradoxum*, uti temere ab aliis dictum sit. Esse vero p. 102.
huius *Entomolithi* paradoxo protypum *Oniscum*; neque vel *Chitonem* vel *Monoculum*, vel aliud quoddam testaceum bivalue. Hic simul *Onisci Entomi*, qui sit protypo similis, descriptionem dat. *Helmintholithos medusae* negat Auctor. *Echinorum* genus minus adhuc p. 106.
esse definitum, atque difficile *Echinitas* ad protypa sua reduci putat Auctor: cum tamen Cl. KLEINII dispositionem reliquis perfectiorem iudicet, eam hic sequitur. De lapidibus iudaicis vulgo dictis non p. 118.
amplius dubium esse affirmat, quin fuerint *Echinorum mammillatorum* aculei; qui tamen non omnino solidi, sed porosi fuerint: ita cum aculei ex parte interiori putridi facti fuerint, et explicari posse, qua ratione spati genesi locus fiat.

7. ABRAH. GOTTHELF KAESTNER de p. 122.
*parallelo stellae ob refractionem apparente, ad verum reducendo, et situ mutuo duarum stellarum, ob refractionem apparente ad verum reducendo ***).*

8. ALB. LVD. FRID. MEISTER de emenda- p. 144.
tiori scalae thermometri, inter puncta ex observationibus definita, interpolatione †).

9. HENR.

*) vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 264.

**) vid. mém. de Par. a. 1757. tab. V. f. 2.

***) d. 6. iun. 1772.

†) d. 1. febr. eod.

P. 172. 9. HENR. AVG. WRISBERG *de vita fetuum humanorum diiudicanda* P. 1 *). De initio vitae humanae Cl. Auctor varias observationes communicare apud animum constituit. Exhibet hinc primo tabulam partuum immaturorum, in qua conceptionis et partus tempus, pondus et magnitudo fetus, partus species et embryonis conditio annotantur. Quibus observationibus ostendit: ex embryonis ipsius natura et conditionibus probabilius longe de inchoante fetus vita iudicium, quam ex alii signis ferri posse. Ad vitam enim animalem perfectam requiritur organorum quoque et instrumentorum, quibus actiones corporis perficiuntur, quaedam perfectio. In embryone 130 dierum, una cum velamentis excluso, perruptis velamentis Cl. Auctor debilem quidem, sed distinctum tamen membrorum et cordis motum observavit. Nullum autem pulsum percipere, nec respirationem excitare potuit. In fetibus vero sexto graviditatis mense exclusis, licet immaturitatis signa in externa corpusculi superficie se ostenderent, pulsus tamen et respiratio aderant.

P. 181. Expositis reliquis, quae in iis ratione suctionis, caloris corporis cet. Cl. Auctor observavit, concludit: 1) Omnes in vtero embryones ab ipso conceptionis momento vivere, sed vitam vivere paucissimis muneribus ornatam. Hinc quaestio de fetuum vitalitate ita formanda est: quo tempore fetus capax sit, omnes exercendi functiones, ad vitam animalem perfectam viuendam, necessarias, non quo tempore vita in genere incipiat? 2) Fetus ante initium quinti gestationis mensis vix vllum vitae animalis perfectae signum, cordis motu excepto, ostendere. Quarto tamen mense musculos iam agere incipere. 3) Cum sexto mense musculi respirationis iam validi sint, fetus eo tempore vitales esse, omnino concedi debere.

4. Vitae

*) d. 7. mart. 1772

4 Vitae animalis determinationem nec a dierum numero, nec ab vno alteroue vitae symptomate, sed a complexu omnium ad vitam animalem necessariarum functionum deriuandam esse.

Tomi quarti pars prima nobis hos offert tractatus.

T. IV.

1) ALBERTI DE HALLER *de partibus corporis humani irritabilibus sermo IV* *) p. 1. De viribus contractilibus corporis humani vniuersis dicit, quas multi coniungant, Ill. Auctor separat **) Vim contractilem eam, ex qua firmitas nascitur, omnibus corporibus, e terra et glutine factis, inesse constat: musculis membrisque datam vim contractilem in eo differre, quod humiditate deleta, vel tota pereat, vel minuatur multum. Quod si vis contractilis telae cellulosae nimis imminuatur, humor, qui in ea continuo secernitur, eandem distendit atque ita oriuntur oedemata.

In hac tela cellulosa prima irritabilitatis stamina incipere, quae in fibra musculari perfecta conspiciuntur. Iam comparando dotes vis mortuae et insitae seu irritabilitatis, ostendit earundem diuersitatem. Vis mortua in omnibus corporis humani partibus adest, continuo et absque alternis vicibus agit, in cellulosis partibus potentior est, quam in musculis, post mortem per plures dies, immo per mensem manet, non suscitatur ab irritatione mechanica, atque motus ex frigore ad eam spectat. Contra vis insita frigore et siccitate destruitur, a stimulo excitatur, breui a morte tempore

*) Praelectus d. x. iul. MDCCCLXXIII.

**) vid. Elementa physiologiae Ill. Auctoris tom. IV. p. 443. seq.

pore agit, multo violentior eius est motus, alternis vicibus, sed perpetim operatur, sola in fibra musculosa sedem habet, neque ex vno in alium transit musculum. Arterias igitur, si eae constriquantur, quod Ill. Auctor nunquam vidit, propter musculosas fibras constringi putat. Quod si cor, quod omnium partium maxime est irritabile, aliquando prius palpitare desinat, quam aliae partes, id a frigore, quo id ipsum perculsum fuerit pendet.

p. 12.

p. 13.

Maxime irritabiles fibras sanissimi habent; a morbo qui sentiunt, sensiles dicendi. Denique de neruea musculosae fibrae vi agit: haec, etsi quaedam cum vi insita communia habeat, tamen longe pluribus dotibus differt, ut omnino sit discernenda. Nam vis insita s. irritabilitas ad ipsas plantas se extendit. et ad animalia nervis destituta, atque, neruea cum morte desinente, superstes est, absque nervorum auxilio agit, cordis exemplo, in quo motus celerrimus, sensus obtusus, atque vix vlla a nervis ligatis vel resectis mutatio: deinde cerebrum et nervi, sensus sedes, non irritari possunt, neque oscillatorium aut attractorium motum ostendunt: neque cum validissimis hystericarum convulsionibus dolores coniunguntur, contra in arthritide saevissimi sunt, in nervis residentes dolores, vel in membris etiam paralyticis; uti Auctor ipsa sui experientia confirmat; postremo vis nervosa, voluntate iussa tantum agit, vis insita absque eadem. Coniecturam tantum dicit Ill. Auctor, quod sedem vis insitae in gluten posuerit, cuius causae sunt irritabilitas animalium gelatinosorum, maior eadem in iunioribus, deleta ab exsiccatione.

p. 21.

p. 23.

Denique vim muscularem nervosam per irritationem cerebri, et nervi excitari dicit, qui musculum adit atque fluidum nerueum stimuli loco esse in musculari fibra, quae in musculis, voluntati sub-

iectis

iectis solis potestatem exercet, cum vis insita in omni musculo valeat. Omnibus igitur perpenfis, p. 24. probabile videtur vnam esse vim musculi contrahilem, parum efficacem in fibra musculari mortua; efficaciore in viua, humida, calente; acutiorem in ea, quae liquore neruoso stimulatur: atque organa magis irritabilia, absque nerueo stimulo, solo stimulo intus ad fibram applicato egere, vt contrahantur, eiusmodi esse vitalia organa; voluntarios vero musculos non a vi insita sola efficaciter contrahi, nisi per neruum a voluntate vis noua accedat, vel illa vehementiore stimulo excitetur.

2. EIVSDEM *de lue bouilla agri Bernensis com-* p. 25.
mentatio *). Ideo saepissime tantas hoc morbo excitari strages existimat Ill. Auctor, quod idem in initio, vel malo iam adolescente difficillime cognoscatur. Signum vnum certum de morbi praesentia est tussicula, non valde molesta: alia Auctorum signa nihil definiunt. Symptomata praecipua fere p. 27. haec sunt: post aliquot dies, vel serius, febris, cum tussi suspiria et anhelitus, virium defectus, febris maior saeuitia, eiusdemque symptomata. His per quosdam dies auctis, spuma viscida ex ore naribusque animalis erumpit, ardet lingua, ronchus cum spiritu auditur, estque animae intolerabilis foetor. Oculi nunc intra orbitam se recipiunt, riget cervix, cornua, prius calida, frigent, diarrhoea interdum et virium summa prostratio morsque sequitur.

In cadaueribus perpetua vidit Ill. Auctor pul. p. 28. monis vitia, cum eo, nempe, adhaesionem pleurae, pusque inter eam et pulmonem, huius inflammationem. Saepe pulmonis gangraena, abscessus, hydati-

*) Praelecta d. 13. nov. 1773. quae et separatim praestatur, eodem in bibliopolio.

hydatides, gypsea in eo concrementa, atque hydrops, ab hydatidibus ortus animaduertuntur. Abdominis mala quidem sunt frequentia, non tamen ad morbi naturam pertinent: ut ventriculorum varia vitia, inflammatio intestinorum, emphysemata subcutanea lateris eius, in quod incubuit bos, saepe in eodem adeps putridus. In vesiculae magnitudine, quae ex inedia oriri videtur, nihil firmum, cum ea saepe sana, esse iudicat.

- p. 32. Hinc apparet, morbum esse a peripneumonia ortum, progredi vel in gangraenam, vel tabem pulmonum: reliqua sunt morbi effecta. Morbus autem omnino est contagiosus, ita tamen, ut aer non late sit infectus, sed is tantum vnius stabuli, vel contagio sparsio vnius vici; nunquam autem oritur, nisi a contagio vero. Quapropter cura morbi, quae a variis varia adhibetur, Auctori Ill., multis remediis frustra tentatis, non videtur in medicamentis esse quaerenda, cum ita, vel vno seruato boue, malum ulterius serpere, pluresque boues perire possint, neque vis medicamentorum in hoc ruminante animali a nobis sit cognita. Sed potius in eo consistit, ut caueatur, ne spargatur contagium, idque in primis in morbi initiis. Quare in Heluetia sanctae sunt leges seuerae, ut id omni modo perficiatur, trucidanturque hinc statim, et boues, vel minima ex parte de morbo suspecti, et ii, cum his vno in stabulo commorantes. Quas quidem leges, ab Ill. Auctore vberius et eleganter expositas, vbique stabiliri optamus. Denique vlcere in linguae radice, (*Zungenkrebs*), aeris contagio nati, rapidum progressum, radendo linguam, vel eluendo, auerti posse docet Ill. Auctor, simulque ait equorum morbum *mucosum* iisdem cautelis, quibus lues bouilla coercetur, suppressi.

3. Cl. IOAN. ANDR. MURRAY *commenta* p. 44.
tio de polypis bronchiorum *). - Seri partem tum in
 sanguine adhuc calente, conquassato, tum in variis
 morbis in membranam quandam satis densam mutari
 et concretiones varias inire notum est. Summa quo-
 que earum concretionum, quoad colorem et com-
 pagem cum polypis est similitudo. Horum sedes
 maxime vulgaris in vasis est, inprimis arteriosis.
 Quae in vtero et narium cavitare deprehenduntur
 concretiones polyposae, eae non ita in ramos et
 fila deducuntur, sed tunica cauo propria, vi coa-
 gulati liquoris expansa teguntur. Sanguinis tamen so-
 boles et hos polypos esse, indicat origo ex hae-
 morrhagiis praegressis. Rariores sunt polypi extra
 sanguinis claustra, v. c. post vomitum cruentum in
 ventriculo cet. nati, ad quos etiam ii referendi sunt,
 qui post haemoptoen in bronchiis subinde quasi in
 modulo formantur, et licet initio cum membrana in-
 terna arteriae asperae coniuncta fuerint, tamen ab ea
 solvantur, et vt plurimum tussi eiiciuntur. Enar-
 rat hic Cl. Auctor morbum et medelam iuuenis
 haemoptoe laborantis, in quo similes concretiones
 excretae fuerunt, et deinde hunc casum cum aliis
 similibus historiis comparat. Eiusmodi concre-
 menta ramosa, non ex sanguine tantum coagulato,
 sed etiam ex muco, arteriam asperam illiniente, vi-
 tuose spissato oriri solent, ad quorum naturam ea
 membrana aduentitia quoque accedit, quae in an-
 gina, *Croup* dicta, bronchia inuestit.

4. Cl. HENR. AVG. WRISBERG *commen* p. 57.
tatio de secundinarum humanarum varietate **). Ex
 insigni secundinarum humanarum numero, quas
 Cl. Auctor perlustravit, nonnullas observationes
 hic

*) Praelecta d. 6. mart. 1773.

**) Lecta d. 8. mai. 1773.

hic communicat. Funem modo 7 pollices longum, alium vero 46 vel 48 pollicum longitudinem habentem obseruauit. In alio puero funiculus in variis locis hydropicus erat, ita, vt crassities eius $1\frac{1}{2}$ et 2 pollices et in alio ad $2\frac{1}{2}$ aequaret.

p. 63.

In alio funis non in placenta, sed in parte placentae opposita in velamenta inferebatur. Vasa umbilicalia, vbi in velamenta abeunt, crassiusculo quodam annulo, ex cellulosa laxiori chorio cum amnio communi ambiuntur. Deinde in latere interiori chorii vasa sensim ad marginem placentae accedunt, ne surculo tamen in velamentorum tunicas ablegata. Chorion vero ad placentae marginem pluribus in locis perforant. Rarissima haec est obseruatio, cui similis a nullo fere Auctore annotata est.

p. 67.

Partem placentae vaginae posteriori parieti adhaerentem Cl. Auctor obseruauit. Putat vero partem oui, quae placentam formare debebat, posteriorem canalis cervicis regionem, dum orificium haecenus clausum esset occupasse: crescente vero ouo, ipsam placentam sensim maius incrementum assumisse et moliminibus forte ad abortiendum obortis, sed mox sopitis, partem oui ex orificio, aliquantum dilatato processisse et vaginae adhaesisse. Gradus quoque adhaesionis placentae insigniter variat. Firmissimam eiusmodi adhaesionem Cl. Auctor obseruauit, in placenta scirrhusa. Bis quoque Cl. Auctor secundinas in hydatides mutatas et in embryone quatuor mensium, abortu reiecto, integrum ouum vesiculis obsessum vidit, quale quoque Cl. BURDACH in dissertatione *de laesa fetus nutritione abortus causa* Lipsiae a. 1767. descripta depingi curauit. Multorum animalium placentam in lobulos diuisam esse notum est. In humana tamen quoque placenta Cl. Auctor rariorem fabricam deprehendit, viditque placentam, quae in septem lobos, mediante chorio cohaerentes diuisa esset.

§. Cl.

§. CL. AVGVST. GOTTL. RICHTERI ob- p. 77.
servationes de amaurosi *). Ea enarrat Cl. Auctor,
 quae in pluribus aegris hoc morbo laborantibus
 observavit. Vidit pupillae immobilitatem non
 semper amaurosis comitem esse, sed in oculo per-
 fecte obcoecato etiam quandoque eius mobilita-
 tem superesse. Nonnunquam immobilis est, sed pla-
 ne contracta. Suspiciatur Cl. Auctor diuersam hanc
 pupillae conditionem in amaurosi, diuersas forte
 species huius morbi designare. Color quoque pu-
 pillae nonnunquam in amaurosi laeditur. In
 nonnullis eiusmodi aegris pallida macula in
 oculo conspicitur, cuius sedem in retina esse et
 eam translucere Cl. Auctoris est coniectura. Putat
 in hoc casu humorem vitreum resolutum esse, eum-
 que nisi semper, tamen subinde guttae serenae
 participem et varias itaque huius morbi species
 esse. Summa quoque in diuersis aegris, ratione
 symptomatum in initio observatorum, et celeritate
 incrementi, observatur varietas. Non ex nervosa
 tantum affectione, sed et ex plethora, imprimis ca-
 pitis partiali, hic morbus oritur. Si ab externa
 aliqua causa vnus oculus amaurosi laborat, mor-
 bus quoque vt plurimum in alium oculum transit.
 Nimius lucis splendor oculis applicatus amaurosin
 producit, quod Cl. Auctor exemplo probat iu-
 venis, ex fulgure prope eum decidente hoc
 morbo laborantis. Saepe huius morbi causa in
 praecordiis haeret. Hinc vomitoria in eo utilissi-
 ma sunt, quod aliquoties Cl. Auctor expertus est.
 Utilissimus quoque tartarus emeticus est in dosi re-
 fracta adhibitus. Siccitas narium et peculiaris do-
 loris sensus in sinu frontali, quem eiusmodi aegri
 percipiunt, ostendere videntur, saepe morbi huius
 causam in sinibus frontalibus esse. Mercurialia
 profuisse Cl. Auctor nunquam observavit.

Qq 2

6. IOAN-

*) Lecta d. 6. febr. 1773.

p. 89. 6. IOANNIS BECKMANNI *experimenta lanarum inficiendi floribus carthami tinctorii* *). Nos quidem hic nihil referre ex instituti ratione possumus, cum oeconomici maxime sint argumenti, id tantum moneamus Cl. Auctorem, praemissa plantae ipsius et *Dermesidis pulicarii* LINN. qui in ea pascatur, descriptione, experimentis curiosis, lectuque dignis, demonstrare, esse carthamo nostrati eundem cum orientali colorem rubrum, neque differre eos copia coloris rubri, sed potius abundantia coloris lutei.

p. 120. 7. ABRAH. GOTTHELF KAESTNER *de planetae, declinationem et parallaxin continuo mutatur, diurno, ad parallelum aequatori referendo* **).

p. 169. 8. ALB. LVD. FRID. MEISTER *de Heronis fonte educendis ex puteo aquis adhibito, s. de hydroaulo pneumatico Schemnitzensi commentatio* ***). De machina agit, pneumatica Schemnitzii dicta (et a Cl. PODA et Perill. de BORN descripta †), quae organi simplicitate eximia est, cum nullis rotarum conuersionibus, nulla vectium reciprocatione, nulli tignorum perticis iunctorum oscillatione, quin ne embolo quidem egeat ad aquas ex puteo exprimendas. Cum tamen in ea quaedam sint vitia, varique nondum satis definita, Cl. Auctor hac commentatione ex regulis hydraulicis multa certius definit, vitia tollit, et machinae virtutes augere studet.

*) Praelecta d. 4. iun. 1773.

**) Praelecta d. 3. april. eod.

***) Prael. d. 9. ian. eod.

†) Libri vnus titulum vide comm. nostr. Vol. XII p. 724. alter sic inscribitur: *Berechnung der Lastschne, welche zu Schemnitz von 108. KARL HOKL erfunden und 1753 erbauet worden von NIKOLAUS PODA. Wien. 1771.*

II.

Plantarum verticillatarum vnilabiarum genera
et species. Auctore IO. CHRISTIANO
DANIELE SCHREBERO Conf. Aul. Botan.
et Oecon. Prof. in Acad. Erlang. etc. Lipsiae
apud Crusium. 1774. 4. mai. pl. 11. Tab.
aen. I.

Eti pauca, immo duo tantum, genera sunt, quae
florem verticillatum vnilabiatum gerunt; eo-
rum tamen accuratior disquisitio grata erit botani-
cis, praecipue cum et genera a variis diuersimode
assumpta atque constituta, et species non satis ubi-
que determinatae fuerunt. Quam confusionem,
difficultatemque omnem Cl. Auctor optime supe-
rauit, ac non solum genera, et inprimis species fa-
cili ratione determinauit, sed et omnia, a veteribus
aeque, ac recentioribus tradita, et huc pertinentia,
solicite adduxit, caute diiudicauit, sua ubique im-
miscuit, et sic horum generum, specierumque, qua-
rum etiam aliquas nouas constituit, aliasque ne-
glectas restituit, omnes vero concinne descripsit,
synonymis selectis, locisque natalibus illustrauit;
absolutam historiam tradidit. Quo autem praestan-
tia huius libelli eo clarius adpareat, a capite ad cal-
cem eundem percurramus, et quaedam speciatim
annotemus.

Quaenam veteribus notae fuerint vnilabiatæ p. 1.
plantæ notauit, et quatenus *Polium*, *Chamaedrys*,
Teucrium, *Scordium* et *Chamaepitys*, nomina in ve-
terum scriptis occurrentia, plantis, in officinis
usitatis, vel a recentioribus ita appellatis, conue-
niant, studiose disquisiuit.

- p. 8. Quae a recentioribus, BRUNFELLISIO ad LINNAEVM vsque detectae fuerunt species, commemoravit, ac cuique suam tribuit. Adparet inde plurimos vnam modo, TOVRNEFORTIVM vero et BARRELIERV M plures novas inuenisse species. Vterque decem, et ita ambo viginti primum nominarunt.
- p. 10. De generibus, a botanicis varie institutis egi, eorumque vicissitudines a BAVHINI ad nostra tempora enarrauit.
- p. 13. Plantarum verticillatarum notionem generalem dedit, et unilabiatarum a reliquis discrimen exposuit, illudque cum aliis, praecipue in labio superiori corollae deficiente assumsit, et scripsit: *In his, si labium superius resectum fingat, ut vel omnino absit, denticulo minimo, plerumque bifido, eius locum occupante, vel illius reliquiae quaedam resistent, quae ad labium superius referendas esse, obscurius tantum appareat; ideam floris unilabiatis habebis.* Monuit etiam, in aliis stirpium ordinibus flores unilabios, vel vere adesse, vel ita apparere, ut sunt *Acanthus, Melianthus, Scaeuola, Lobelia*; ast non sufficit haec nota, requiritur quoque altera, ut nempe flores sint verticillati; hinc et semper utroque vocabulo insigniendae plantae, et verticillatae unilabiae dicendae.
- p. 16. Genera tamen plantarum, quorum vnum *Aisgam*, alterum *Teucrium* cum LINNAEO appellavit, characteribus propriis distinxit, eosque non tantum ex corolla, sed etiam reliquis floris partibus desumpsit. Omissis communibus, quorsum etiam spectat glandula, germini antice adposita, notamus sequentes:

In Aiuga.

In Teucrio.

Calix leuiter angulatus, *Calix* decies striatus, denticulis inaequalibus, suprema minima.

Corolla externe pilosa, tubo basi globosus, pilis ceus, basi curuus, labij interne coronatus, superioris loco duae auricularae suberectae, sinu profundo diuisae, labij inferioris lacinia media obcordata planiuscula.

Stigmata duo, superius erectum, subulatum, inferius deflexum planum.

Semina ouata rugosa. *Semina* angulata, vertice rotundato laeui.

Species variis calicis et corollae proprietatibus, a se inuicem recedunt, et hinc plura constituerunt genera alii botanici; quae omnia seorsim notauit, eorumque differentias exposuit Auctor; licet vero non tanti sint momenti, ut distincta genera constituent, eadem tamen ad subdiuisionem specierum commodè adhibuit, et *Teucris* genus, in *Teucrium*, *Chamaedrym*, *Polium*, et *Scorodoniâ*; *Aiugam* vero in *Bugulam* et *Chamaespitydem* distinxit, ac cuilibet cohorti suas generales notas tribuit.

Secessit itaque a Linnaeana distinctione, dum *Chamaespitydem*, cum HALLERO, non *Teucris*, sed *Aiugae* inseruit. Huius stigma simplex et capitatum se nunquam vidisse, contra SCOPOLIUM monuit.

p. 22. Species recensuit. *Aiugae* octo constituit, et praeter *Orientalem*, *reptantem*, et *Salicifoliam* a LINNAEO memoratam, et ex *Teucrii* speciebus, *Chamaepityde* et *Iua* huc relatis, assumpsit a TORNEFORTIO *Aiugam* *chiam*, *fol. trifidis*, *floribus axillaribus*, *solitariis*, *folio longioribus*, *caule diffuso*, praeditam, et a MILLERO *moschatam*. *Pyramidalem* vero, *geneuensem* et *alpinam*, a LINNAEO seorsim traditam, coniunxit, nomine *Aiugae pyramidalis*, *caulibus simplicibus erectis*, *fol. oblongis dentatis*; mirifice enim has plantas statura et foliis variare vidit Cl. Auctor: hinc praecipuam notam, quae a *reptante* differt, in stolonum defectu posuit. Aliquando vix digitum aequat, aliquando bipedalis fuit; folia inferiora nunc ovata, nunc lanceolata, nunc linearia, magis minusque dentata, villosae rariori vel densiori testa, et florentia nunc triloba, nunc integra: easque differentias non solum in diversis individuis, ex vario loco natali petitis, sed nonnunquam in vno eodemque observavit Cl. Auctor.

p. 26. *Teucrii* species recensuit quadraginta novem. Illarum enim, quae in Linnaeanis scriptis occurrunt, numerum plurimis aliis auxit, quarum nonnullae prorsus novae sunt, aliae vero diu quidem observatae, at nondum inter species receptae fuerunt; quasdam etiam ex Linnaeanis, ut varietates, aliis addidit, multas denique aliis specificis characteribus exornavit et accuratius distinxit. Haec omnia, quae emendationes aequae, ac locupletationes spectant, recensere non possumus, quaedam specimenis loco tantum adducamus. *Teucrium fruticosum* et *latifolium* LINNAEI coniunxit, et dixit: *Teucrium fruticosum*, *fol. lanceolatis integerrimis subtus niveis*, *floribus solitariis*, ut et *Teucrium supinum* ac *montanum* nomine *Teucrii montani*, *corymbis terminalibus*

minibus glabris, fol. petiolatis ellipticis, margine
 revolutis, subtus tomentosis, caule procumbente: osten-
 dit enim nunc folia integerrima, vel linearia angu-
 stissima, vel lanceolata angustiora, et latiora, vel
 etiam apice dentata. Ex *Teucrio cretico* autem
 duas fecit species, altera dicta: *Teucrium hyssopi-*
folium, fol. linearibus integerrimis acuminatis, subtus
 nudis, racemo floribus ternatis solitariisque, calicibus
 spinosis, huc spectat *Rosmarinum stoechadis* fol.
 ALPINI exot: altera: *Teucrium brevisfolium*, fol. lan-
 ceolatis revolutis integerrimis, obtusis, incanis, floribus
 solitariis, calicibus muticis; huc pertinet *Polium an-*
gustifol. creticum C. B. P. Inter novas notari debet
Teucrium parviflorum, fol. multifidis linearibus, race-
 mo decomposito, pedicellis elongatis diuaticatis, a solo
 TOURNEFORTIO in Corollariis memoratum, ab
 Auctore hic delineatum: porro *Teucrium nitidum*, fol.
 ovatis crenatis, floralibus integerrimis, verticillis di-
 midatis racemosis, caule bifariam barbato, quod HE-
 BENSTREITIVS in Mauritania legit et in suo
 Herbario, nunc ad Auctorem translato, exsiccatum
 asseruavit. *Polii* species plures, a BARRELLERIO
 imprimis memoratas, a LINNAEO autem omissas,
 propriis characteribus separavit, et undecim novas
 constituit. Et si autem plurimas specierum cata-
 logo inseruit Cl. Auctor, multae tamen restant, a
 Scriptoribus vel modo nominatae, vel imperfecte
 delineatae, quas omnes recensuit.

p. 51.

Sic itaque speciebus, botanice consideratis,
 eisdem etiam medice disquisiuit et omnium p. 55.
 qualitates, sensibus cognoscendas, descripsit; spe p. 57.
 cies officinales solas adduxit, et quatenam ea p. 59.
 rum partes, et sub qua forma a medicis adhiberi
 soleant, annotavit; deinde harum disquisitio- p. 64.
 nem chemicam, ex optimis Auctoribus repetiit;
 vires medicatas adduxit, et morbos collegit, in

- p. 64. quibus illae a variis laudatae fuerunt; tandem de
p. 67. illarum usu oeconomico breuiter disseruit. Vili-
tantur ab apibus flores, oues, capraeque teneris
herbis vescuntur, ab equis vero illae respuuntur,
aduersus varios pecorum affectus vtiliter adhiben-
tur, varioque modo ad rem tinctoriam vtiliter vi-
dentur. Multa Cl. Auctor instituit experimenta
vt cognosceret, quali fila lanea, gossypina, lintea
et serica colore inficerentur. Obtinuit flauescen-
tem, flauum, giluum, aut badium, saepe in fuscum
vel virescentem declinantem, eumque saturatiorem
vbi fila antea cum alumine macerata vel cocta fuis-
sent; lana etiam et sericum melius, quam gossy-
pium et linum eosdem colores admittebant.

Absoluto libello, Hilliani operis, *The Veger-
table systeme* inscripti, Volumen decimum septimum
obtinuit, et cum in eodem *Alugae* et *Teueris* pluri-
mae species descriptae et delineatae sint, earum
catalogum exhibuit, et ad nonnullas animaduersiones
addidit.

III.

CAROLI A LINNE' *Systema vegetabilium*,
secundum classes, ordines, genera, species,
cum characteribus et differentiis. Editio
decima tertia, accessionibus et emendatio-
nibus nouissimis, manu perillustri Auctoris
scriptis, adornata a IOANNE ANDREA
MURRAY, Med. Doct. etc. Gottingae et
Gothae. Typis et Impensis Io. Christ. Di-
terich. 1774. Alph. 2. plagg. 2. 8.

Ampoenae consuetudini, quae Cl. MURRAY cum
Ill. LINNAEO contigerat, hanc nouam syste-
matis vegetabilium editionem in acceptis habeant
botanici.

botanici. In qua, quae, postquam libri, *Genera et species plantarum* dicti, editi essent, nouae stirpes a LINNAEO visae, assumtae et vel in *Appendice specierum*, in *Mantissis*, et *additamento ad tertiam systematis naturae partem* edit. XII. descriptae sparsim sunt; vel, his etiam iam publicatis, nouissime detectae, et Illi visae, et ab Eo ratae habitae fuerunt, omnes suis locis insertae deprehenduntur. Accesserunt quoque multae, eaeque vtilissimae ad naturam distinctionemque plantarum certiore spectantes observationes et emendationes Ill. Archiatri, qui, quod laeti legimus, animi vigore virumque integritate senex fruitur placidissime. Insignis praeterea addita est synonymorum nouorum, certiusque definitorum copia, dubia synonyma exclusa, optimae icones, praesertim RIVINI, OEDERI, IACQUINII, SCHREBERI et MILLERI, commemoratae.

Quae omnia, quanta sollicitudine, diligentia et accuratione a Cl. MURRAY adornata sint, tum ex aliis Editoris Cl. operibus facile colligere licet, tum ipse liber satis luculenter ostendit. Oeconomia regni vegetabilis immutata, vti alias, sic et hic Classium generibus est praefixa. Nos de accessionibus mutationibusque ita hic locuturi sumus, vt, quae mantissas attineant, cum a nobis suo loco *) indicata sint, prorsus omittentes, de recentioribus, quantum fieri potest, breuiter agamus.

Noua genera haec accesserunt: 1. *Disandra*, p. 190. (*Heptandria, monogynia.*) perianthio subseptem partito; corolla rotata, subseptempartita; capsula biloculari, polysperma. Fuit in *Syst. nat. ed.* XII.

*) vid. comm. nostr. Vol. XVI. p. 104. Vol. XIX. p. 516.

p. 330. XII. p. 421. *Sibthorpia peregrina*. 2. *Codon*, (*Dicandria, monogynia*.) perianthio decempartito, foliolis alternis brevioribus; corolla campanulata, decempartita, aequali; nectario decemloculari, ex squamis 10. conniuentibus, receptaculum tegentibus; stigmatibus 2; pericarpio biloculari poly-

p. 411. spermo. Auctore Cl. DAV. ROYEN. 3. *Loofa*, (*Polyandria, monogynia*) perianthio pentaphyllo, persistente; corolla pentapetala; nectario pentaphyllo aristato; capsula seminifera, uniloculari, semitriualui, polysperma. Auctore Cl. IACQUINIO. 4. *Fothergilla*, (*Polyandria, digynia*.) calice truncato, integerrimo; corolla nulla; capsula biloculari; seminibus folitariis osseis. Auctore Cl.

p. 581. GARDEN. 5. *Durio*, (*Polyadelphie, polyandria*) perianthio quinquesido, vrceolato, infero; corolla pentapetala; staminum phalangis quinque, qualibet in septem stamina diuisa; pomo quinque loculari. Character C R Y M E H I O (*Amb. I. p. 99. t. 24.*) mutuatus est. 6. *Fusanus*. (*Polygamia, monoecia*) Hermaphroditi calix quinquesidus; corolla nulla, stamina quatuor, germen inferum, stigmata quatuor; drupa. Maris et Hermaphr. partes eadem praeter fructum abortientem.

p. 420. Quorundam generum characteres correctos deprehendimus, ad quae pertinent 1. *Cimicifuga*, quae ex *Dioecia, pentandria*, in *Polyandriam, tetragyniam* translata est, his signis: cal. foliolis 5, subrotundis, caducis; cor. nectaria 4, petaliformia, vrceolata, cartilaginea; filamenta 20, filiformia, antherae didymae; germina 4 — 2, styli recurvati, stigmata stylo longitudinalia; capsulae oblongae, futura laterali dehiscentes; semina plurima, obrecta, squamis patentibus. Monetque Ill. Auctor, variare eam omnium maxime numero calicis, corollae

rollae, pistillorum, vt *neque sexus constans sit*, nec proportio. 2. *Spilanthus*, cuius corolla dicitur limbo saepius quadrifido, et receptaculum *palea-* *crum* (quod posterius tamen error typographicus videtur; cum *Spilanthi* differentia a *Bidente* in defectu palearum consistat.) 3. *Restio* cuius germen *inferum* dicitur.

Deleta sunt *Leucadendri Hartogiae* et *Elegiae* genera; prioris species ad *Proteam*, posterioris ad *Diosma*, postrema ad *Restionem* relatae.

In specierum recensione, earum primo mentionem faciamus, quae ad alia genera relatae sunt. Sic

fuit	et nunc	est	
<i>Andropogon Rauennae</i>	—	<i>Saccharum Rauennae</i>	p. 88.
<i>Panicum alopecuroides</i>	—	<i>Alopecurus Indicus</i>	p. 92.
<i>Diapensia Heluetica</i>	—	<i>Aretia Heluetica</i>	p. 162.
<i>Primula Vitaliana</i> *)	—	<i>Aretia Vitaliana</i>	
<i>Lonicera Marilandica</i>	—	<i>Spigelia Marilandica</i>	p. 166.
<i>Polemonium rubrum</i>	—	<i>Ipomoea rubra</i>	p. 171.
<i>Phyllis radiata</i>	—	<i>Brunia radiata</i>	p. 200.
<i>Carum Bunius</i>	—	<i>Aethusa Bunius</i>	p. 236.
<i>Athamanta Meum</i>	—	<i>Aethusa Meum</i> **)	p. 237.
<i>Silene quadrifida</i>	—	<i>Lychnis quadridentata</i>	p. 362.
<i>Ocimum frutescens</i>	—	<i>Mentha perilloides</i>	p. 445.
<i>Verbascum Arcturus</i>	—	<i>Celsia Arcturus</i>	p. 469.

Hedysa-

*) cf. comm. nostr. Vol. XIX. p. 433.

**) Genus vñum hoc satis monstrat, quam incongrue et contra naturam ex inuolucro genera umbellarum definiantur.

	fuit	et nunc	est
p. 533.	Hedysarum <i>Etaflaphyl-</i> <i>lum</i>	- Pterocarpus <i>Etaflaphyl-</i> <i>lum</i>	
p. 554.	Spartium <i>Capense</i>	- Liparia <i>opposita</i>	
p. 555.	Borbonia <i>tomentosa</i>	- Liparia <i>villosa</i> *)	
p. 562.	Astragalus <i>grandiflorus</i>	- Hedysarum <i>argenteum</i>	
p. 610.	Verbesina <i>Acmella</i>	- Spilanthus <i>acmella</i>	
p. 665.	Artemisia <i>ambigua</i>	- Seriphium <i>ambiguum</i>	
p. 738.	Elegia <i>iuncea</i>	- Restio <i>Elegia</i> .	

Quaedam iterum species varietates factae
sunt, vt

p. 165. *Lysimachia ciliata* est var. *Lysimachiae quadri-*
foliae

p. 438. *Teucrium campanulatum*
Spec.

- *T. orientalis*

p. 549. *Dolichos pubescens*

- *Glycines tomentosae*

p. 566. *Astragalus tenuifolius*

- *A. Onobrychidis*

p. 719. *Thuia cupressoides*

- *Th. ophyllae*

Fucus lacerus

- *F. ceranoidis*

p. 812. *Fucus excisus*

- *F. canaliculati*

Fucus ornatus (Mant. II. - *F. vittati*

p. 312.

p. 205. Quam in *Mantissa II. p. 344. **)* *Celosiam la-*
natam, ad *Illecebrum* retulit, nunc manet *Celosia*
eodem nomine: estque *Illecebrum* ibi definitum no-

p. 644. vum, nunc *Iauanicum* dictum. *Matricaria Capen-*
sis ***) non *Cotula radiata*, vt *Mant. II. p. 516.* no-

p. 194. ea etiam, quod animaduertimus, *Rhamnus Siculus*,
dicitur nunc *pentaphyllus*, vt alias quasdam nomi-
num triuialium mittamus mutationes.

E nouis

*) vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 436.

**) vid. comm. nostr. ib. p. 430.

***) vid. ib. p. 431.

E nouis speciebus exempli loco has comme-
moremus : *Calceolariae* alteram speciem integri p. 61.
foliam. *Antholyzam Merianellam* corollis infundi p. 77.
buliformibus, foliis linearibus : quae est *Watsonia*
MILL. ic. t. 297. f. 2. *Festucam spadiceam* panicula p. 101.
secunda, calicibus quinquesloris : flosculo ultimo sterili,
foliis laeuibus. SCHEVCHZ. gram. 278. Stami-
nibus violaceis. *Bromum*, quem ramosum dicit, (quod p. 102.
cum iam ramosum alium eiusdem generis assumse-
rit LINNAEVS iterum nouam mutationem po-
stulat.) ex HUDSONE. angl. 40. n. 7. *Cynogloss-* p. 157.
um laeuigatum, foliis lanceolato ouatis glabriusculis,
calicibus tomentosis. seminibus laeuibus : est *Rindera* Cl.
PALLAS it. I. p. 486. *Daturam arboream*, pe- p. 184.
ricarpis glabris, inermibus nutantibus. *Plumeriam* p. 210.
puberam, floribus limbo clausis, vt *Hibisci Maluauisci*.
Selinum Seguierii, quod prius ad *Caruifoliam* syno-
nymis relatum erat. IACQVIN. hort. t. 61. *Paulli* p. 314.
nunc plures species e IACQVINI obseruationibus
assumuntur. *Arenariae* duae species, altera fasci p. 354.
culata, foliis subulatis, caule erecto stricto, floribus
fasciculatis, petalis breuissimis, Auctore Cl. GOVA-
NO; altera liniflora, foliis subulatis, caulibus suffru-
ticosis, floribus geminis, nouae sunt. *Rosa linica*, p. 394.
geminibus subglobosis glabris, pedunculis aculeatis
hispidis, caule petiolisque aculeatis, calicinis foliolis
lanceolatis subpetiolatis. *Dracocephalum Altaense*
ex Act. Petropol. 1770. *Digitalis ambigua*, Cl.
MURRAY nunc etiam a LINNAEO assumitur.
Arabis hispida, foliis hispidis, radicalibus sublyratis, p. 501.
caulinis lanceolatis, *Arabidi lyratae* simillima, in
Austria habitans, auctoritate Cl. MYGIND consti-
tuitur. *Cytisum patens* floribus pedunculatis, sub- p. 555.
binatis, lateralibus nutantibus; TOURNEF. instit.
648. a VANDELLIO assumit. *Indigofera penta-* p. 564.
phylla, foliis pinnatis oualibus quinis, caulibus pro-
stratis,

- p. 567. *stratis*, *pedunculis bifloris* distinguitur. *Astragalus Stella a sesameo*, cui persimilis, differt capitulis pedunculatis, leguminibus mucronatis, non reflexis.
- p. 595. plurimis. *Chondrilla crepoides*, foliis sagittatis amplexicaulis, caule simplici, floribus subsessilibus lateralibus. Iam in *Mantissa* II. p. 483 monuerat LINNAEVS, ipecacuanham officinarum speciem
- p. 669. esse *Violae*; nunc eam definit foliis ovalibus, margine subtusque pilosis: quaeritque an satis sit diversa a *Viola diandra*, caule serpente herbaceo, foliis oblongis, pedunculis unifloris dicta, cuius descriptio
- p. 807. additur. *Lichen Burgesii*, foliaceus subimbricatus crispus, peltis elevatis muricato crispis, fundo depressi plano.

In observationibus sat copiosis additi sunt characteres habituales, vel descriptiones breues partium, vel multa dubia indicata, ut ex his solum, quae summi botanici iudicium dubium minus certa habet, pateat, quanta posteris et studiosis botanicis determinanda certius remaneant. Annua aduertimus *Willichiae* p. 138 esse substituendam *Mannettiam reclinatam*, et *Campanulam canariensem* p. 175 esse delendam, cum factum sit genus *Canarina campanula*: atque simul monemus legendum esse comment. nostr. Vol. XIX, p. 421. loco *Canaria*, *Canarina*.

IV.

Instruction pour les sages femmes, ou méthode assurée pour aider les femmes dans les accouchements naturels et laborieux; par Mr. DIDELOT, Maître en Chirurgie, Lieutenant de Mr. le premier Chirurgien de feu S. M. le Roi de Pologne. Nancy, f. a. 8. pagg. 122. f. praefat. c. fig. aen. 1.

i. e.

Institutio in usum obstetricum; siue methodus certa auxilium ferendi feminis in partu naturali et laborioso. Aut. Cl. DIDELOT.

Praemissa explicatione terminorum anatomicorum et artis obstetriciae, in libro obvenientium, in usum obstetricum, quae in prouincijs Galliae artem exercent, in praefatione ordinem tractationis proponit Cl. DIDELOT. Diuiso toto libro in sex tractationes, in prima agit de consiliis, grauidae exhibendis, si attigerit nonum grauiditatis mensem; in secunda signa tradit partus proximi, quidque faciendum ab obstetrice, cum dolores ad partum accedunt: in tertia de ratione opem ferendi parturienti in partu vnius, duo et trium fetuum deque solutione placentae exponit; in quarta methodum proponit, extrahendi fetum, si vnum aut vtrumque pedem offert, quem partum vt naturalem ob facilem perficiendi rationem considerat: Agit porro de signis fetus mortui in vtero, de medijs, quibus in vitam reuocari potest fetus statim post partum difficilem, qui ob imbecillitatem insignem videtur mortuus esse. Quid obseruandum sit durante partu ipso, docet capite quinto, indicatque

Tom. XX. Pars IV.

Rr

catque

eatque media, quibus ea, quae interdum matri et
fetus periculosa accidunt, possunt remoueri. Sexto
denique capite de regimine puerperae, remediis,
post partum difficilem applicandis, et internis et
externis, agit ac obseruationes priora illustrantes, ad-
nectit. Videamus nunc singula.

Diuidit partum in naturalem, cum fetus capite
primum et viuus, facile, sine adminiculis artis na-
scitur: in difficilem, si retardatur ob magnitudi-
nem capitis vel ob angustiam viarum, quas per-
meare debet: in partum denique contra naturam,
in quo fetus omnem aliam partem, quam caput
offert, et vbi manus medici obstetricis sola per-
ficere potest partum. Dissuadet grauidis et monet
feminas obstetrices, vt iis dissuadeant versus finem
graviditatis nimium motum corporis, ad euitan-
dum partum difficilem, et fluxum sanguinis nimium
durante grauiditate, cum multae feminae in Gallia
adhuc putent, se magno ac multo motu corporis
partum faciliorem reddere posse. In primis mor-
bis grauiditatis motum moderatum, in fine vero
quietem commendat.

p. 5.

Venaesectionem, quam plures suasu matrona-
rum post septimum mensem, sine causa sufficienti
instituunt, plane reiicit, nisi morbus pectoris,
faucium, aut tussis violens et haemoptysis eam
exigunt. Idem valet de purgantibus, quae tunc
temporis colicam, aliaque incommoda proferunt.
Frictiones partium genitalium cum butyro recenti,
quas obstetrices suadent, in primiparis et senibus
non plane quosdam dies ante partum negligendae
sunt.

p. 8.

Ad signa definienda, quae partum proximum
esse ostendunt, commendat Cl. Auctor iure accu-
tam

tam disquisitionem dolorum ad partum et distinctionem verorum a spuriiis, qua in re errores plerumque committunt obstetrices. Ad signa certa refert fluxum humoris serosi albescentis, interdum sanguine tincti ex genitalibus, duos aut tres dies ante partum, insignem dolorem in regione lumbari, urinae excretionem consueto maiorem, ruborem faciei, motus tremulos ad femora, vomitum interdum, tumorem partium externarum et orificium uteri apertum. Si caput fetus difficile transit ob angustiam partium, omnibus, quae obstetrices suadent reiectis, vel spirituosis vel calidis, solam venesectionem in brachio et clysmata, nec non fomentationes ex aqua calida, vel semine lini cum lacte cocto abdomini applicandas suadet.

Quod partum ipsum spectat naturalem eaque, p. 24. quae tunc sunt facienda, Cl. Auctor ea, quae iam in omnibus fere libris obstetriciae artis leguntur, proponit. Extractionem placentae statim post partum meliorem, quam si id naturae viribus committimus, caute tamen et, respectu ad maiorem vel minorem adhaesionem et ad diversam constitutionem corporis habito, instituendam esse monet, varisque observationibus ab Eo collectis illustrat. Annexa est huic capiti tractatio de extractione placentae post abortum, nec non de abortu ipso, obstetricibus maxime scitu necessaria.

Vi solvere placentam abortus, si in fundo matricis haeret, dissuadet, id quod naturae viribus potius committit; iam vero solutam, varia tamen incommoda ut haemorrhagiam aliaque proferentem, praesertim si putredine destructa sit, caute extrahere, commendat. Ad causas abortus refert nimiam sensibilitatem debilitatemque uteri, morbum inflammatorium, vomitus, nimiam exercitationem

tionem corporis, haemorrhagias, coitum immoderatum, vestimenta nimis angusta, et mortem embryonis. Causae, in utero positae, periculosissimae sunt, reliquae. venaesectione in brachio, quiete, regimine bono tolli possunt interdum. Monet obstetrices, ut abortus, primo aut secundo mense imminentes, bene attendant, nam haemorrhagiae, dolores omniaque symptomata sunt leniora; interim nec tam periculosi sunt, quam ii, qui fine quinti, sexti et septimi mensis accidunt; in his egressus embryonis accelerandus, quanquam haec operatio maiores excitat dolores, quam partus naturales.

P. 53.

Si quacunque alia parte, quam capite prodit fetus, id quod ex figura vesicae, quam repraesentant tunicae fetus, aliisque patet, varia obstetrici scitu necessaria cum lectoribus communicat. Vnus pes medico obstetrici sat exercitato sufficit, ad perficiendum partum, nisi alter transuersus positus est, quo in casu omnis cautus esse debet, ne trahendo vnum, alterum frangat: item si duos pedes iam inuenit, non prius trahendi sunt, quam si sciat, si certo pedes inuenisse, cum alias varia damna inprimis in partu gemellorum oriri possunt. Ad extrahendum caput abruptum et in utero relictum, vno uti iubet chirurgos: ita tamen, ne laedant puerperam, qua ex causa manus non ex utero prius, quam caput fetus educi debet. Difficiliores sunt partus cum manu, humero, pectore etc. nec minus difficilior disquisitio, utrum fetus sit mortuus an non? Inter magnum numerum remedium, quibus fetus tam debiles, ut mortui videantur, in vitam reuocantur, praestant succo mammarum fetus, ob irritationem nervorum, combustionem secundinarum, quarum fumo exponendus est fetus, clyσμα ex fumo nicotianae, aliqua,

que, maxime vero venae sectio, quae fit dissectione funiculi vmbilicalis.

Progreditur ad explicationem porro eorum, p. 69. quae in partu ab obstetrice sunt attendenda. Fluxus sanguinis in partu, qui lente procedit semper periculosus; funiculus vmbilicalis ante fetum prodiens, mali ominis est; nisi enim fetus et funiculus vsque ad fundum vteri reprimi fetusque pedes arripi possunt, mors certe sequitur: cum vero paucissimae obstetrices id sciant, suadet, vt funiculum supra caput reducere tentent, orificium vteri digitis vnus manus claudant et sic caput in rectam viam ducant. Si placenta, a fundo soluta, obtegat orificium vteri internum, aut in vaginam descendit, oritur haemorrhagia saepe lethalis, nisi obstetrix causam detegat: in priori casu, placenta reduci et fetus pedibus extrahi debet: in altero placenta primum extrahenda est. Si haemorrhagia durante partu magna oritur, statim tunicas aperire et fetum pedibus educere debet obstetrix. Motus conuulsui matricis nulla alia ratione, quam venae sectione brachii et fomentationibus relaxantibus compescuntur: omnia medicamenta reliqua reſcit vt noxia.

Addit denique multa vtilia, quae ratione regi- p. 18. minis puerperarum ab obstetricibus sunt attendenda, vbi calida, spiritiuosa, aliaque dissuadet et iure simplicia et potus ac cibi, et medicamentorum genera his praefert. Vltimo denique loco adiecit obseruationes partuum difficilium, quibus obstetricum iuniorum causa ea, quae sparsim in libello, obstetricibus valde vtili, proposuit, illustrare an- nititur.

V.

Garçon & Fille hermaphrodites, vus & dessinés d'après nature, par un des plus célèbres Artistes & gravés avec tout le soin possible pour l'utilité des Studieux. A Paris, f. a. 8. pagg. 13. tables 2.

i. e.

Hermaphroditi et hermaphroditæ descriptio et delineatio, ad naturam facta.

Arte multa factas has icones et ipsam descriptionem litteris aeri insculptis exaratam indicare licebit. Puer hermaphroditus dicitur *Ludovicus Hainault* annos natus viginti vnum: qui puer semper habitus, cum anno 1773 moriretur a medicis et chirurgis nosocomii, in quod venerat, est repertus hermaphroditus. Fuisse eum sanum, alacrem, parum barbaturum, manibusque instructum dicitur. Partes vero genitales utriusque sexus habuisse, et quidem iuxta se positas, ut femineae partes in dextro latere paululum virili superius iacerent. Omnes partes externas et femineas et masculas adfuisse. Interim tamen, cum omni res careat testimonio fide digno, neque nominati sint medici et chirurgi, omnisque sectio cadaueris et interiorum partium scrutatio neglectae sint: non possumus, quin de veritate huius narrationis vehementer dubitemus, magisque ex morbo, vel scirrho glandularum vel hernia hunc tumorem natum, atque ex ingenio artificis ad hypothesein magis esse fictum censeamus.

Quae attinent puellam hermaphroditam, item satis formose depictam, eam non, nisi seminam clitoride nimis elongata praeditam iudicamus, quod

quod et Auctor innuere videtur. Deerant enim clitoris, scrotum, testes et aliae partes, atque qui penis videbatur non erat perforatus. Ceterum relatio satis dubia de ea est. Dicta est *Maria Augé*, nata Lutetiis, anno 1755, quae postquam ibidem a multis visa fuerit, clam tandem Londinum profecta sit.

VI.

ANTONII DE HAEN Tomus decimus quintus rationis medendi in nosocomio practico quod in gratiam et emolumentum medicinae studiosorum condidit MARIA THERESIA Augustissima Romanorum Imperatrix Hung. Bohem. etc. Regina etc. etc. vna cum indice locupletissimo XV. tomorum Viennae Austriae sumtibus Hermanni Iosephi Krüchten. 1773. 8. mai. pagg. 170. et 280.

Communicamus nunc hic cum Lectoribus tomum decimum quintum cum indice vniuersali praecedentium tomorum, vti supra *) polliciti sumus. Antequam indicem tradit Noster quatuor praemittit capita cum appendice casum iuuenis merfi complectente, et de submersis suffocatis eorumque auxiliis agit; in secundo, an signa certissima sint, vivusne quis, an mortuus in vndas sit praecipitatus, disquirat.

Hoc secundum quatuor sectionibus constat, in quarum prima historia, huius disquisitionis origo argumentorumque ex eadem formatorum examen proponuntur, inque altera sextuplex anatome corporum strangulorum cum variis phaenomenis

R r. 4

diuerso-

*) v. comm. nostr. Vol. XIX. p. 641.

diuerfoque experimentorum effectu; inque tertia sextuplex hominum anatome acutis chronicisque defunctorum, quorum pulmones, aqua spumosa scatuerunt: sexies in nosocomio, semel in vrbe; in sectione denique quarta spuma pulmonum frequentissima ab aliorum anatomicorum experientia in iis, qui merfi non fuerint, demonstratur.

Caput tertium de hydropo pulmonis. Caput quartum de daemoniacis. In appendice casus de iuvene; qui spectat ad secundum caput huius tomi narratur.

p. 2. Tertio iam Cl. Auctor de merfis *) agit et laudat Gallos, Amstelodamenses aliosque exteros, qui plures eiusmodi infelices vitae restituunt. Exemplis nonnullis submersorum narratis, ad ea, quae vitam recens natorum suffocatorum reuocant, remedia transit. Sunt balneum tepidum vinosum, frictio ventralis, respirationem artificialem efficiens, set caute inspiratus cet. Atque ita vnum seruauit.

p. 26. Spumae crassae, flauae subinde tenacisque copia maior minorue in pulmonibus reperta animalium, qua viua aut ipsa sese, aut alii praecipitia in vndas dederunt, regula creditur. Reicitur autem haec á Nostro ob experimenta contraria ex eorum anatome primum petita, qui viui fuerant merfi, dein qui post mortem in vndam sunt praecipitati, et tertio, qui quolibet communi mortalibus morbo vitam cum morte commutarunt. Atque secundum hunc ordinem Noster tres primas sectiones huius secundi capituli **) pertractauit.

Describit

*) vid. EIVSDEM Tom. XIII. et Tom. I. rat. med. continuat. comm. nostr. Vol. XVIII. p. 280. et Vol. XIX. p. 641.

**) v. supra p. 633.

Describit hic Cl. Auctor hydropem pulmonis p. 107. cumque de hydropē pectoris distinguit aliorumque in sententias huius morbi ergo inquit. Signa dein colligit, quae potissimum conveniunt cum phaenomenis hydatiци pulmonis et hydropis pectoris. In curatione hydropis pulmonis denique laudat CAROLVM PISONEM *), quem fatetur se non frustra consuluisse in omnibus serosis capitibus, pectoris, ventris articularumque morbis.

Narrat hic Cl. Auctor rursus **) nonnulla exempla fictorum daemoniacorum et hac occasione hos morbos persequitur fere semper fictos theologicè et medice, nec non signa eorum enumerat.

In appendice mentionem facit Noster merfi, p. 161. qui pariter nec in trachea, nec in bronchiis, nec in loborum, in numerosas partes diuisorum, minima portione aquam spumofam habebat, neque percuisione, quin imo forti pressione nihil, nisi sanguis prodibat. Et hoc exemplo illustrat Noster pariter caput secundum, in quo hac de re egit.

Index, qui additus est, locupletissimus, accurate et plene res, in his quindecim tomis rationis medendi contentas, indicat.

*) de morb. ex colluv. serof. nat. Sect. III. Cap. VI.

**) v. Rat. med. Vol. V. p. 137.

VII.

Von den Wirkungen der Eicheln Verstopfungen der Drüsen im menschlichen Körper aufzulösen. In einem Schreiben an den Herrn Professor BALDINGER zu Göttingen von FRIED. JOSEPH WILHELM SCHROEDER der Arzneymissenschaft ordentlichen Professor zu Marburg. Göttingen und Gotha bey Johann Christian Dietrich 1774. 8. Seit. 36.

i. e.

CL. FRIDERICI IOSEPHI GVILIELMI SCHROEDER
*epistola de virtute glandum obstructions
 glandularum in corpore humano referendi
 ad CL. BALDINGERVM.*

P. 1. **R**espiciebat Cl. Auctor in hoc remedio quaerendo,
 ad eam virtutem, quae in resoluendo, robo-
 rando et penetrando cernebatur. Varia itaque
 remedia tentabat inprimis martialia caustica, quae
 coniungebat mercuriali et gummoso sulphure,
 eaque efficacia observabat inprimis in podagra.
 Denique Cl. Auctor ad glandes veniebat inque in
 eiusmodi resoluens gummi, quod ab omnibus gum-
 matibus notis distinctum vsque ad glandulas pene-
 trabat, nec prius agebat, quam ibidem inuenit.

P. 17. Hoc gummi singulare est gummi resinofum et

P. 24. semisulphureum sine omni acredine. Sumantur
 nimirum electae, maturae, nec vermibus excoctae
 glandes et excorticentur. Nuclei tum, qui facile
 se diuidunt et fabae similitudinem imitantur, sic-
 centur leniter et torreantur, caueaturque nimia
 siccitas seu adustio. Ita transfudat primum graui-
 ter olens et nociua humiditas, quae uti gummi in
 earum

earum superficie apparet, tum, si ita sunt siccatae, torreantur cum perpetua agitatione in vase clauso usque ad eum duritiei gradum, quo possint teri et in pulverem redigi. Huius pulveris uncia dimidia extrahatur feruida aqua et filtretur. Hanc colaturam iterum coquit Noster usque ad ebullitionem et dein calide et frigide cum saccharo edulcoratam propinat aegris. Ob nauseam, quae hoc remedio continuato oritur, suadet hanc dosin cum drachmis duabus Coffeae Martinicanae mixtam extrahere et exhibere. Extractum aliasque harum glandum praeparationes Noster non admittit.

Vsus est cum optimo effectu Cl. SCHROEDER p. 28. ipse hoc remedio primum in glandularum obstructionibus, dein in atrophia infantum, scabie et tæbe cum nodis podagricis, in variis exanthematicis morbis e. gr. in variolis, quorum suppuratio nolebat succedere, in furunculis, in arthritide, ubi vero simul martem mercurialem iunctam adhibuit; in lue venerea et malo hypochondriaco vero cum cachexia maxima. In his morbis omnibus optimos ediderunt effectus glandes, ac imprimis largum sudorem valde odoriferum, interdum somnum. Exinde patet glandes esse efficacissimum p. 33. et promptissimum, quid quod vnicum remedium in glandularum et viscerum obstructionibus.

Praeterea nominat Noster nonnullos alios morbos, quibus mederi posse glandes iudicat, e. gr. obstructions vniuersales et plenas, tussim phthificam et asthma in primis tophosum, scrophulos, ancylosin, carcinoma, febrem quartanam, lentam, forte et epilepsiam, si effectus est similium caussarum, rhachitidem, caeochymias, icterum, chlorosin, cachexiam morbos-

morbosque cutaneos, vt vlcera phagedaenica, tumores tunicatos; licet de his dubitat, quoniam materia est inclusa.

Legimus quoque de effectu harum glandum bono in atrophia et similibus morbis observationes in promptuario Hannoverano *) quas inseruit ibidem M. J. MARX M. D. Laudat et hic Cl. SCHROEDERUM, cui debet huius remedii cognitionem, dicit vero contra eundem, se nec sudorem, nec peculiarem eius odorem, neque soporem, si in magni dosi diu adhibetur, obseruasse in suis aegris, qui licet diu et multum fructi sunt his glandibus. Dedit enim vnciam vnā et quatuor propemodum per menses. Videntur glandes Cl. MARX potius agere in vias vrinarias.

VIII.

Succincta medicorum Hungariae et Transilvaniae biographia, centuria prima excerpta et aduersariis Auctoris. Lipsiae ex officina Sommeria. 1774. 8. pagg. 208. praeter dedicationem et praefationem.

STEPHANVM VESZPREMI celebrem in Hungaria medicum esse huius libri auctorem per benignitatem Ill. CAROLI ANDREAE BEL, qui in elegantissima praefatione huius instituti rationem reddit, intelleximus. In vitis itaque medicorum Hungariae et Transilvaniae recensendis tenuit hanc rationem Cl. VESZPREMIUS, vt vitam cuiusque primum et, quae eo pertinerent, omnia

*) *Hannöversches Magazin* 103tes Stück. Montag, den 26ten December 1774.

mox scripta, quibus inclaruisset, differte atque ingenue proponeret, vitaretque ea omnia summo studio, quae possent aut odio tributa, aut gratiae videri, iisque et adderet opera inedita, si quaedam exstabant. Crispi praeterea operibus editis ad normam veritatis, sine acerbitate tamen Noster addidit.

Centuria prima continet centum medicorum vitas, quorum nomina hic repetere saltem, cum rerum multitudo dignarum, quae legantur ab omnibus omnino eruditis viris, accuratorem huius libri summam non permittit tradere hic Lectoribus, plane nulli dubitamus. Legit profecto quilibet eruditus hunc librum non frustra, si historiae litterariae amicus est. Multas enim admirandas Hungariae et Transilvaniae res, quae pertinent ad historiam naturalem, ad numerorum cognitionem, astronomiam, theologiam, iurisprudentiam, medicinam, breuiter ad omnem omnino eruditionem hic proponuntur. Nomina itaque recensemus:

- 1) ADRIANVS.
- 2) IVLIUS AEMILIUS.
- 3) MICHAEL GOTTL. AGNETHLER.
- 4) IO. TSERE APATZAI.
- 5) CHRIST. AVGVSTINI AB HORTIS.
- 6) IO. BALSARATI VITVS.
- 7) IOANNES BANSI HVNNIADES.
- 8) STEPH. BEIDE.
- 9) MATTHIAS BENTZIG.
- 10) CATHARINA BETHLEN.
- 11) GEORGIUS BLANDRATA.
- 12) PROCOPIVS BONANVS.
- 13) IO. BREVER.
- 14) GEORGIUS BVZINKAI.
- 15) MARTINVS CARCEVS.

16) IO.

16) IO. CSEH CSVZI.

17) NICOLAUS DE DACIA Hungarus ord.
praedicat. theologus, astronomiae et artis medicae
peritus.

18) STEPHANVS DIOSZEGI.

19) DRACO.

20) ANDREAS DVDITH AB HOREHOVITZA.

21) ELISABETHA, WLADISLAI II. regis
Poloniarum filia incidit in desperatissimam paraly-
sin cum pertinacibus podagrae coniunctam infultu-
bus. Qui morbus, teste LE FEBVRE regis Gal-
liae chemico, in sua chemia nullis cessit remedia,
quoad aquam ex floribus rorismarini cum spiritu
vini alcoholisato digestis ac ter vel quater, ipsa ex
lege artis Badae in meditullio regni destillaret et
que languentes corporis articulos ablui iuberet:
fecit hoc regina frequenter et tota quasi viribus re-
nouata produxit vitam ultra annum aetatis octu-
gesimum. Haec est aqua illa Reginae Hungariae
per vniuersum orbem decantatissima.

22) NICASIUS ELLEBODIVE.

23) GEORGIUS FABVSCHI.

24) DANIEL FISCHER.

25) DAVID FROELICH vir omni disciplina-
rum genere instructissimus.

26) GALEOTVS MARTIVS.

27) IO. AD. GENSEL.

28) PAVLLVS GÖRGEI.

29) IACOBVS GRAEGORY.

30) PAVLVS GYÜNGYÖSSL.

31) IO. GODOFREDVS HELLENBACH.

32) GEORGIUS HENISCH.

33) ANDREAS HERMAN.

34) IO. ADAM. HOFSTETER.

35) IO. HORTEL.

36) INSTITORIS aliter MOSSOCZI (MATTHIAS).

37) THO-

- 37) THOMAS IORDAN.
- 38) BENEDICTVS AB ITALIA.
- 39) ABRAHAMVS IVNG Tyrnauienſis pharmacopaeus medicinae practicus et in chemia exercitatiffimus.
- 40) KASSAI aliter CASCHAV (IOANNES ANTON.)
- 41) PAVLLVS KERESZTESS.
- 42) STEPHANVS KIRALY.
- 43) TOBIAS KOBER.
- 44) GEORGIUS KOVATS TATAI.
- 45) IO. SIGISMVND KREISEL.
- 46) STEPHANVS KÖKÖSI.
- 47) KÖLESE'RI DE KERES-EER (SAMVEL) poeta, historicus et medicus multisque scriptis clarus.
- 48) IACOBVS AMBROSIUS LANG DE LANGENTHAL.
- 49) LAVRENTIVS.
- 50) ALBERT LEONHART LASKY.
- 51) ANDREAS LOEW.
- 52) CAROLVS FRIDERICVS LOEW.
- 53) DANIEL MADAI.
- 54) DAVID SAMVEL MADAI.
- 55) IO. IACOBVS MANARDVS.
- 56) MELIVS IVHASZ (PETRVS).
- 57) MILLETER aliter MALETER (IOANNIS).
- 58) FRANCISCVS MISKOLTZI celebris chirurgus laurinenſis.
- 59) CAROLVS OTTO MOLLER.
- 60) MUTINIVS.
- 61) IO. IACOBVS NEVHOLD.
- 62) CHRISTIANVS PAEKEN.
- 63) FRANCISCVS PARIZ PAPAI.
- 64) IO. PATERSON HAIN.

65) IO.

- 65) IO. DANIEL PERLITZI.
- 66) PETRVS.
- 67) EZECHIEL PIPERELL.
- 68) CHRISTOPHORVS PREYSIVS.
- 69) WILHELMVS RAYGER.
- 70) CAROLVS RAYGER.
- 71) CAROLVS RAYGER.
- 72) IO. ADAM RAYMANN.
- 73) IO. DAVIDES RVLAND.
- 74) PAVLVS SCALICH.
- 75) IEREMIAS SCHOLTZ.
- 76) N. N. SCVLTTETVS.
- 77) IO. ANDREAS SEGNER magnum metapheseos lumen.
- 78) GEORGIVS SILVANVS.
- 79) SIMON SIMONIDES.
- 80) MICH. ALOYSIVS SINAPI. aliter SENY
Practicus magnus, vt THEOPHRASTI PARACELSI admirator, ita HIPPOCRATIS et GALENI obtreffator summus. Peripateticus per vniuersam Germaniam, Poloniam, Hungariam aliasque Europae prouincias.
- 81) N. N. SPAENHOLTZ.
- 82) SAMVEL SPILENBERGER.
- 83) DAVID SPILENBERGER.
- 84) PAVLLVS SPINDLER.
- 85) MARCELLVS CAMILLVS SQVARTIA
LVPVS.
- 86) IO. STOCK archiater SIGISMVNDI ALBERTI Regum Hungariae.
- 87) LAVRENT. STOCKER.
- 88) SZENT - KERESZTI aliter SANCTA
FRVCIVS (DANIEL).
- 89) SZENT - PETERI (IONAS HODOR).
- 90) IVSTVS IOANNES TORKOS. Inter
multa eius scripta occurrit quoque: Sal minerale
alkali.

alcalicum natium Pannonicum et ex eodem parata remedia: liquor polychrestus alcalicus et sal polychrestum alcalicum, Poson. 1763.

91) MARTINVS TSEH, Hippiater.

92) TSOKAS aliter MONEDVLATVS (PETRVS).

93) MATTHAEVS TZANAKI. Medicinam cum fecisse eamque in aula quoque principis GEORGII RAKOTZII I. exercuisse nullum superest dubium.

94) DAVID VALERIUS.

95) IO. VANGIO FRANCUS.

96) VARADI (MICHAEL.)

97) IO. WALLASZKAI alchemiae potissimum fuit amantissimus.

98) IO. WEBER.

99) GEORGIVS WERNHER.

100) STEPHANVS WESZPREMI. Vltimus est Noster Auctor. Traiecti ad Rhenum. 1756 accepit gradum doctoratus et inauguralis dissertatio sua sistebat obseruationes medicas. Dein post absolutam peregrinationem litterariam, Debrecinensis medicinae practicus et physicus factus est. Varia opera edidit, e. gr. breuem institutionem educationis infantum cet. *), totidem vero inedita. Inter quae et inuenimus succinctam medicorum Hungariae et Transyluaniae memoriam: alteram nempe centuriam et plures, quae sequuntur; singulas cum suis supplementis.

Quae et hic promittitur, si placuerit prima p. 207. centuria. Nulli vero dubitamus, placituram esse non solum, sed etiam auide expectatum iri alteram hanc

*) v. comm. nostr. Vol. X. p. 753.

hanc centuriam cum sequentibus. Nomina medicorum, quorum vitae in altera centuria enarrabuntur, hic communicata sunt, nos vero ea repetimus tum, cum summam Lectorum iudicio submittemus.

IX.

Journal de Médecine, Chirurgie, Pharmacie &c. Par Mr. A. ROUX. Année 1772. Tom. XXXVII. à Paris chez Vincent. 8. 1 Alph. 13 pl. et Tom. XXXVIII. 1 Alph. 13 pl. ib. eod.

i. e.

Diarium ad artem salutarem, chirurgiam et pharmaciam pertinens. Auctore Cl. ROUX Vol. XXXVII. et XXXVIII.

Pro more nostro praecipuas observationes et commentationes iam indicamus, quae in volumine trigesimo septimo et trigesimo octavo diarii huius continentur.

- Vol. Cl. STRACK veritatem observationum de pulsu
XXXVII. semioticarum a SOLANO olim propositarum, quas
p. 23. Cl. BORDEV confirmavit, suis quoque observationibus stabilire contendit. Afferit pulsum semper in inflammatoriis morbis in eo latere maiorem esse,
p. 28. in quo sedes inflammationis est. Cl. LA CHAUSSE febrem vtricatam vidit pessimis symptomatibus stipatam, in qua vesicae virulentam habebant naturam, et pus, quo repletae erant, contagio non
p. 36. expers erat. Vim cicutae in cancro Cl. ROCHARD
p. 42. confirmat. IDEM quoque in variis aegris colica hysterica affectis, egregium clysmatum et fomentorum frigidissimorum usum expertus est.

Cl.

CL. LEVRET de lactationis infantis impedi. p. 46.
 mentis variis exponens, primum ea enarrat, quae
 a parte matris sunt. Papillae magnitudo inter ea
 minime referri debet, cum infantes recens nati
 ybera vaccae vel caprae sugere queant. Pluribus
 Noster modum describit, quo papillae, nimis depres-
 sae eliciendae et formandae sunt. Hoc vero non ni-
 mis cito fiat, ne lactis, durante iam grauiditate,
 effluxu excitato, fetus inde detrimentum capiat.
 Si papillae durae sint et corneam quasi duritiem
 habeant, eas vnguento ex cera, oleo et spermate
 ceti Cl. Auctor illiniri iubet. Varias deinde ma-
 chinas et modos describit, quibus papillae nimis
 absconditae suctione cet. eleuandae et eliciendae
 sunt, nec non de thecis seu capsulis exponit, qui-
 bus papillae extra suctionis vel lactationis tempus
 si morbose affectae sint, obtegi debent. Deinde
 de diaeta lactantium et modo exponit, quo suctione p. 143.
 peragatur. Nonnunquam, si papillae laesae sint,
 sanguinem, ex iis promanantem, infantes deglutiant
 et deinde vomitu reiiciunt. Addit Cl. Auctor cau-
 tiones, quae tunc obseruandae sunt, quando lac-
 ope canum recens natorum ex mamma exfugitur,
 et porro de abscessibus mammarum exponit, quae
 in lactantibus oriuntur, et vel in contextu tantum
 mammae celluloso, vel in glandulis, vel in vtrisque
 sedem suam habent. Si plures minores abscessus
 in ipso glanduloso mammae corpore formentur,
 eas non scalpello Cl. Auctor aperit, sed totum hoc
 negotium naturae committit, cum cicatrices, quae
 a pure ipso, cutem erodente, oriuntur, longe mino-
 res sint scalpelli vulneribus. Si durities remaneat, epi-
 themata ex sale tartari multa aqua diluto Cl. Auctor
 commendat. Iam quod ad ea impedimenta lactationis
 attinet, quae a parte lactantis pueri proueniunt, no-
 tandum est, pueros, qui in partu facie primum pro-
 deunt,

deunt, plura contusionis signa in ea ostendere, nec fugere posse, quod tamen vitium fomentis adhibitis satis celeriter remouetur. Si nares compressae sint in partu, vt plurimum solo aëris transitu apertura earum restituitur; si vero muco clausae sint, plumula oleo immissa mucus extrahendus et sternutatio excitanda est. Nonnunquam lingua palato ita appressa est, vt pueri fugere nequeant, quae spatula seu digito immissa iterum deprimebatur est. Pluribus deinde Auctor Cl. de frenulo linguae soluendo exponit, et modum, quo haec operatio instituenda sit, describit. Saepius plura frenula praeternaturalia adsunt, quorum vnum post alterum discindendum est. Nonnunquam caro fungosa sub lingua posita deglutitionem impedit. Hunc morbum Galli *soubre-langue* dicunt. Illum vero nullam plane curationem admittere Cl. Auctoris est sententia. In labio leporino non palatum modo osseum, sed etiam velum palatinum ipsum saepe fissum est. Labio leporino per futuram ruit, etiam fissura palati euanescit, inprimis si post operationem per aliquod adhuc tempus vsus fasciae vnientis continuatur.

P. 347. In ligatura funiculi administranda Cl. Auctor sanguinem ex funiculi portione relicta exprimit, creditque eo versus hepar represso et in vena umbilicali stagnante icterum produci, quo neonati leuius afficiuntur. Deinde de variis vmbilici vitis, carne fungosa ex eo propullulante, exomphalo etc. exponit. Duos fetus Cl. Auctor septem et octo mensium in museo seruat, intestinis nudis extra abdomen propendentibus natos. Cutis abdominis in iis plane deerat, et peritoneum cum chorio confundebatur. Deerant praeterea in utroque partes genitales, anus imperforatus erat etc. et spina bifida aderat. Mucus, quo cutis neonatorum obduc-

obducitur, sedulo abstergendus est. cum alias facile impura ulcera exinde oriantur. Raro pueros in lucem prodire, in quibus testiculi iam descenderint, Cl. Auctor asserit, testiumque descensum a respiratione deriuat. Putamus tamen in nostris experimentis, nos eos in fetibus nono mense editis, fere semper in scroto iam reperisse, et magis cum HVNTERO actione retinaculi testis, aut si mauis forte etiam musculi cremasteris hunc descensum tribuimus. Si in annulo testis haereat, leni annuli compressione omniue laesione testis sedulo vitata Cl. Auctor transitum eius iuuat. Tumores Scroti in recens natis vel ab inflammatione vel ab oedemate vel ab hydrocele proueniunt. Priores discutientibus, et leniter adstringentibus cedunt. Hydrocelis uero curatio longe difficilior est. Tumores in capite recens nato-
p. 410.
rum a compressione sub partu oriundi, discutientibus epithematibus tractandi, siue ea parum auxilii afferant, sectione aperiendi sunt, quo sanguis effusus exeat. Iam de uariis et ualgiis exponit, fasciasque describit, quibus hoc uitium corrigi possit. Primis sex septimanis elapsis, pueri assuefaciendi sunt sensim, ut lac intra uiginti quatuor horas quinquies uel sexies tantum capiant. Per sex menses lacte tantum nutriantur. In ulceribus capitis pueris lactantibus adeo molestis infusum radices cannae et rubiae tinctorum Cl. Auctor laudat. Euacuatione hac subito repressa, unicum remedium in applicatione uesicatoriorum retro aures consistit. Aphthae cum hac euacuatione analogiam quandam habent, neque periculo carent. Ablactationis terminum Cl. Auctor definit ita, ut p. 512.
hunc non concedat, antequam pueri iam uiginti dentes habeant, nisi aliae adsint causae, quae eam necessariam reddant. Lac enim optimum remedium est ad dentitionem facilitandam. Nonnulli infantes sine ulla causa euidente lac ita respuunt, ut ab-
Ss 3 lactatio

lactatio necessaria fiat. Cum vero Cl. Auctor asserat, pueros, quibus serius dentes prodeant, debiliorem esse, eos vero, quibus citius erumpant, optime valere: experientia edocti affirmare possumus non in omnibus veritate hoc consentaneum esse. Haud raro enim in infantibus variis morbis iam debilitatis dentium nimis acceleratus progressus imbecillitatis subsequenter signum pluriumque morborum exinde oriundorum causa est. In rhachitide, cuius causam in emollitione ossium ponit, usum rubiae tinctoriae, quam in decocto exhibet, plurimum extollit. Puerum trium vel quatuor annorum hydrocephalo cum rhachitide laborantem, huius decocti usu Cl. Auctor optime restituit.

p. 62. Anonymus fetus gemellos describit, quorum vnus septimestris, alter vero quinque tantum mensium erat. Cl. PIETSCH usum ligaturae in vultibus arteriae brachialis defendit, exemplum rupturae vteri in partu difficili ortum describit, et commendat, vt in operatione caesarea incisio in latera et secundum rectam lineam inter costas spurias et spinam anteriorem ilei ducta fiat.

p. 121. Cl. DONEAUD atretam dissecta membrana vaginam occludente in sanitatem restituit. Idem quoque fungum ex vulnere abdominis propullulantem resecauit. Reliquae eius obseruationes impotentiam virilem, cuius causa in pene imperforato posita erat, et monstrum acephalum spectant. Cl.

p. 129. LEMOINE cicutam in tumore mammae et scrophulis externae atque internae felici euentu exhibuit.

p. 134. Nuclei ceraforum in ventriculo per nouem menses latentes vehementissimos vomitus excitabant, dato tamen emetico et nucleis his excretis aeger restituitur.

p. 137. tuebatur. Cl. LANDAIS ceraforum nucleos ab aegro alio paucos ante mortem dies excretos vidit qui

qui quindecim menses in eius ventriculo fuerant, et in quibus vegetationis initia se ostendebant. Cl. RIETSCH varias circa reductionem brachii luxati p. 167. annotationes communicat. Scapulam retrahit manu et laqueis, si quae manus non sufficiant, machinarum usum concedit. Cl. MARESCHAL DE ROY p. 217. GERES fusius de morbo nigro HIPPOCRATIS exponit eumque morbum ab eo, quem recentiores hoc nomine insigniunt, pluribus symptomatibus differre ostendit. Nigrae enim deiectiones, quas plurimi ut pathognomonicum signum considerant, a pluribus aliis causis pendere plurimumque morborum symptoma esse possunt.

Cl. DUHAMEL DU MONCEAU remedium p. 227. contra hydrophobiam ex morsu canis rabidi proponit, quod ex infuso vinoso, ex rutae, absinthii, salviae aa pugillo vno et florum bellidis pugillis duobus parato constat, quibus sal et allium additur, cuiusque infusi cyathum quovis die ieiuno ventriculo sumit. Praecipua tamen huius remedii vis in suppuratione vulneris protracta consistere videtur, quae cum ea coniungenda est. Cl. AVRRAN varias observationes de iis laesionibus proponit, ubi p. 250. ictu in vno loco accepto ulcus vel caries in opposito latere orta sunt, et quas *à contre-coup* vocat. Pertinent vero ad cariem et luxationes in articulo femoris, ad suppurationem in synarthrosi sacro-iliaca, ad suppurationem et cariem in cartilaginibus intervertebralis, luxationem ossium ilium et paralyfes cet. ex commotione medullae spinalis ortas. Ex vulnere instrumento acuto in orbitam inflicto, quod tamen non in cranii cavitate penetrauerat, aeger hemiplegia afficiebatur. Cl. DYFRÉNEY varios aegros restituit hernia laborantes, quae sphacelo corrupta fuerat. Pleuritidem saepius symptomaticam esse et ex ventriculi actione laesa oriri Cl. p. 308.

TABARY observatione eiusmodi casus confirmat, in quo kermes minerale et purgantia egregie praestabant effectus. **CL. LAPORTE** vicus fistulosum vidit in ventriculum penetrare, ex quo pota aqua effluebat. Sectione cadaveris facta cystidem detexit carcinomaticam ad umbilicum positam, quae non in ventriculum solum, sed et in colon aperuram habebat.

p. 321. **CL. RAZOVX** febrem lacteam malignam brevi tempore lethalem describit, eaque occasione de metastasi lactis in vniuersum quaedam monet.

p. 399. **CL. DE LA SALLE** cariem dentium nostra aetate longe frequentiore esse, quam antiquis temporibus ex consideratione plurimorum sceletorum coemeterio quodam effossorum probat. Credimus causam huius rei in abusu potus calidi et sacchari potissimum positam esse. **CL. BUTOR DE LA CREVSE** scirrhum vteri describit. In gemellis placentam semper septo aliquo diuisam esse **CL. GYLL**

p. 440. **HERMOND** confirmat. **CL. ROI** polypum vteri cum inuersione vaginae coniunctum feliciter exhibuit. Correctionem applicationis forcipis a **CL. PIET** ad euitandam dilacerationem perinaei propositam, **CL. GUILHERMOND** vt inutilem reiecit. In grauida vulnus abdominis, ex quo intestina et omentum propendebant, feliciter a **CL. ROVDIN** curabatur. In carie ossium parietalium, in qua methodus **BELLOSTII** parum auxilii afferebat, applicatio remediorum pinguium tandem curationem

p. 457. absoluit. Eleganti Commentario **CL. JOVRDANE**

p. 534. de vlceribus et carie palati exponit. Non solum butyro antimonii, sed et ferro candente ad exci-

p. 498. liationem accelerandam vtitur. **CL. PLAZANET** fetum monstruosum describit, in quo superior crani pars deerat. **CL. VORO MARECHAL DE ROVERE** partum

partum, vtero fere plenarie prolapso, tamen feliciter effectum describit.

In volumine trigesimo octavo prima observatio Cl. HOIN morbum oculi novum describit, xxxviii. cuius tamen mentionem Cl. IANIN ex observationibus a Cl. Auctore communicatis in suo de morbis oculorum libro iam fecit *). Est hoc separatio p. 29.

vuae a choroidea, qua Cl. Auctor probari putat, vneam non choroideae continuam, sed ei tantum contiguam esse. Cum vuae in loco obscuro pupilla dilatata angustior fiat, Cl. Auctor aegros in eiusmodi loco morari iussit, eoque artificio concretionem vuae cum choroidea iterum praestitit. Cl. DAVIEL vneam in cataractae extractione saepius dissecasse Cl. Auctor confirmat. Cl. BOYRDIER p. 44. morbos hepatis in australi insula DE FRANCE communes describit. Abscessus frequentius in hepate oriundos aperiri iubet canula triquetra immissa, eiusque operationis effectus ut plurimum felicissimos esse asserit. Fluxus hepaticus vulgo dictus nihil aliud est, quam abscessus in hepate ortus, qui intestina perforavit. Vidit quoque eiusmodi abscessus, ex quibus adhaesione ad septum transversum et inde ad pulmones facta, pus per pulmones excernebatur. In alio pus ad cavitatem thoracis penetrans aegrum necabat.

Cl. MONGIN DE MONTROL de praestantia p. 62. methodi Cl. POMME in affectionibus hystericeis cum Cl. TAILLIERE disputat. Cl. AMOREUX contra novam pulsuum doctrinam Cl. DE LA BROUSSE varias observationes proponit et sexum fetus, quo mater grauida est, ex grauidae pulsu in dextro vel

Ss 5 sinistro

) Mém. & Obs. sur l'oeil & ses maladies p. 420 — 422. vid. Comm. Vol. XIX. p. 253.

- sinistro brachio fortiore non distingui posse asserit.
- p. 77. Cl. ROVRIENNE vesicam vrinariam septo membranaceo in duas cauitates distinctam vidit. Ex
- p. 124. tympanitide ortam gangraenam et vicus intestini Cl. DE LA GARDE inprimis corticis Peruviani usu sanauit. Ex abusu purgantis drastici hypercatharsis orta est, ex qua gangraena in variis corporis partibus producebatur, quae vero partes sensim a reliquo corpore secedebant. Cl. PREVAL cicutae morbum cutaneum post variolas ortum, scabie similem, sanauit. Hydropem ascitem ex contusione ortum Cl. CLEMENT paracentesi instituta sanauit, eaque occasione monet, diæta accurata et tenui post operationem seruata, quiete animi et corporis et usu ptisanæ leniter adstringentis, consolidationem vasorum disruptorum in simili morbo ex simili causa oborto, optime obtineri. Adolescens ex febre acuta conualescens se frigori imprudenter exposuit, ex qua re vehementi priapismo et retentione vrinae affectus est, quae tamen symptomata cataplasmatum inprimis emollientium usu, musculis erectoribus applicatorum, sublata sunt.
- p. 153. Cl. MARTIN varias observationes profert, in quibus, ossibus denudatis, nulla exfoliatio facta et vulnus ipsum perfecte consolidatum est.
- p. 158. Cl. BYRON de difficultate exponit, qua sarcocoele ab hydrocele distinguitur. Saepius id, quod sarcocelen esse putamus, nil aliud, quam hydrocele vaginalis est. In curatione hydroceles incisionem longitudinalem reliquis methodis omnibus praefert.
- p. 221. Cl. GUYTON morbum epidemicum describit in Campania a. 1771. grassantem. Peripneumonia spuria erat, cum febre putrida verminosa et nonnunquam miliari complicata. Causam potissimum Cl. Auctor in difficultate annonae et tempore plu-
- vioso

violo praegresso ponit. Vesicatoria lateri dolenti applicata egregium praestabant usum. Vfus quoque Noster est venaesectionibus, quas tamen Cl. EMPEREV in simili morbo, qui sequenti com. p. 236. mentario describitur, noxias esse deprehendit. Cl.

VINOT observationes circa usum thermarum proponit, quae in Burgundia, in loco *Bourbon-Lancy* dicto, reperiuntur. Plures paralytici sub eorum usu mortui sunt, quod vero Noster inprimis calori illarum tribuit, qui, si causa mali in cerebro lateat, nocet. Cl. PLANCHON febrem miliarem in Bur. p. 291.

bonia grassantem describit singulari libello, cuius epitome hic traditur. Emetica parum proficiebant, earumque usu sanguis magis ad caput pellebatur. Pluribus aliis observationibus confirmatum effectum deleterium drastricti remedii *pulvis d'AILHARD* dicti, nouae hic insertae observationes probant. In nonnullis aegris ipsa tunica villosa intestinorum destructa erat. Cl. HERVILLEZ in p. 334. lobo hepatis sinistro cystidem aqua pellucida repletam et materiam lapideam reperit.

Cl. MARESCHAL DE ROUGERES varia p. 341. remedia contra hydrophobiam communicat, quae tamen omnia parum certa esse videntur. Cl. PARIS p. 345.

varias observationes medicas Smirnae et Constantinopoli factas, communicat. Diaeta animalis in omnibus febribus ab incolis harum regionum ut summe noxia reiicitur. Morbi inflammatorii pectoris rarissimi sunt ibidem vel nunquam occurrunt. Omnes morbi acuti a putredine oriuntur. Morbi nervorum quoque frequentiores sunt, quod Cl. Auctor vitae sedentariae orientalium populorum tribuit. Venaesectiones in his terris magis noxiae sunt, magisque debilitant, quam in Gallia. Cl. BEAUSSIER DE LA BOVCHARDIERE li. p. 350. thotomiam in aegro laterali vsus methodo instituit, sed

- sed calculo ad vesicam adhaerente reperta extractione eius neglecta, aegrum forti suae reliquit vulnusque cicatrice feliciter obductum est. Paulo post celebris ille lithotomus Frater S. COSME dictus, apparatu alto duos calculos extraxit quidem, sed aeger post operationem periit. In angina inflammatoria Cl. VIDAL bronchotomia aegri vitam saluauit. Omnibus instrumentis destitutis canulae loco frustulum pennae tracheae immisit. Ligaturae arteriarum in laesione earum praestantiam Cl. p. 358. MARTIN vltius defendit. Cl. DE VILLAIN cicutae vim in scirrho mammarum expertus est. Noxam *puluerum* d'AILHAUD Cl. AYRAULT confirmat. Morbum hystericum singularem, in quo aegra mox vehementi fame afficiebatur, mor p. 432. cibos respuebat, Cl. GAMARE describit.
- p. 441. Cl. PLANCHON febrem miliarem crystallinam lacteam in puerpera enarrat, aphthis complicatam, quae tamen aegra orto purulento per vaginam effluxu seruata est. Mira est historia a Cl. p. 450. GUYTON communicata de hernia quadam inguinali, in qua maritus aegrae rusticus operationem herniothomiae instituit, aegramque seruauit. Cl. BOVRIENNE hydro-sarcocelen ex causa venerea ortam, incisione aperuit et iniectione facta suppurationem excitauit, qua tumor disparuit. Dente molari p. 466. extracto sinus maxillaris apertus et vehemens inflammatio excitata est. Ossa temporum cum frontali connexa Cl. CHIZEAU obseruauit.
- p. 505. Cl. LIVRE calculum ex vesica urinaria feminae protractum describit, cuius nucleus frustulum ligni erat. Vomitoriorum in variis morbis usum Cl. p. 513. PIETSCH defendit. Remedium Cl. PIRON contra p. 520. hydrophobiam ex quatuordecim plantis compositum hic describitur. Reliquae obseruationes chirurgicae sunt, et nihil fere noui continent.

X.

L'art du Coutellier expert en instruments de Chirurgie. Seconde partie de l'art du Coutellier. Par M. JEAN JACQUES PERRET, Maître Coutellier de Paris, rue de la tiffanderie. à Paris, 1772. de Imprimerie Royale. fol. mai. Sect. I. a pag. 241. ad pag. 374. tab. aen. a tab. 73. ad 121. Sect. II. a pag. 375. ad pag. 527. tab. aen. 123. ad 172.

i. e.

Ars fabri cultellarii instrumenta chirurgica parantis, quae alteram partem descriptionis artis fabri cultellarii sistit. Auctore I. I. PERRET, fabro cultellario Parisino. Sect. I. et II.

Ad descriptiones artium mechanicarum et opificiorum *), quae Regia academia Scientiarum Parisina publicare constituit, etiam hoc opus pertinet, in quo ars fabri cultellarii, quatenus eius ope instrumenta chirurgica parantur, delineatur, et cuius mentionem ideo hic iniicimus, quoniam Auctor huius libri praecipua, imo fere omnia nunc usitata instrumenta chirurgica et modum ea fabricandi describere et iconibus explicare constituit. Delineata sunt omnia in magnitudine naturali et pretium, quo Lutetiis Parisiorum venduntur, singulis additum est. Posset hinc opus hoc splendidum armamentarii chirurgici loco inseruire, si delectus et maior cura in colligendis iis Cl. Auctor adhibuisset, nec plura vel maxima attentione digna Anglica et Germanica deficerent.

In

*) Description des arts & des metiers.

In initio vero huius operis Cl. PERRET ei enarrat, quae in praeparatione instrumentorum chirurgicorum in vniuersum obseruanda sunt. Deinde describit instrumenta, quibus in venae sectione, sectione cadauerum et vulnerum deligatione opus est; instrumenta porro in dentium chirurgia adhibenda, cauteria varia, instrumenta ad aneurysmatum curam, ad globulorum et vulneribus extractionem, ad cataractam, fistulam lacrymalem, polypum, fistulam ani, hernias, acus varias tricuspidem, specula: instrumenta ad canceri extirpationem; torcular ad arteriarum compressionem: instrumenta ad haemorrhagiam arteriae intercostalis sistendam; ad luxationem, sectionemque venae iugularis adhibendam. Haec excipiunt apparatus ad amputationem, trepanationem, lithotomiam et artem obstetriciam.

Iam ut de iis dicamus, quae nobis in hac amplissima instrumentorum collectione noua visa sunt, notandum est inter instrumenta ad dentium extractionem parata, plura eiusmodi occurrere a Cl.

- p. 288. CHARPENTIER, FRATRE COSME cet. excogitata. Adest quoque noua machina, quam Cl.
- p. 304. FOYCON ad suppressionem haemorrhagiae violentae,
- p. 305. lentae, quae dentis molaris extractionem nonnunquam sequitur, proposuit, aliaque ad extractionem corporum peregrinorum in oesophago haerentium.
- p. 332. Porro delineatur *Bronchotomus* Cl. BOVCHOT, qui nouus esse videtur, quod et de nonnullis instrumentis.
- p. 365. mentis cataractae extractioni dicatis valet, v. c. de eo, quod Cl. FAVIER auctorem habet. Inter
- p. 387. torcularia nouum est, ex Anglia allatum, quod rotundum.
- p. 413. tae ope regitur; quale etiam trepanum similis ferre fabricae occurrit. Inter instrumenta, quae ad lithotomiam pertinent, ea praecipue attentionem nostram

nostram vt noua excitarunt, quibus Cl. MORREAU, p. 418.
tot felicibus eiusmodi operationibus celebris, Cl.
VACHER, cuius instrumentum lithotomum oculi p. 445.
tum FRATRIS COSMI correctum sistit, Cl. FA-
VIER ad apparatus lateralem et FRATER COSMVS p. 421.
ad apparatus altum vtuntur. Delineantur quoque p. 452.
ductor canaliculatus lithotomus Cl. ANDOVILLET:
catheter Cl. DE LA CHAUX ad feminarum vesicam: p. 456:
Cl. PEY catheter, quo in vrina feminarum in partu p. 457.
extrahenda vtitur, varii vinci Cl. POLLERES et p. 461.
PEY, vectis ROONHVYSII correctus, qui vti p. 475.
forceps LEVRETI perforatus est, instrumentum
Cl. PETIT *tire-tête à trois branches* dictum, in p. 486.
strumentum Cl. PEAY ad laqueum in vtero sub
versione introducendum excogitatum cet.

In fine modus, quo instrumenta chirurgica a
rubigine libera seruanda et depuranda sunt, descri-
bitur. Variæ nonnunquam additæ sunt de vsu
instrumentorum obseruationes, quæ a chirurgo
nonnunquam profectæ esse videntur, vt p. 363.
Nomina nonnulla valde corrupta sunt, v. c. vbi ce-
leberrimus ille medicus ocularius WENZEL, se-
cundum pronuntiationem gallicam VINSEL scri-
bitur, vt alia taceamus.

XI.

Dissertatio de aethere varie moto causa diuer-
sitate luminum, Praefide M. CHRISTIA-
NO LUDWIG. Resp. *Christiano Ernesto*
Wünsch. Lipsiae, 1773. 4. pl. 5. tab.
aen. I.

Satis iam constat, naturae indagatores inter se
dissentire, vtrum lumen e corporibus lucidis
effluat, an per medium propagetur aethereum.
Posteriorem sententiam amplectitur Cl. Auctor.

Ipsam

- p. 2. ' Ipsam hanc luminis tractationem in duas partes diuidere licebit. Prima pars agit de existentia aetheris, primariisque diuersitatis luminum principiis, quorum duo a Cl. Auctore traduntur: 1) varia aetheris densitas. 2) causae, quae illum mouent. Secunda pars est applicatio theoriae superius stabilitae, in qua phaenomena, nimirum lucentia ad examen reuocantur. In sectione de aetheris existentia Noster exponit hypothesen NEWTONIS ac H. A. V. L. E. R. I, argumentaque pro vtraque hypothese sedulo perpendens colligit ex iis sententiam EVLERO naturae magis conuenire, quam NEWTONI. Hinc inde, dicit Cl. Auctor, existentiam fluidi subtilissimi, ac elastici, in spatio coelesti stagnantis, elucere, eoque mediante lumen a corporibus lucidis propagari. Illudque fluidum cum EVLERO nominat aetherem.
- p. 3.
- p. 7.

In contemplandis varie lucentibus phaenomenis quaestio oritur, num diuersitas luminum posita sit in ipsa lucis materia, an proficiscatur a materiis, quae aetherem mouent, motuque hoc omne lumen efficiunt? Primum itaque Cl. Auctor ostendit, lumen pro ratione densitatis aetheris quodammodo differre. Eo consilio varium considerat splendorem, qui circa quoduis lucidum corpus, et maior quidem ad corporis superficiem, quam in vicinia eius obseruatur. Per hoc phaenomenon contendit Noster, suum comprobari assertum.

p. 8. Concludit enim ex mutua attractione corporum, aetherem vt fluidum subtile ac elasticum corporibus adhaerere, et fieri densiorem illo, qui totum coeleste spatium repleat, ita vt corpus quodcumque circumdetur *atmosphæra* quadam *aetherea*, cuius densitas cum crescente a corpore distantia decreseat: adeoque in phaenomeno supra memorato lumen varie apparere pro varia densitate aetheris, qui atmosphæram formet.

Progreditur Noster praecipuas ad causas siue p. 9.
 materias, quae, cum aetherem fortius leuiusue agi-
 tent, procreant lumina, variis in phaenomenis con-
 spicua. Potissimum vero tres eiusmodi materiae
 reperiuntur, *ignis nempe, materia electrica et mate-*
ria evaporatione soluta, quae in sequentibus diligen-
 tius pertractantur. Primum disseritur de *aethere*
vi ignis moto. Ignis est materia subtilis in partibus
 corporum constitutivis haerens, quae agendo cor-
 pora expandit, et sensum caloris in iisdem efficit.
 Corpus autem incipit candere, quando particulae
 aetheris partim poris inclusae, partim superficiei
 adhaerentes, motu ignis vehementiori agitantur;
 et flamma exoritur, cum partes corporum consti-
 tutivae actione ignis plane destruantur, magnaue
 igniculorum copia cum aere erumpat. His tradi-
 tis redit Cl. Auctor ad aetheream atmosphaeram,
 quatenus lumini excitando et conservando inser-
 viat. Nullum vero lumen vi ignis existere censet,
 si densitas huius atmosphaerae imminuatur. Quae
 imminutio utroque modo fieri possit, siue exeant
 ipsius aetheris particulae, siue humidi immiscean-
 tur vapores, qui, cum debilitent fluidorum elastici-
 tatem, etiam densitatem mutant. Ad illustrandam
 hanc sententiam varia commemorantur tentamina:
 si in spatio, quod euacuatur aere, flamma, inquit
 Noster, extinguatur, quia 1) vapores subsidentes
 incidant in illam et 2) exeant aetheris aeri adhae-
 rentes particulae. Tentamina reliqua omittamus,
 ne longiores simus. His adiungitur explicatio cau- p. 12.
 sae, cur inflammabilia quaedam in spatio vacuo
 incenduntur. Si v. c. spiritus nitri fumans in vacuo
 admiscetur oleo caryophyllorum, flammam oriri
 censet Cl. Auctor, quoniam aer igne motus adhae-
 rente cum aethere ex istis fluidis erumpat. Colli-
 git porro ex his tentaminibus, flammam multis
 Tom. XX. Pars IV. T t constare

constare particulis aethereis, quae igne vehementius moueantur; aerem vero eatenus esse pabulum flammae, quatenus scateat talibus particulis. Saepenumero accidit, ut ignis facultate luminis efficiendi destitutus sit, et quidem ob causas, quae partim in structura corporum, partim in lento igniculorum motu sunt quaerendae. Hinc ferrum, malleo contusum, calet quidem, neque tamen igniculi e carceribus compressis tanta erumpere valent vi, quanta opus est ad lumen procreandum. Exinde intelligitur, lumen non esse characterem ignis essentialem. Qui igitur a lumine ad ignem concludendum esse putant, nonnunquam a veritate aberrare videntur. Nihilominus chemici quidam a lumine ad phlogiston argumentari solent. Si hoc fieri posset, phlogiston foret aether, neque vero ignis subtilissimus, ut illi credunt. Etenim lucis materia nullos continet igniculos, alias liquores in thermometris a quouis lumine expandantur, necesse est; quod vero experientiae repugnat.

p. 14.

Sequitur iam consideratio *aetheris vi electrici moti*, ubi Cl. LUDWIG describit phaenomena electricitatis generalia, i. e. attractionem, repulsionem et lumen. Quorum ultimum declarare videtur, materiam electricam esse ignem, ut PHILEMON, S GRAVESANDE, NOLLETVS aliique crediderunt. Hanc sententiam MVSSCHENBROEKIUS dubiam reddidit, qui per experientiam cognoscebat, vim electricam liquores in thermometris nullo modo expandere, nec ullum efficere calorem, ideoque proprietatibus ignis essentialibus carere. Interim tamen defensores huius sententiae aliud argumentum proferunt. Dicunt enim, scintillam electricam incendere spiritum vini rectificatissimum. Cl. Auctor vero obiicit, vim electricam posse motu cingere ignem in corporibus latentem, qui deinde spiritum

p. 15.

spiritum accendat, id quod etiam *MVSSCHEN-
BROEKIUS* et *WINKLERVS* monuerunt. Ex
quibus omnibus elucet, materiam electricam ab igne
differre. His praemissis ipsum lumen electricum
contemplari incipit *Cl. Auctor*. Primo igitur dis-
quirere enititur, an illud ab igne, per electricita-
tem moto, producat? hoc vero non fieri osten-
dit, quia ignis lumen electricum imminuit. Nam
scintillae debilitantur, si ferrum candefactum ap-
plicatur corpori electrico, ex quo eliciuntur, et
flamma dissipat materiam electricam. Quorum ex-
perimentorum accurata descriptio in dissertatione
exhibetur. *Cl. Auctor* praeterea comparat lumen
ignis cum lumine electrico, et docet, vtrumque
esse diuersum. Deinde vero progreditur ad veram
huius luminis causam. Ex phaenomenis nimirum
demonstrat, lumen electricum inter duo corpora
ori, quando materia electrica in motum concitata
ex vno in alterum transit, agitatque aethereas par-
ticulas, in atmosphaeris illorum corporum conten-
tas. Hoc prae caeteris illustratur experimento, a b. p. 18.

WINKLERO in alium quidem usum inuento. An-
nulus aeneus affigitur virgae metallica, campanam
vitream transeunti, ita, vt annulus in media cam-
pana haereat; diameter autem annuli ad diametrum
campanae vt 1 ad 3 circiter esse debet. Aer sub
campana ope antliae pneumaticae educitur; tum
obscuratur locus, vbi experimentum instituitur, et
virgae extra campanam electricitas per interualla
communicatur: quo facto radii lucentes ex annulo
versus parietes campanae exsiliunt, totamque cam-
panam intrinsecus illuminat, excepto spatio intra
annulum, quod plane obscurum manet. Experi-
mento hoc bene demonstratur modus, quo lumen
electricum gignatur. Materia scilicet electrica mo-
vetur ex peripheria versus centrum, ex annulo in

campanae parietes stagnat; et sic efficitur lumen extra annulum. Intra annulum vero nullus est motus materiae electricae, ideoque nullum observatur lumen. Si autem in centro annuli ponitur corpus non electricum et reliqua fiunt, ut in experimento ante instituto: materia electrica ex annulo mouetur in acum, in eiusque apice, qui centrum annuli occupat, conspicitur punctum lucidum, quod radios emittit, qui spatium intra annulum replent et collustrant. Ad experimentum facili negotio instituendum Cl. LUDWIG nouum excogitauit apparatus, talem quidem, ut tempestate electricitati fauente, effectus semper bene succedat, simulque obseruatoris oculum egregie delectet. Locos scilicet annuli, quo antea in experimento utebatur, alium eiusdem magnitudinis annulum applicat, quocum ope cylindri vitrei coniuncta est acus aliquot pollices longa, in situ ad planum annuli perpendiculari. Apex huius acus exacte versetur in centro annuli; in altera vero extremitate catena haereat, quae orbem antliae pneumaticae contingit. Mediante hac catena acus electricitate, ex annulo in apicem transeunte, priuatur.

p. 21. Praeter ignem ac electricitatem etiam spectari potest euaporatio ex corporibus putridis *ut causa, quae aetherem mouet.* Quod ut demonstretur, varia indicantur corpora, v. c. lignum putridum et alia, quae noctu lumen continuum pallidumque spargunt, quod interdiu plane euanescit. Ex duratione huius luminis ac pallido splendore colligit Cl. Auctor, causam eius nec ignem, nec electricitatem esse, sed materiam aliam ex particulis salinis oleosisque subtilissime solutis conflata, quae in euaporatione motu intestino cieatur, atque aetherem in poris et superficie corporum istorum, e. g. ligni putridi, contentum, leniter agitet. Vnde lumen illud pallidum

et durans originem ducat. Neque vero omnis euaporatio lumen efficere valet, quoniam plurima corpora aquosas continent particulas, quae, cum in vapores resoluantur, ortum luminis impediunt. Quia autem materia, quae in euaporatione aetherem movet, maximam partem actione ignis resolvitur: ignis erit causa huius luminis remota, non proxima; ideoque distinguatur, necesse est.

Pertractatis igitur omnibus, quae hanc theoriam diversitatis luminum constituunt: Cl. Auctor in reliqua dissertationis parte ad applicationem transit. Primum vero considerat apparentias luminum istorum, de quibus in antecedentibus egit, ut detegat characteres, secundum quos lumen quodcumque obuium diiudicet: 1) *lumen clarissimum, durans et p. 23.* in superficie fluctuans ab igne oriri dicit; 2) *lumen electricum esse maxime concentratum et per intervalla temporis conspicuum*; 3) *lumen albicans, durans, blandius, undulans, et in tenebris modo conspicuum euaporationitribuendum esse.* Caeterum procedit Noster eo ordine, ut 1) de corporibus coelestibus agat; 2) de meteoris; et 3) de luminibus aliis, quae ad priora referri nequeunt.

Solem et stellas fixas vi ignis lucere censet. Co. p. 24. *metarum* vero lumen vel a sole mutuatum esse, vel ab euaporatione proficisci coniicit. *Lumen* tandem *zodiacale* similem cum cometis habere causam putat. Meteora, quae Cl. Auctor examinavit, sequentia sunt: aurora borealis, ignes lambentes et fulgur sine tonitru; reliqua autem, e. g. fulmen et alia omisit, quoniam eorum lumina iam definita in scriptis reperiuntur *physicis*. *Lumen aurorae borealis* p. 29. electricum esse, colligit ex similitudine phaenomenorum, quae in spatio vacuo observantur. Lumina, quae Physici *ignes lambentes* nominare solent, pro diuerso statu corporum, in quibus deprehenduntur,

- duntur, vel ab electricitate, vel euaporatione ortum ducere, demonstrat. *Bolidem*, opinatur, habere corpus igneum; caudam vero ex natura euaporationis melius explicari posse credit, quam ex igne, ut nonnullis Physicis visum est. Characteres denique *fulguris sine tonitru* cum lumine electrico conuenire ostendit. Iam restat, ut breuiter enarremus, quid Cl. Auctor de reliquis luminibus, scilicet herbarum quarundam, animalium certorum, phosphori et pyrophori censet. De *plantis lucen- tibus* sententiam GESNERI recenset; deinde commemorat obseruationem a filia Ill. LINNAEI institutam, quae flores *Tropaeoli maioris* lucere vidit. Quid autem de hoc lumine iudicandum sit, victori obseruationi relinquit. Ex regno animali, in primis e classibus vermium atque insectorum varia nominat animalcula, quae singulare lumen habent.
- P. 37. Sed potissimum lumen *Lampyridis noctilucae* LINN. indagauit, quod euaporationi tribuit. Per experimenta, cum *phosphoro* in spatio vacuo facta, demonstrat, euaporationem causam luminis esse proximam, ignem vero remotam. *Pyrophorum* lucere vi particularum ignearum, quae in eo quam maxime concentratae sint, facile intelligitur.
- P. 40. Sub finem dissertationis indicantur momenta praecipua theoriae luminis, quam Cl. Auctor secutus est, quae in primis eo redit, ut, corpora, circumdari, atmosphaera aetherea diuersae densitatis, defendatur, qua in re diuersitas luminis posita est.

XII.

Versuch eines Farbensystems, entworfen von IGNAZ SCHIFFERMÜLLER *aus der G. I. im K. K. thesesianischen Collegio. Wien, verlegt Augustin Bernardi, 1772. 11 Bogen, in groß 4. 2 Kupfertaf.*

i. e.

Tentamen systematis colorum, Auctore IGNA-
TIO SCHIFFERMÜLLER.

Operam dat Cl. Auctor in hoc libro, vt colorum diuerfos gradus melius certiusque definiat, quam hactenus factum sit, vt eo melius, in definiendis et describendis corporibus naturalibus, praesertim infectis versari possint physici, atque vt etiam in arte tinctoria regulae inde stabiliri queant.

In ordine et diuisione colorum sequitur CAS- p. 8.
TELLVM *) atque tres primarios colores assumit, luteum, coeruleum et rubrum, quibus medios interponit nouem, vt vnus in alterum quasi transire videatur indeque efficiatur circulus. Sic colorem coeruleum sequitur, marino viridis, qui compositus est ex tribus coerulei et vna lutei parte, hunc excipit viridis, post oliuaceus, e tribus lutei, et vna coerulei parte constans: hic in luteum transit, inter quem et rubrum sunt aurantius et igneus color. Post rubrum purpureus sequitur, qui iam paullulum habet coerulei admixtum, tum violaceo ruber, postea ipse violaceus succedit et denique igneo coeruleus transit in primum coeruleum colorem. Hic colorum nexus in tabula est egregie delineatus. Album
T t 4 et

*) *Optique des couleurs.* A Cl. SCOPOLIO datam rationem colorum mixtionem definiendi multis incommodis laborare putat Auctor.

et nigrum colorem, non quidem primarios, attamen veros in physicis esse habendos iudicat Auctor.

p. 14. His praemissis, regulas tradit, ad quas componi possent colores: quae tamen artem pictoriam maxime spectant, cum in naturae exemplis saepe occurrant compositiones, quae huic rationi maxime repugnent.

p. 19. Iam obscuriores colores considerantur, qui oriuntur, si tres primarii colores secum impari proportionem miscentur. Si enim aequalibus partibus eorum mixtio fiat, color oritur, ad nigrum proxime accedens. Hos obscuros dicit Cl. Auctor luteo brunum, rubro brunum, et coeruleo brunum. Quodsi albus et niger color secum sint mixti, oritur cinereus, cuius etiam plures sunt gradus.

p. 22. Et si difficillimum est horum colorum diversos gradus, rectis nominibus breuibusque indicare; Auctor tamen ea, quae inuenit in vernacula et Latina et Gallica collegit, atque hoc modo inprimis coloris coerulei varietates, ab albo in nigrum usque tradit denominatas, atque etiam exemplo ipsorum colorum illustratas. Submittit quoque quorundam nominum descriptiones, atque indicat, qua mixtione quisque color paratus sit. Cum nunc contemplamur colorum horum schemata: in nonnullis verus color quodam modo temporis iniuria deletus videtur. Forsan colores constantes fuissent, si Auctor loco pigmenti, aqua gummosa soluti, adhibuisset ceram a Cl. CALAV compositam. Diversa nomina, quae ab Auctore diligenter collecta esse laudandum est, omittere cogimur breuitatis studio, ac Lectores ad ipsum librum remittere.

Postea exponit, quae res coloratae ad artem murorum recentes et porcellanam, aut siccis, aut oleo mixtis coloribus pingendi sint adhibendae, et quae ratione sint parandae. Omnino omnibus, qui artem pictoriam

pictoriam exercere student, atque ideo etiam medicis et historiae naturalis cultoribus, quorum est, ut ipsi artem cognoscant eamque iudicent, utilissima proponit Auctor Cl. atque sic egregiam demonstrat suam in historia naturali, et veterum Auctorum lectione, et arte pictoria peritiam. Estque vehementer optandum ut qua ratione coerulei coloris diversitates hic contemplatus est, eadem etiam reliquorum diversos gradus definiat et illustret. Tum etiam, ut insectorum Viennensium icones et descriptiones, quae et hic promittuntur, aliquando edantur.

XIII.

Beschreibung einer mit dem Calauschen Wachse ausgemahlten Farbenpyramide, wo die Mischung jeder Farben aus Weiß und drey Grundfarben angeordnet, dargelegt und derselben Berechnung und vielfacher Gebrauch gewiesen wird, durch I. H. LAMBERT. Mit 1. ausgenähten Kupfert. Berlin, bey Haude und Spener. 16 Bog. 4.

i. e.

Descriptio pyramidis cera a Cl. CALAV composita pictae, in qua mixtio colorum explicatur, ab I. H. LAMBERT.

Coniungere licebit propter argumenti similitudinem cum priori libro hunc magis mathematice scriptum librum. In quo Cl. Auctor, discrimine, quod in vnoquoque obueniat colore, exposito, primum ostendit, quanta luminis sit vis in colores: quae in eo consistit, ut clariores ac magis nitentes eo reddantur. Deinde etiam primarios colores assumit coeruleum, luteum et intense sanguineum

neum (*Carminroth*) atque ex his mixtis omnes reliquos effici colores statuit. Ex albo, quem tanquam lucem considerare possumus, in nigrum usque distinguit Auctor triginta gradus, pauciores in reliquis. Iudicat breuiter de libris, qui de coloribus scripti sint; atque Mayerianum triangulum vberius

- P. 55. perlustratur. His praemissis ostendit, se ideo coeruleum Berolinense, luteum Gummi Guttae atque sanguineum Carmini colorem elegisse, quod reliquis nitore et faciliore miscela antecellant. Solos hos colores cum cera a Cl. CALAY, pictore inuenta, ac Punicae illi Veterum *) omnino simili
- P. 45. primum nitorem retinere affirmat. Vberius de dotibus huius cerae agit, modum vero, quo paretur, reticet.

- p. 67. Mixtione diuersorum colorum mathematicè dilguisita, ipsa pyramis describitur. Quae ita facta est, vt in triangulis colores tres primarij secum sint mixti: in primo quidem triangulo quisque primarius color ab altero octo gradibus distat, in secundo sex, in tertio quatuor, in quarto tribus, in quinto duobus: sicque sint positi intermedii colores, vt ex omni parte in vicinos quasi transeant. Nomina horum intermediorum colorum ex ratione mixti coloris danda sunt; omninoque huius pyramidis magnus est vsus in tota arte pictoria: quin imo in definiendis corporum naturalium coloribus iisque imitandis. Optandum certe est, vt hic liber diligenter legatur, atque colores ad hanc rationem datam imposterum definiantur.

*) PLINIVS hist. natur. lib. XXI. c. XIV.

XIV.

IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER, S. S.
Theologiae et Philosophiae Doctoris, etc.
elementa ornithologica, iconibus viuis colo-
ribus expressis illustrata. Ratisbonae, Typis
Weissianis. MDCCCLXXIV. plagg. II. in 4. mai.
tab. aen. 70.

Præmittit Cl. Auctor indici et descriptioni orni-
thophylacii haec elementa, atque in iis sequi-
tur maxime BRISSONII systema, eius genera
retinet, omisiss *Muscicapae* et *Coraciae* generibus.
Dubitatur, an linguarum in auibus obuia differentia
generum constituat characterem, cum *Laniorum* et
Alaudarum linguae inter se differant. Omnino igitur
Cl. Auctor id agit, ut eodem fere modo, quo
KLEINIVS *) fecerat ex iconibus adiectis, viuis-
que coloribus pictis, primo partium omnium det
illustrationem deinde ordinum generumque chara-
cteres, ex pedibus rostro aliisque partibus desum-
tos, definiat: ut ita tirones sine magistro et systema,
et ipsas aues noscant.

Sectione prima igitur tabulis atque iconibus
partes auium generatim, speciatimque rostri, pen-
narum in alis caudaeque, et pedum partes differen-
tiaeque explicantur.

Sectione secunda auium classis iterum in classes
et ordines diuiditur. Classis prima continet aues
femoribus seminudis. His sunt digiti vel nudi et
fissi, et quidem duo, (ordo I.) tres (ordo II.), qua-
tuor (ord. III.) vel membranis aucti, aut fissi, (ord.
IV.) aut connexi tres (ord. V.) quatuorue, vel soluto
postico (ord. VI.), vel nullo (ord. VII.) Classe se-
cunda

*) in libro suo, *Stemmata auium* inscripto.

cunda aues, quibus plumosa sunt femora, complet-
tur Auctor. Quarum ordines ex numero, structura di-
gitorum et rostri determinantur. Sunt enim aues di-
gitis fissis quatuor duobus anticis, totidem posticis
(*scanforiis pedibus*) ord. I. vel digitis iisdem, tribus an-
ticis vno postico (*ambulatoriis*) rostro adunco, ord.
II. — conico incuruo, ord. III. — attenuato, ord. IV.
— elongato, ord. V. — conuexo ord. VI. — subulato,
ord. VII. — cuneiformi, ord. VIII. — filiformi, ord. IX.
sarcuato ord. X. Vel etiam sunt digitis connatis,
quas pedibus *gressoriis* dicit Ill. LINNAEVS. Haec
ordine XI. Noster comprehendit.

Tum Sectione tertia *tabulas generum charac-
teristicas* dat. Nomina sunt, vti diximus, Brissoniana.
Characteres ex rostri, mandibularum, alarum, ro-
strum, capitis, palmarum, pedum, unguium, cor-
poris, caudae, gutturis aliarumque partium insigni-
bus differentiis variis varia ratione desumunt, atque
descripsit. Adiunxit simul patriam.

Sectione quarta offeruntur Lectoribus *genera
auium in Germania, praecipue Bauaria et Palatinato
circa Ratisbonam habitantium, nidificantium et mi-
grantium*. Horum generum igitur ad leges suas
dat characteres, et quae species indigenae ad idem
genus pertineant, interdum subiungit. Sunt vero haec
aues depictae quas, vt ab omnibus cognoscantur, no-
minibus Linnaeanis hic repetamus. Falco gentilis.
Alauda arvensis. Anas boschas, Anser. Ardea maior.
Strix Otus. Caprimulgus Europaeus. Fringilla Ca-
duelis. Certhia familiaris. Ardea Ciconia. (cur haec
ab Ardea maiori adeo disiunctam sistat Cl. Auctor,
vix intelligimus.) Loxia Coccothraustes. Columba do-
mestica. Colymbus (quis sit, an cristatus, an auritus,
nequimus indicare; neutra enim descriptio conue-
nit: similis est cristato; at deest collare, deest color
cristae capitisque, quem in viuo videmus.) Corvus

Corv.

Corax. Cuculus canorus. Emberiza citrinella. Motacilla flava. Fulica aterrima. Coracias garrula. Fulica chloropus. (Hanc etiam rectius cum priore coniungit LINNAEVS, quae folis pedibus simplicibus differt.) Meleagris Gallopauo. Phasianus Gallus. Corvus glandarius. Hirundo rustica. Alcedo Ispida. Tetrao Vrogallus. Lanius Collurio. Larus, an Atricilla? at pedes non rubri, sed nigri. Loxia curvirostra. Numida Meleagris. Mergus (an Merganser? nullam autem *crissam* depingit). Mergus Castor. Corvus Caryocatactes. Scolopax Arquata. Otis Tarda. Parus maior. Fringilla domestica. Tetrao Perdix. Phasiani colchici varietas. Corvus Fica. Picus viridis. Charadrius pluuiialis. Loxia Pyrrhula. Rallus Crex. Scolopax Rusticola. (at rostrum basi hic non rufum, sed coerulescens.) Sitta Europaea. Sterna (minuta, an naeuia? descriptio priori fere conuenit: verum pedes rostrumque non rubra.) Strix stridula. Sturnus vulgaris. Yunx torquilla. Tringa Ocropus. Turdus musicus. Tringa Vanellus. Vpupa Epops.

Ex his apparet, nullum ordinem systematicum hic obseruatum esse. Ceterum figurae satis bonae, studio arteque multa pictae sunt; interdum tamen situs corporis rudis, vel nimis elongata, vel nimis contracta figura, tum denique colores nonnunquam dilutiores, aliaque indicant, imagines fuisse locatis arte aues.

CORNELII PEREBOOM M. D. de paralyfi in-
primis neruea dissertatio. Hornae, apud Ia-
cobum Keyzer. 1773. 8. pagg. 43. praeter
dedicationem.

p. 1. **N**eruum fabrica anatomice hic considerata,
neruos in extremitatibus et praecipue in bra-
chiis, qui fere soli et toti in cute tanquam tactus
organo terminantur, nullum vel paruum saltem
commercium cum musculis habere; e contrario
alios esse nervos, qui integri in musculo impendun-
tur, sic, vt ab his obstructis vel quocunque modo
in officio impeditis immobilitatis, ab illis vero in-
sensibilitatis caussae commode deduci posse videan-
tur, Noster cum Cl. HEISTERO arbitratur.

p. 7. Paralysis est status cuiuscunque partis machine
humanae morbosus, in quo organica sensilitas vel
mobilitas deficit. Laxitatem partium semper esse
signum diagnosticum paralyseos Noster dubitat,
quandoque est eius caussa proxima scirrhus muscu-
lorum seu sarcoma. Diuidit hinc paralyfin in ner-
ueam, muscularem et nerueo muscularem, item
in perfectam et imperfectam. Sedes morbi est in
vasis sanguiferis, neruulos tactui destinatos ambien-
tibus; dein in ipsa tela cellulosa eosdem inuestiente,
quando humores acres hic effusi coaceruantur.
Metastasis itaque paralyseos est productrix.

p. 17. Quemadmodum paralysis oritur ex oppletiono
varia; sic eadem interdum ex inanitione deriuari pot-
est. Ac tum quidem influxus cruoris arteriosi in
musculum impeditur. Hoc patet ex stupore et
paralyfi musculari ligatura arteriarum inducta.
Atque

Atque idem de venis verum esse affirmatur. Aliam
causarum classem constituit neruorum consensus.
Huc pertinet paralyfis a terrore, vermibus, a passio-
ne hysterica. Flaccida musculorum inertia refertur
quoque a BOERHAAVIO inter paralyseos causas et
deriuatur ex scorbuto, humiditate cet.

Indicatur itaque in hoc morbo, vt materies sta- p. 27.
gnans, quo possibili modo eliminetur. Noster hic
laudat sequentem modum: decoctum nempe ligni
guaiaci interne, et externe hoc linimentum: salis
tartari drachmae sex, saponis Veneti vncia vna, dis-
solvantur in aquae tepidae vncii decem, dein ad-
misceatur olei therebinthinae vncia vna et addatur
spiritus iuniperi vncia vna, olei caieput drachmae
duae.

Dein aliorum medicorum methodos medendi p. 31,
recenset e. gr. euacuantia per aluum, sanguinea,
balnea, febres artificiales, irritantia, frictiones et
concussiones electricas cet.

Quod attinet ad electricitatis curam duo mo- p. 42.
net: ac primum quidem, vbi materia obstructa
neruos comprimens haeret in ipsorum vasis san-
guineis, tum concussiones administrentur leniores,
ne, vasis ruptis et humoribus extrauasatis, ecchy-
mosis oriatur, quae plus nocet, quam prodest;
dein vero vbi materies neruorum inuolucro cellu-
loso inest, tum fortiores concussiones praesto sunt,
vt non solum humor peccans absorbeatur, sed et
excitatis maculis vesiculisque per cutim elimine-
tur. Eandem cautionem etiam in frictionibus
Noster commendat.

XVI.

Aduersaria medico - practica Volum. III. Pars
I—IV. Lipsiae, apud haeredes Weidmanni
et Reich. 1772—1774. 8. maj. 2 Alph.
fig. aen. IV.

p. 1. **P**rima pars huius operis continuati *), cuius duo
priora volumina supra indicauimus sequentia
continet.

p. 3.

1) *Tractatio de vigore et debilitate corpo-
ris animalis in uniuersum.* Primum exposuit hic
b. LUDWIG, qui iam varios libellos academi-
cos debilitatis causas complectentes scripsit, vi-
goris animalis rationem, quantum quidem ex
phaenomenis fabricae solidorum et elaborationis
fluidorum cognoscitur, ut debilitatis origo et
causae postea in ordinem redigi et ad medendi
methodum accommodari possint. Respicit hic
b. LUDWIG potissimum ad suctionem et motum
particularum mixti et ideo comparat corpus ani-
male et vegetabile. Perspiratio et suctio elabora-
tiones fluidorum in vegetabilibus dirigunt, vi cor-
dis et arteriarum fluida promouentur et elaboratio
succorum animalium iuuatur. Vtrinque vero humor
procedit, qui recte et per vias suas elaboratur, in
minimis lente absorbetur, in ea suctione stramina
prima organicae dispositionis figit, ea subinde ex-
tendit et sic in vegetabilibus per medullam, in ani-
malibus per lympham continuatam generationem
et conseruationem efficit. Hanc vim succi lym-
phatici dicit Noster viuam. Vigor et debilitas cor-
poris

*) vid. comm. nostr. Vol. XVII. p. 488. Vol. XII.
p. 103.

poris animalis autem non solum ab hac vi pendet, p. 28.
sed alia quoque vis noua et accessoria requiritur,
quae in fabrica encephali et neruorum, per totum
corpus varie et mire distributorum, cernitur. In
vita animali itaque recte diiudicanda ad lymphati-
cas vires, quas cum vita vegetabili comparauit No-
ster, et neruofas, quae excellentiam animalis prae
vegetabili demonstrant, simul est inquirendum.

2) *Tractatio de diaphysibus ossium cylindricorum* p. 45.
laesis, exfoliatione separatis, et callo subnato restitutis.
Proponuntur hic duo exempla neglectae et inde
prolongatae curationis in tibiae et femoris contu-
sionibus ab amicis cum b. L V D W I G communi-
cata et figuris ossium separatorum et mutatorum
illustrantur; Postea vero monita nonnulla et iu-
dicia de incremento in laesis et separatis os-
sium partibus restituendo et iuuando subiunguntur.
Ac primum quidem diaphysin tibiae, quae post
clandestinam fracturam tandem soluta et educta
erat, Noster commemorat. Ampliato nempe sinu
et educta hac diaphysi, fibulae insistent et baculo
adiuta obambulare poterat rustica virgo et penitus
sanata nunc recte valet. Inter multa exempla *)
a Nostro hic collecta ne vnicum quidem inuenitur,
in quo os restitutum et sanatum anatomice disquisi-
tum proponitur, quale hic exhibetur.

Dein puella nouem annorum post contusionem p. 56.
femori sinistro illatam, tumorem magnum ibi con-
traxerat, qui non solum immobilitatem huius ex-
tremitatis,

*) v. comm. nostr. Vol. XII. p. 460. it. Vol. XVI.
p. 346. it. IO. BENIAM. BOEHMER in prolu-
sione academica de callo ossium. Lips. 1748. 4.
plura eiusmodi exempla collegit.

tremittatis, sed vehementem quoque dolorem inferebat. Facta incisione, emanabant tres librae et quod excurrit puris boni cocti et vulnus fonticuli instar diu se gerebat. Postea vero ampliore incisione instituta, os corruptum et siccum in multis fragmentis eximebatur et curabatur haec puella ita, ut sine omni claudicatione possit incedere aegra. Mortua vero est ea alio morbo et femur hoc laesum in cadauere sequenti modo erat comparatum.

p. 60.

Haec diaphysis femoris per sex annos sine ulteriori incremento a parte viua separata et in ulcere haerens attenuatum fragilem, colore pallido nigricante praeditum et adeo paruum cylindrum in addita figura refert, ut exsucca contractaque et ferme minor diaphysi sanae puellae nouem annorum videatur.

p. 62.

His exemplis praemissis ad incrementum noui ossis sese conuertit Noster, cuius formatio non ex periostio, quod destructum est, sed ex ossis ipsius substantia deriuanda est. Fit autem hoc non ita, uti in prima genesi ossium, sed irregulari et inaequali fibrarum directione. Fibrae nimirum deales albae, quae, callo tandem firmiore reddito, apparent, irregulariter tenduntur ideoque irregulare periostium formant.

p. 65.

Quapropter quaestio illa: num nouae partes prioribus ablatis formari possint? facile diiudicari potest. Nullibi profecto regularis et organica pars restitui potest, sed eius loco irregularis et callosa massa formatur. Quam ob causam nunc quoque Noster breuiter recenset, quatenus res eiusmodi partium iterum restituendarum incrementum inuent vel turbent, atque hic differit de utilitate siccationis, affluxus lymphae cet. contra vero de abusu balsamicorum cet.

3) *Melancholico - maniacorum et epilepticorum* p. 75.

quorundam in ptochotropheo Waldheimensi demortuorum sectiones tradit LIC. IOANNES ERNESTVS GREDING. *Continuatio* *) IV. *et ultima.* In hac sectione de iis agitur, quae in imo ventre eiusque visceribus obseruata sunt. Figura, numero, magnitudine, proportionem, situ et nexu a statu naturali recedebant hic partes; e. gr. omenti pinguiissimi situs et nexu inconsuetus, ventriculus contractus, ventriculus vere duplex, pancreas consueto durius, intestinorum crassiorum situs praeternaturalis et contractiones expansionesue; inuaginationes intestinorum et in tenuibus lumbrici. Circa finem ieiuni pollicem transuersum ab annexo intestino officulum peregrinum, seminis cannabis magnitudine, maxime irregulare, fere vbique angulosum acutum hic concuum, illic conuexum extus mesenterio annexum erat. Glandulae induratae, scirrhi, corpuscula alba, rotunda seminis milii s. cannabis magnitudine intestino extus insidentes. Ren vtrinque duplex. Vesica urinaria corpusculis albis obsita, callosa et crassissima. Lienis nexus et magnitudo praeternaturalis, color et superficies aspera, figura, quae duplicem facile mentiebatur. Hepar cum diaphragmate, cum liene, ventriculo cet. concretum, vesicula fellea indurata et in ea lumbrici contenti, nec non calculi mirae figurae cet.

4) *Oratio de officio erga moribundos, mense iulio* p. 169.

1759 in *solemni doctoris inauguratione recitata.* Maxima incumbunt medico officia in aegri et amicorum solatium exsequenda tum, cum aeger morte certat. In arduis rebus, vbi omnes ingemiscunt, constan-

Vu 2

constan-

*) v. aduers. hor. med. pract. Vol. II. p. 674. comment. nostr. Vol. XIX. p. 120. 127. 130.

constantia medici cernatur, erigat ille animos depressos adhortationibus et, artis ipsius auxiliis ad aegrum conseruandum deficientibus, alia tamen habeat, quibus anxietates mortis temperet et compescat vltimaquē vitae momenta a dolore et horrore libera reddat. Porro de vltima aegri voluntate ad legum normam confirmanda, medici forensis officium desideratur, qui interualla lucida bene obseruet et iurisperitum dubium certiozem reddat. Denique non raro dubitant amici mortui aegri de morte et hac in re medici iudicium exigunt.

p. 189. §) *De specificis medicamentis obseruationes non nullae.* Curcuma in ictero suadetur, non multum valet raroque bona habetur. Cortex Peruvianus non est specificum febrifugum, nec gangraenae, in qua euidentes antiputridos effectus edit, certo opponi potest, nisi dispositio ad correctionem particularum, roburque solidorum adsint et chirurgus attentus impedimenta sanationis, remediis externis et scarificationibus recte applicatis, remoueat. Camphora potentissimum resoluens et neruum in febribus malignis conducit, si robur solidorum tantum inueniatur, quantum ad virium incitationem requiritur. Opium interdum est noxium remedium ob languorem, quem relinquit. Sudorifera in febribus acutis nocent.

P. II. In altera parte hae sunt tractationes

p. 196. 1) *Tractatio de causis debilitatis ex vitae genere ad aetatum ordinem consideratae.* Postquam non multum ante *) b. LUDWIG de vigore et debilitate corporum in vniuersum exposuit, hic in causas debili-

*) vide supra, p. 674.

debilitatis accuratius inquirat. Matrimonium senis, licet plerumque exitiosum senibus recte iudicatur, tamen sine noxa ita bene progredi vidit, ut sex liberi vegeti et ultima filia, quamvis tenera, tamen sana, in septuagesimo anno ab hoc patre generarentur. Nihilominus autem arbitratur debilitatem pariter transferri posse in ipso generationis actu a genitoribus ad prolem, ac morbos patrum ad genitos propagari, uti supra ostendit Noster *).

Imbecillitate iuuenili ex ossium musculorum et pulmonum fabrica indicata, ad vniuersam humorum elaborationem, tandem ad nutritionem ultimam tendentem, quae corrumpitur, accedit Noster et imbecillitatem variam eiusque causas inde deriuat. In vernalibus et autumnalibus morbis epidemicis, si in iuuenes cadunt celeriter incrementum, tussis molesta obseruatur, quae caute tractari debet. Hac occasione de abusu bechicorum disserit.

Narratur historia morbi singularis. Iuuenis continuo tussiens et inde marcescens ab hac tussi liberatus est per canis pinguedinem alias valde noxiam. Causa enim irritans, nec non diu imis faucibus inhaerens, quae erat iuniperi bermudiani ramulus exiguus, remouebatur per vomitum vehementem et iteratum a pinguedine canis sumpta, tussis cessabat et aeger breui conualescebat.

Ad alias causas debilitatis Noster progreditur et inter eas reperimus contentionem studiorum, quam ob rem non raro malum hypochondriacum cum et sine materie oritur. Dein nimium veneris exercitium in utroque sexu, item in feminis grauiditatem et abortus, lactisque nimiam excretionem, in viris seminis dissipationem, breuiter secretiones et

Vu 3

excre-

*) v. aduers. med. pract. Vol. II. p. 3. comm. nostr. Vol. XIX. p. 103.

excretionibus immoderatas, porro haemorrhagias etc. His itaque et aliis causis vitae generis ad debilitatem disponentibus ex aetatum serie considerandis, varias praeterea supersunt causae, quae in singulari hominum quorundam vita, imprimis opificiis et artibus exercendis ad debilitatem disponunt. Huc pertinent omnes morbi artificum et opificum; Noster vero hic quorundam modo facit mentionem e. gr. vapor humidus et calidus officinarum artes manuarum exercentium, imprimis cum corpora eorum seminuda saepe sudore perfusa languescunt: Metallum fossiles in subterraneis cryptis ad citam senectutem disponuntur.

p. 257. 2) *De fissura diaphyseos ossium cylindricorum.* Egit quidem hac de re b. GEORGIUS CHRISTIANUS REICHEL *) maluit tamen b. LUDWIG imagini huic, quae rarissimum morbum exponit, singularem tractationem adiungere, imprimis cum dissentiret b. LUDWIG a b. REICHEL. Plana ossa potissimum finduntur, cylindrica vero imprimis in diaphysibus vario modo franguntur. Rariores tamen horum ossium fissuras observatas esse hic testatur Cl. LUDWIG. FELIX WYRZIVS **) fissuris diaphyseos ossium cylindricorum nomen Germanicum ein *Kleckbruch* imposuit. Harum diagnosis in recenti statu est difficilis ideoque in signis diagnosticis, quae nota sunt, summa remanet obscuritas. Quae ad curam internam et externam attinent, hic mittimus, nec non quae habet Noster de amputatione, quam

*) v. diss. inaug. de ossium cylindraceorum fissura Resp. Io. Christiano Hoffmann. Lips. 1764. c. f.

**) v. EIVSDEM practica der Wundarzney, quae Baleae 1617 in 4to prodit. pag. 270.

quam hic suadent. Femur autem hoc, cuius figura p. 270. duplex addita est, fissum, est sinistri lateris, inque loco, ubi impetus externus fissuras efficiebat, foramen in conspectum venit. Haec et alia egregie in iconibus additis apparent.

3) *Observatio de amputatione mammae canerosae* p. 276.

in grávida a D. IOANNE DANIELE REICHEL. Veteres et recentiores licet omnes arbitrati sunt, nihil esse omnino moliendum tempore graviditatis, tamen Noster aliorum medicorum consiliis adiutus fuisse huius mammae amputationem, quae non solum feliciter, sed et sine vlla graviditatis turbatione vlloque alio periculoso symptomate, tam a parte matris, quam a parte fetus est peracta; eaque profecto ab hoc malo prorsus liberata fuisset aegra atque eius vita servata, nisi carcinomatica cacochymia per totum corpus clanculum oberrauisset.

Mamma haec extirpata est in tertio circiter p. 289. mense graviditatis feliciter et bene cicatrix sese formavit inter graviditatem, in qua prorsus nihil habuit amplius grávida, de quo conquereretur, nisi de inquietudine fetus in ultimis mensibus, quae, cum ex usu cicutae eam pendere observauisset, Auctor seposito hoc remedio, extemplo relinquebat aegram. Parturiebat itaque facile iusto tempore et sanum perfectumque fetum absque vlló vitii materni indicio edebat. Postea vero aegrotabat et in loco amputato aequae ac in aliis corporis locis e. gr. scapulis et dorso carcinomatica cacochymia apparebat et aegra lente moriebatur. Vixit ita adhuc a die operationis per viginti menses. Infans dentitionis difficultate periit. Rarissima haec est observatio, cui similis a nullo Auctore memoriae prodita est.

p. 302. Curam praeterea habuit Noster quarundam fo-
minarum cancro mammae affectarum, quarum
mammae non solum felici cum successu sunt ex-
stirpatae, sed a miasmate cancroso etiam plene
liberatae.

p. 305. 4) *Commentatio de resorptione venosa in uni-
versum et sigillatim aquarum in vario hydropse.* Hac
de re quidem nuper b. LUDWIG, dum squillas effe-
ctus expendebat *), quaedam disputavit, hic autem
collatis iis animadversionibus, quae in aduersariis
his **) passim de sanguinis et humorum circula-
tione et elaboratione notauit, resorptionis mo-
dum in vniuersum et sigillatim aquarum in vario
hydropse effusarum, stagnantium et iterum in cir-
culum ducendarum examinat et observationibus
illustrat.

p. 307. Ad hanc rem declarandam in morbis praecipue
respicit Noster ad suctionem venarum et in iis,
quae cruorem, et in aliis, quae subtiliores humores
reuehunt, cum doctrina de morbosorum humorum
resorptione ex hac doctrina physiologica demum
recte intelligatur. Sanguis vero in venam vi arte-
riae non impellitur, sed ex loco connexionis fugi-
tur. Hic Noster primum de continuata vi cordis
et arteriae dicit, eamque cum valvularum venosa-
rum utilitate in hac re ceterisque reiicit, et hunc me-
chanismum suctorum explicat.

p. 311. Tum inflammationis mutationibus accurate re-
censitis, ad resorptionem aquarum ita progreditur,
vt eam ex cellulis, quae prima est, diiudicet, postea
vero eam, quae ex magnis cavitatibus, in quas
aqua

*) v. aduers. med. pract. Vol. II. Part. IV. p. 695.
comm. nostr. Vol. XIX. p. 132.

**) v. Vol. XVII. p. 488 seqq.

aqua est effusa, iuuari debet, attendat b. LVOWIG.
Prior certe melius, quam altera medicamentis
sustineri potest.

Serosus et tenuis sanguis a venis non tam facile p. 325.
et prompte fugitur, ac pituitosus. Densum enim
oedema melius discutitur, quam molle. Ex qua
re patet, robur aliquod venarum requiri, quod in
pituitosis non adeo infringitur, quam in iis, qui
tenuitate humorum laborant. Idem obseruatur in
oedemate post morbos diuturnos vel grauiore re-
lictio. Haec oedematis, quod et in anasarcam transit,
differentia medelam dirigere debet. Atque hic
Noster varias obseruationes commemorat, quae sa-
lium usum et abusum, nec non laxantium, resol-
uentium, roborantium ceterorumque remediorum
commoda et incommoda determinant.

Hic dat b. LVOWIG delineationem breuem re- p. 346.
rum elaborandarum quoad resorptionem aquarum,
cum bonus ille animus quidem erectum, in cor-
pore tamen languente iam sentiret, quod con-
tentione studiorum amplius infirmari nolebat.
Agendum itaque adhuc esset, primo de tractibus
singularibus cellularum, in quibus serum extraua-
satum seorsim et limitibus circumscriptum colligi-
tur, veluti in hydrocele, fasciculis vasorum sper-
maticorum, in tumoribus oedematosis faciei et fau-
cium, in similibus tumoribus palpebrarum, orbitae
et bulbi oculi interni. De sero inter musculos et
peritonaeo effuso, de hydrope sacco et hydati-
dico, in cauo abdominis ex glandulis meseraicis et
ouariis tumidis, de ascite abdominali, hydrope
pectoris et encephali.

5) Oratio de immoderata phantasia vires corpo- p. 348.
ris et animi laedente, mense augusto 1767. in solempni
doctoris inauguratione recitata. In hac re peruesti-

stiganda ad prima rerum principia non regreditur; nec eam ex intima animi et corporis natura ac multo vtriusque nexu deriuat b LVDWIG, ob summam ignorantiam huius rei; sed in phaenomenorum obseruatione acquiescit. Ostendit itaque hic Cl. Auctor, quomodo illi, qui ingenii vires nimis intendunt, animumque immoderata phantasia torqueant, et corpori labem inferant, et inde animi vires fatigant.

P. 369. 6) *Obseruatio de morte fetus ex vehementissimis grauidae conuulsionibus cum plena sensuum abolitione salua matre, Auctore IOANNE DANIELE REICHEL, Phil. et Med. Doct.* Femina iuuenis et sana, summa tamen sensibilitate et irritabilitate praedita, abortu praegresso, non diu post iterum grauida fuit. Quae etiam ad vltimum vsque grauiditatis mensem non adeo multis incommodis turbabatur. In eo ipso autem mense terrore vehementer percussa haec grauida de cephalaea grauiore, quam hactenus, coepit conqueri, cuius et continuatio conuulsiones vehementissimas et abolitionem sensuum efficiebat cum vomitu perpetuo. Hae conuulsiones, quas ab initio Noster non idiopathicas et noxias censuit, sed ab vtero deriuauit, tandem quoque fetum in vtero trucidauerant. Nam nulli aderant ad partum dolores, nulla orificii ampliatio; sensus embryonis a matre eodem ipso die manet clare perceptus erat, nulla cessatio conuulsionum et abolitionis sensuum post partum artificiosum sequebatur, sed per tres dies post partum stupida manebat *). Debit itaque causa harum conuulsionum esse idiopathica eamque Noster sero in encephalo morbose collecto tribuit. Id quod probat ex largis

*) Similem casum refert CL. WILLIAM SMELLIE v. comm. nostr. Vol. XV. p. 341.

largissimo feri effluxu, qui sinapismis applicatis diu continuauit cum aegrae leuamine summo. Quapropter quoque nec venaesectio, nec antispasmodica, anodynaeque neque opium ipsum, quidquam hic valuerunt.

Quaedam hic breuiter addit de diuersitate con- p. 382.
uulsionum, quae ab aliis *) probantur, ab aliis **) improbantur. Videntur vero Nostro laudari posse et vituperari. Quemadmodum enim conuulsionem multos morbos e. gr. exanthematicos, infantum dentitionem cet. iuuant, sic quoque praegnantibus, parturientibus et puerperis utiles interdum cum Cl. SMELLIE censet: attamen debent eae non adeo esse vehementes, nec iis sopitis, durare mentis alienationem, neque ab alia causa, quam ab uterina pendere ***).

Tertia pars haec offert

Pars III.

1) *Tentamen medico-practicum de febrium natura* p. 387.
et curatione praelectionibus academicis accommodatum.

Est

*) v. comm. nostr. Vol. XV. p. 341.

**) Cl. PLENCK. comm. nostr. Vol. XVII. p. 289.

***) Erat haec aegra viribus vix resecta, cum incideret in motus febriles, irregulares quidem; attamen tam fortes, ut de febre acuta timeretur. Ad hos motus refranandos et dirigendos suadebatur, praeter medicamenta, et venaesectio larga, qua haec febris in regularem et tertianam exquisitam transibat. Paroxysmus vnus; et alter durabant per viginti prope modum horas. Febre hac facile curata, iterum experiebatur haec femina grauiditatem: licet timor ob nuperum partus difficilem exitum magnus et moeror ob mortem matris et consanguineae cuiusdam grauis accedebant, tamen non solum iustum, sed et prosperum partum edidit: quo citissime et facillime absoluto, mater et infans optima gaudebant sanitate inque ea continuabant.

Est haec b. LUDWIG vltima elaboratio, quae specimen loco hic traditur, ac si summum Numen vitam ipsi largitum fuisset, omnem therapiam specialem ita persequi secum constituerat. Ad hanc doctrinam de febribus succincte pertractandam primum quidem vniuersam considerationem ex principiis pathologicis et therapeuticis accurate repetit, postea praecipuas febrium species enarrat et morbis practicis illustrat.

p. 388. In pathologico-therapeutica consideratione generis, causae, symptomata, signa, paroxysmi, differentiae et methodus medendi vniuersalis febrium traduntur. Circulatio sanguinis et humorum aucta dicitur febris, quae a motu progressiuo et intestino per vasa maiora et minora varie intenso dirigitur. Motus nimirum intestinus in mixtione fluidorum incipit et progressuum excitat; progressius magis euoluit intestinum. Febres sunt vel bonae et regulares, vel incompletae et irregulares et tum saepe destructoriae. Febris ex cruditate, coctione et crisi diiudicanda. Finis eius est vel sanitas, vel metastasis, vel mors.

p. 391. Febrium indoles et vis in circulo sanguinis cernitur; effectus ex elaboratione, mutatione, et secretione humorum patent; causae ex dispositione corporum et diaetae erroribus cognoscuntur. Materia morbi siue dyscrasia est causa morbi in fluidis haerens, aut viscida, lenta, premens: aut acris, actiua, irritans. Febris symptomata primario in horrore et calore cernuntur, quorum vicissitudines tandem paroxysmi declarabunt, alia accessoria obseruantur, ex vtrisque vero petuntur signa.

p. 400. Successivae, alternantes et coniunctae motus intestini et progressiui in sanguine et humoribus vicissitudines, remissiones et exacerbationes paroxysmos febriles sistunt, qui principium, progres-

sum et statum finemque motuum febrilium definiunt. Diuiduntur hi in simplices seu compositos, multiplices potius, in regulares item vel irregulares et interceptos.

Addita tabula febrium, ad curationem primum p. 403. generalem, dein specialem b. LVDWIG progreditur. Etsi enim vniuersalis medendi methodus constitui nequit, norma tamen therapiae generalis et hic sequenda et in indicationibus variis declaranda est. In omnium febrium initiis e. gr. ad primas vias et sanguinis circulantis copiam et vim respiciendum est: in nimia incitatione motuum febrilium, spasmos afficiente analeptica neruina, anodyna, opiata sunt adhibenda cet.

Monita practica de variis febrium speciebus p. 409. tradit hic Noster. Vt nimius salium vsus in vniuersum relaxat, sic etiam in quartanis nocet, licet tenacitatem humorum soluere videatur. Mauult expropter tempore apyrexias infusa concentrata amararum plantarum s. gummi saponacea cet. hic laudare. Opium et arsenicum in quartanis reiecit. Exanthematicas, quarum insignis est varietas, febres, potius metastaticas posse dici Noster putat.

Morbilli referuntur inter exanthemata necessaria: Roseolas (*dit Rötheln*) a morbillis parum differre et forte mitiores esse Noster arbitratur.

Variolis semel laborantes Nostro liberi videntur ab hoc morbo. Spuriae enim a veris non semper diligenter satis distinguuntur. Variolae in lingua et faucibus, conspiciuntur; num in internis corporis cavitatibus, dubium est.

Etsi in omnium hominum aetate prospero succedente effectu tentata fuit infitio, optime tamen inter annum quintum et decimum suscipi videtur. Optima inplantationis ratio est, si in brachio a latere externo deltoidei musculi levis incisio in cute fiat,

fiat, quae parum sanguinis fundat, nec ad contextum cellulofum penetrat, cui filà, pure variolofo bono, et, fi fieri poteft, recenti imbuta, applicantur et emplafiro teguntur; feu cuticula velicatorio feperatur et fila cuti nudae applicantur. Reliqui modi minus idonei videntur.

p. 481. Continentes febres funt eae, quae a principio vsque ad finem aequali fymptomatum impetu fa-
viunt, nec remiffionem vllam multo minus apyre-
xiam habet. Huc pertinent ephemera, fynochus
putrida, caufus cet:

p. 503. Febres neruofae cernuntur in vi neruofa, mo-
tus folidorum praecipue dirigente, fuppreffa. Qua-
propter harum febrium malignitas non femper ex
indole materiae morbi, fed ex virium mouentium
imbecillitate, quam neruofam Nofter dicit, pendet.
Eft vero haec ipfa debilitas inprimis attendenda a
medico, ne ipfa febris exitiofa fiat, aut, quod cre-
brius fieri folet, in lentam abeat. Ex qua re No-
fter quoque arbitratur, omnia reliqua fymptomata
harum febrium, ab *HVXHAWO* aliisque recenfiti
recte explicari poffe, minimeque neruofam effe ve-
ram et nouam febris fpeciem, fed potius, vt fym-
ptoma, in aliis accidens, confiderari debere.

p. 505. Sunt vero et irregulares motus febriles, vt lo-
chialis, lactea, arthritica, venerea, fcabiofa febris cet.
Has febres dicit Nofter fymptomaticas et primario
ad morbum ipfum dirigendam effe attentionem
cenfet; vtrum fcilicet haec febris morbum iuuat,
an illi noceat?

p. 507. 2) *Commentatio de paraplegia ex fractura verte-
brarum colli* *). Collegit hic Nofter varia confefta-

ria

*) Praelufio academica Lipfiae mense maio 1767 in
4to propofita a b. *LYDWIG*.

ria ad medicinam clinicam, chirurgicam et forensem spectantia. Vir robustus ex alto ita elapsus est, ut nil, nisi ceruicem laederet, qua in eminentem aliquam muri partem impegerat et validam contusionem musculorum, ex collo ad caput tendentium, effecerat, et post aliquot dies moriretur.

Cadaver maculas putridas emphysematicas in p. 514. ceruice, dorso, pectore cet. ostendebat. Fracturae in vertebrae quatuor medius colli in icone delineatis melius cognosci possunt. Causa mortis sine dubio fuerat compressio medullae spinalis. Celeris putredo et emphysema eueniebat in hoc aegro idcirco, quoniam nulla apta oscillatio in vasis minimis resorptionem et idem veram discussionem permittebat: quicquid igitur vi medicamenti applicati movebatur, non motum resolutorium, sed putredinose inducebat, in quo aer elasticus soluitur et tumores aereos siue verum emphysema producit. Quapropter hanc putredinem ut symptoma explicat et fracturam vertebrarum censet causam principem mortis hocque exemplo forenses medicos monet.

3) *Melancolico maniacorum et epilepticorum quorundam in ptochotropheo Waldheimensi dissectionum supplementum* tradit b. Lic. IOANNES ERNESTVS GREDING. Pergit hic Cl. Auctor, uti in superioribus *) fecit, ita tamen, ut eos potissimum sectione lustrandos seligeret, qui olim narcoticarum quarundam plantarum; partim vero etiam sequente tempore cortice fibrarum radice hellebori albi, cuius successus varios in melancholico epilepticorum curatione

*) v. Aduers. med. pract. Vol. I. p. 640. Vol. II. p. 93. et 312. comm. nostr. Vol. XVII. p. 488. it. Vol. XIX. p. 103.

ratione obseruauit b. Noster, vsierant, quibus tandem alii pauci accesserunt. Continuatis itaque dissectorum numeris duas classes hic sistit b. ERDING, quarum prima melancolico-maniacos fatuosque, altera vero epileptico maniacos spectat. Nos vero hac ex prima parte historica haec notamus.

- p. 529. Tumor, ad os zygomaticum situs, illud cum aliis ossibus destruxerat, cariemque induxerat, quae plane nullum foetorem, ab ossibus cariis alias inseparabilem, sparsit. Tumorum quatuor dolores acutissimi, insanum mentis satis compotem reddiderunt.
- p. 564. ad tempus. Pulueri florum cardamine*) sat larga dosi sumto adscribit Noster aliquam vim paroxysmos epilepticos leniendi et imminuendi. Id quod et nos obseruauimus.

- p. 567. 4) *Obseruatio de diarrhoea cruenta recens natorum.* Auctore D. IOANNE DANIELE REICHEL. Vrius aliis locis a Nostro nominatis, e quibus sanguis in recens natis emanat**), exemplum de diarrhoea cruenta recens natae diligenter persequitur idque aliis obseruationibus a se factis confirmat; indeque nec adeo periculosum, nec semper letalem hunc morbum iudicat, vti plerumque sunt alii arbitrati, etiamsi diarrhoeam cruentam a haemorrhoidalium vasorum morbosis affectionibus curate distinguit, asserens sanguinem multo altius ex intestinorum vasis crebro deuenire in diarrhoea cruenta, vti et in suo casu obseruauit. Puellula haec sana ac vegeta in lucem edebatur a matre aequae bene valente. Non diu post sanguis apparebat cum excrementis

*) Medical transact. Vol. I. p. 442. comm. nostr. Vol. XVII. p. 210.

**) v. comm. nostr. Vol. II. p. 336. it. Vol. XIX. p. 275. v. commerc. litterar. Norimb. 1735. p. 51.

mentis grumofus per aliquot dies, fine vlla mole-
ftia, vti ex quiete infantis patebat. Interea for-
mabatur quoque abfceffus in mamma eiusdem,
quem incidere oportebat chirurgum. Mirum au-
tem profecto eft, hanc paruulam miferam et dene-
gato ei iufto nutrimento ob lactis defectum in nu-
triciis mammis hos morbos fuperaffe.

In quarta parte haec inueniuntur.

Pars IV.

1) *De carie venerea offis femoris fponte fractip. 579.*
icone illustrata, praemiffis quatuor capitum venereorum
cariorum descriptionibus. Curante D. IOANNE DA-
NIELE REICHEL. Iconem et eius descriptionem
debemus b. IOANNI FRIDERICO KNOLLE, qui ea
adiexit suae differtationi inaugurali *). Femur
illud, quod icon hic repraesentat, eft ex collectione
offium morboforum b. LUDWIG, cuius descriptioni,
cum totam differtationem his aduerfariis inferere
per spatii anguftiam non liceret, additae sunt hic
quatuor capitum lue venerea exeforum descri-
ptiones.

Hoc os femoris eft ex iuvene vigefimo circiter p. 583.
aetatis anno, quam aetatem definiunt epiphyfes
cum offis diaphyfi nondum firmitissime coalitae.
Tardare luem veneream hanc rem monuit iam
PLATNERUS **). Primaria cariei fedes fuit in fu-
periore extremitate, a reliquo offe, vehementia ca-
riei, infra trochanteres feparata, fecellit, et a qua
in posteriori offis fuperficie, ad quatuor digitos
transuerfos protensa caries haud parum faeuit:
tum

*) de carie venerea offium. Lipf. 1763. 4. c. f.

**) v. diff. de offium epiphyfibus. Refp. Io. Mich.
Schwarz. Lipf. 1736. 4.

tum etiam fuit in ea superficie anterioris parte, quae duorum digitorum transuersorum spatium a condylis distat. Ac cum reliqua pars quoque ossis condylis exceptis, cariei stamina ostendat, b. KNORR illud os ideo cariei venereae perfectae exemplum existimat. Distribuit enim cariem partim in universalem et particularem, partim in perfectam atque imperfectam.

p. 586. Ibi, ubi os haud leui carie fuit tentatum, nota lamina ex fibris osseis sat firmis constans succrescebat, quae lamina in icone bene expressa conspicitur.

p. 588. Fracturae tandem cariem veneream subsequente exemplum exhibet hoc os femoris, uti ex addita figura elucet, utpote cuius extremitas superior undiquaque profundiori carie quasi perterebrata fuit, ita, ut sine violenta causa externa, os paulo infra trochanteres, cum adhuc viveret homo, frangeretur.

p. 589. 2) *Melancholico maniacorum et epilepticorum quorundam in ptochotropheo Waldheimensi dissectionum supplementum tradit* LIC. IOANNES ERNESTUS GREDING. Continuatio *). Pars II. Anatomica. Quibusdam de habitu cadaverum externo praemissis, sectio prima agit de calua, meningibus et encephalo. Caluae volumen erat varium, dimensionibus additis. Magna erat crassities calvarum, in iis quibusdam locis pelluciditas. Hydrops calvae observatus est. Vera ossicula apparuerunt in pia matre, inque ea callositas et cartilagineascentia. In encephalo abscessus sui generis cum callo. Glandula pinealis parva brevisque erat, eiusque lapilli describuntur.

Externa

*) v. supra, p. 689.

Externa cerebelli superficies erat prorsus gra- p. 655.
nulosa, inque eo officulum spinosum. Encephali
omnino consistentiam triplicis generis tuto statuere
posse putat Noster in suis sectionibus, firmam sci-
licet duramque; iusto molliorem, et denique mixti
generis, hinc nempe duram, illinc mollissimam.
Quam plurimi consistentiam mixti generis obti-
nerunt.

Sectio secunda agit de cavitate pectoris, præci- p. 665.
pue ratione pulmonum et cordis. Praeternatura-
lem pulmonis dextri mediastino appressionem ab
aere elastico, morbose huc ingresso, vnice ortam
esse ex diaphragmatis constitutione b. GREDING ar-
bitratur. Huius enim fornix sinistrorsum octo vn-
ciis, dextrorsum autem vix vna vel altera feri vncia
onustus inueniebatur. Sinistrorsum ille erat prorsus
naturalis, dextrorsum vero super gibbam hepa-
tis partem concauitatis loco in conuexitatem detru-
sus magno elastico tumore protuberabat, qui leui
incisione facta, prorsus disparebat.

Pulmonum adhaesione notata, superficies pul- p. 670.
monum interdum colore cinereo nigrescente, vtrin-
que maculis albis, rubris et nigricantibus variegata
et purulenta materie nullius odoris illita et ob-
ducta erat. Obseruauit praeterea pulmonum figu-
ram praeternaturalem, flacciditatem, indurationem,
repletionem et exulcerationem Cl Auctor. Ven-
triculi cordis vacui reperti sunt, nec non polypo-
rum in ventriculis et auriculis repletorum fit hic
mentio.

Sectio tertia tractat ea, quae in imo ventre p. 682.
eiusque visceribus sunt obseruata. Hic occurrit
hydrops abdominis, ventriculi magnitudo diuersa
et situs peruersus, pancreas consueto durius et se-
mel prae grande, naturalis tamen consistentiae, in-
testinorum habitus varius et situs peruersus. Ma-

niaci ileum tres circiter pedes ab eius insertione in coecum, appendicem seu processum exhibuit, qui hic ob singularem suam figuram platiè describitur. Praeterea intestinorum inuaginationes, stricture cum granulis funiculisque steatomatibus, margines nigros eorum et lumbricos cet. Noster inuenit Variis de renibus, vesica urinaria et vtero nullis, crines longos in ouario repertos notamus, de quorum radicibus varie disputat Cl. Auctor.

p. 708. Lienem aliquoties praeternaturaliter adnatum reperit Noster; pariter et hepar, cuius consistentia valde mollis erat. Vesicula fellea cum duodeno adeo coaluerat, vt decoriare illam oporteret. Bili erat varia diuersusque inde et eius color consistentiaque cet.

Et hic subsistamus atque doleamus, Cl. GARDINGIUM, morte profecto praematura, quam valdopere lugemus, impeditum, non posse continuare in colligendis obseruationibus his valissimis, vtj b. Vir in fine huius tractationis est pollicitus.

p. 731. 3) *Observatio de descensu testiculi in puero cum hernia incarcerata letali coniuncto.* Auctore D. JOHANNIS DANIELE REICHEL. Tanta inter descensum testiculorum, quorum situs non raro admodum varians est, et herniam intercedit similitudo, vt ipse descensus testiculi pro hernia sit habitus. Descensus enim illorum via per anulum abdominalem ad scrotum fit, qui interdum valde raro tertio nempe, quinto, quin imò decimo quarto aetatis anno est obseruatus. Exemplum quod Noster hic huius rei illustrandae ergo enarrat, est puer quatuor fere annorum, robustus et sanus. Hic improvviso conuulsivo impetu, cum staret, inuasus, de ingentibus doloribus in inguine dextro, ubi et tumor

umor oui columbini magnitudine sentiri poterat, abdomine non tenso, scroto tamen vacuo et retracto, querebatur. Defectus itaque testiculorum et absentia tum signorum, quae herniam prodebant, ad descensum testiculorum eumque iuuandum Nostri attentionem et curam dirigeabant. Interim autem vomitus accedebant, qui licet nullum faeculentae materiae prodebant signum, tamen de hernia incarcerata suspicionem mouebant. Verum debilitate continuo aucta, quae et venaesectionem et operationem vetabat, vix quinquagesima et secunda hora a morbi initio finita aeger moriebatur.

Abdomine aperto, intestina maculis sphacelosis p. 735. insigniter turgebant. Ieiunum et ea ilei pars, quae ieiuno proprior est ad herniam vsque, amplitudinem naturalem superabant. Inde vero ab hernia, ea, quae caeco necitur ilei pars, et totum colon summopere angustata erant. Ilei vero pars, ubi a regione hypogastrica supra os pubis sub margine superiore pelvis versus renem dextrum voluitur, in annulo abdominali eiusdem lateris vna cum testiculo confixa, incarcerata et sphacelosa erat, ita, vt contactus testiculi et herniae clare appareret. Testiculus sinister vero in descensu inter annulum inguinalem et scroti cauum pendulus et sanus cernebatur.

Haec hernia a Nostro congenita appellatur, et p. 737. ea est, si intestinum peritonaei processus ad testem descendente, nondum perfecte clausum intrauerit. In hac via describenda tam in sexu potiori, quam sequiori mentionem huc fecit Noster Cll. virorum HALLERI, POTTII, CAMPERI, HUNTERI, SCHARPII et CHESLDEN *), qui haec

X x 3

*) v. comm. nostr. Vol. V. p. 87. seq. ib. Vol. IX. p. 54. it. ib. Vol. XI. p. 283 seqq. it. ib. Vol. XII. p. 267. et Vol. XVI. p. 581. it. ib. Vol. XVII. p. 141.

hac de re curate scripserunt et laudat praeterea Cl. LÖBSTEINI *, et Cl. OEHME ** dissertationes, in quibus hac de re accurate dictum et ex Auctoribus collectum est.

P. 739. Cl. GAMPERI caussae ***), cur hae herniae fere semper dextrorsum appareant, addit Noster, cum ea non semper Eidem videatur sola, testiculorum diuersam magnitudinem, ratione inprimis habita reliquarum partium, in dextro abdominis latere sitarum.

P. 740. 4) *Observationes de humanis calculis. Prima attinet infantem, qui calculos sponte per urethram emisit, et inde mictum cruentum patiebatur. Secunda agit de felleis et renalibus calculis in utroque rene in viro simul repertis. Tertia calculorum pulmonalium in duobus fratribus exempla continet.* Auctore EODEM. Sine multa medicina et sine suspitione mali haereditarii calculi in hoc puello sponte egressi sunt, nec mortem inde passus est, sed ob dentitionem difficilem. Quamquam enim calculos Noster refert inter morbos haereditarios ****), tamen calculos in hoc infante ex nimia quiete, supinoque nimis situ, quem Noster valde improbat in infantibus, victu vel crudo accedente, ortos esse arbitratur.

P. 747. Iam sequitur casus et cadaueris sectio, unde patet, felleos calculos, quorum, viuo aegro, nulum indicium est datum et renales simul adfuisse in hoc corpore, ac quidem in utroque rene, cum alias plerumque

*) diff. de hernia congenita. Resp. Io. Nonnemann. Argentor. 1771. 4.

**) v. diff. inaug. de morbis recens natorum chirurg. cis. Lips. 1773. 4 p. 40. §. 12.

***) v. comm. nostr. Vol. XII. p. 269.

****) v. comm. nostr. Vol. XX. p. 425.

plerumque sinister ren calculorum sedes habeatur,
raroque vterque obseruetur.

In cystide fellea erant centum et quatuor cal- p. 749
culi, qui pondere erant centum quinquaginta et
quinquegranorum. Vterque ren valde profecto ma-
gnus erat, pure vrinaque sanguinea et calculo octo-
ginta granorum pondere repletus erat sinister, dex-
ter eadem materia et duobus calculis, ponderanti-
bus centum circiter grana, quorum alter arcta arti-
culatione *) cum multis non admodum paruis cal-
culis substantiae renis firmiter adhaerebat et acuto
suo sine vterem intime penetrabat.

Venit nunc Noster ad calculos pulmonales in p. 751.
duobus fratribus viuis sine vlla haereditaria disposi-
tione per tussim cum sputo eiectiones. Hi a tenora
eorum infantia raro quidem passi sunt morbos, fa-
cileque vel infantiles superarunt, pectoris tamen
incommoda prouectior aetate vterque sensit. Vnius
inprimis asthma pergrauae, quod multis remedijs
internis et externis cedere nolebat, deriuabatur a
nimio vini et herbae nicotianae per fumum abusu
coniuncto; alterius vero fratris imbecille pectus
tribuebatur male curatae febri acutae. Hic mor-
tus est phthisi pulmonali flore aetatis, ille summe
asthmaticus et tussi laborans adhuc viuit.

Vtriusque calculosae concretiones erant durae
et firmas, calcareo filiceae indolis, variae figurae
atque magnitudinis. Color illis erat albus et
splendens. Superficies inaequalis. Magnitudo
vnius superabat pisum maximum, qui et aegrum
adhuc viuentem, cum obambulare, ita vexabat, vt
de suffocatione timeret. Ceteri calculi, quorum
plerorumque pondus vnius grani forte erat sine

Xx 4

vilo

*) Similem articulationem calculorum v. comm. nostic.
Vel. hoc p. 427.

illo doloris in pectore sensu tam ante, quam postea, tussiendo facile extra omnem periodum cum spū expuebantur, nec ullam vtriusque morbi efficiant mutationem. Vtriusque porro calculi superficie, colore cet. magnopere inter se conveniebant.

XVII.

Traité de l'épilepsie faisant le tome troisième du traité de nerfs & de leurs maladies. Par Mr. TISSOT M. D. à Paris chez P. F. Didot le jeune avec privilege du Roi. 12. pagg. 419.

i. e.

Tractatus de epilepsia sistens tomum tertium tractationis de nervis eorumque morbis. Auctore Cl. TISSOT.

Tomum tertium operis hic tradit Cl. Auctor et pollicetur duos priores tomos in posterum cum erudito orbe se communicaturum esse. In quo epilepsiam tam sympathicam, quam idiopathicam, et veram et fictam non solum describit exemplisque diversimodis illustrat, sed etiam in causas abditas et evidentes inquiri, quae potissimum cernuntur in consensu vel externo vel interno per nervos sentientes et mouentes stimuloque membris singulis insititio; vtriusque symptomata et signa colligit, methodum medendi proponit et specifica sic dicta antiepileptica expendit Noster tam utilia, quam inutilia, quibus et noxia addit. Praeterea et hoc opus in Germanicam linguam *) est translatum, cuius

*) Herrn TISSOTS Abhandlung von der fallenden Sucht. Leipz. 1771. 8. mai.

quius praefatio continet quaedam remedia anti-
epileptica.

Ac primum quidem inter describendum mor- p. 1.
bum sacrum notat Noster vultum eorum irascen-
tem, quem saepe in iis observavit exemplis, quae
hic commemorat. Imaginatio et terror epilepsiam
creant. Reiiicit vero Cl. Auctor huius mali propa-
gationem a matre ad infantem, cum placenta ner-
vis sit destituta *). A terrore Noster subinde bene
formatum infantem in rhachitidem et tandem epi-
lepsiam incidere vidit.

Inter diuerfas huius morbi causas, quas Noster p. 44.
assidue hic collegit et variis huius sui libri locis
perquiri, vrgemus hic potissimum idiopathicam
et sympatheticam. Potest itaque et debet huius mali
sedes in capite pariter, ac in reliquis cavitatibus
corporis quaeri. Nam potest causa in ventriculo
haerere, inque vtero; potest ea deriuari a copia et
inopia sanguinis, item ab acrimoniis variis humo-
rum pendere, varia morbosa neruorum quoad mo-
tum et sensum ratione habita. Quapropter No-
ster affirmat, vbiuis in corpore sedem huius mali
esse posse, nec ipsum vterum excipit.

Acres humores, in neruos conuersos, posse epi- p. 138.
lepsiam efficere probat hic Noster nonnullis exem-
plis. Narrat hunc in finem exemplum de diarrhoea
imprudenter suppressa, de saluatione admissa fri-
gido

Xx §

gido

*) Nota et nobis est femina insigni neruorum sensibi-
litate praedita, quae habituali epilepsia a solo ter-
rore vexata et per singulam grauiditatem bis statim
tempore tentata praeter ultimam, qua semel appa-
ruit paroxysmus, tres filios et totidem filias pe-
perit, nunquam ne suspicionem quidem huius mali
prodentes, nedam ipsum malum.

gido regimine, immature impedita, de urinae sup-
pressionem, quae omnia secuta est epilepsia.

p. 143. Convulsionibus in variorum exanthematum
eruptione ab acrimonia, in nervos delata, a Nostro
deriuatis, pergit exempla epilepticorum natura
per acres humores in nervos conuersos: scabiem
retropulsam e. gr. proponamus, cum Noster ali-
quoties scabiem iterum euocauerit in epilepsia
inde orta, quam quoque redire vidit, simulac sca-
bies euanuerat.

p. 265 Quod attinet ad prognosin huius mali, plurimas
epilepsias incurabiles Noster iudicat ac potissi-
mum haereditariam. Quapropter infantes, qui-
buscum nascitur hoc malum, si decimum intra an-
num non curatur, rarissime ab eo liberantur.
Omnino suadet Noster, ut inueteratio huius mali,
quantum fieri potest, ocissime impediatur. Hoc
autem in sympathica epilepsia melius ac certius
potest praestari a medico, quam in idiopathica.

p. 223. Causarum scrutinium inprimis dirigit me-
thodum medendi, quam hic Cl. Auctor variam tra-
dit. Vesicatoriorum e. gr. utilitatem probat No-
ster in epilepsia exemplo quodam cum ex terrore
in epilepsiam inciderit infans, quae sanata est adu-
sione femoris fortuita. Quod si itaque deriuari
potest causa epilepsiae, haec remedia prodesse
possunt, uti fieri solet in retropulsa scabie et her-
pete, etiamsi Noster has causas inter pertinacissi-
mas refert. Causam huius mali sanguineam tol-
lunt interdum hirudines, iis cum venis haemorrhoi-
dalibus communicatis et per quatuordecim dies
repetitis.

p. 300. Inter potentissima antiepileptica remedia re-
fert Noster radicem valerianae sylvestris. Iu-
dicatur vero ab Auctore haec radix specificum
remedium

remedium antiepilepticum eo respectu, quo cortex Peruvianus antifebrile et mercurius syphiliticum laudatur. Vñ enim sunt hac radice multi medici veteres et recentiores in epilepsia exoptato cum successu, quos plurimos quosque hic commemoravit. Noster imprimis laudat extractum valerianae sylvestris.

Quod reliqua attinet specifica, plurima vituperantur. Paeoniae radix, viscum, moschus, opium, folia aurantiorum, cortex Peruvianus, mars, camphora, castoreum, assa foetida, ruta, mercurius, antimonium. Magnam copiam aliarum plantarum nervinarum earumque aquarum destillatarum et conseruarum, quae et inter antiepileptica remedia inveniuntur, vt aqua florum naphae, melissae cet. reuocat et suadet ad summum iis vti pro vehiculo, quo vel efficaciora aptius et commodius possint ab aegris sumi.

Valeriana, folia aurantiorum, moschus et camphora sunt optima remediorum antiepilepticorum et inter haec, vt iam diximus, praefert Noster reliquis valerianam sylvestrem. Foliis aurantiorum tribuit Noster vim antispasmodicam, castoreum vero non magni facit.

Transit Cl. TISSOT ad specifica antiepileptica periculosa partim ob violentiam agendi, partim ob venenatam indolem. Atque inter haec inuenimus helleborum album, antimonialia, mercurialia, ens veneris, quo et Cl. GREDINGIUS frustra vsus est in epilepsia *), nonnulla Stoerckiana remedia, vt hyoscynamum **) cet.

Acida

*) v. aduersar. medic. pract. Vol. I. p. 530 seqq. comm. nostr. Vol. XVII. p. 508.

**) v. ibid. Vol. I. p. 88. comm. nostr. ib. p. 491.

p. 369. Acida mineralia eum Ill. HALERO in summa neruorum mobilitate, ad eos obtundendos concedit Cl. TISSOT, porro et ad febrem cum epilepsia coniunctam compescendam.

p. 412. Epilepsia semper pendet a neruis sentientibus, quorum actio cessat et a mouentibus, quorum visus aucta deprehenditur. Conuellitur enim epilepticus, nec sentit. Epilepsia variat tam duratione, quam phaenomenis, quae ab irritatione maiori minorique musculorum pendent. Praefagiunt accessum seu paroxysmum diuersa symptomata e. gr. capitis quaedam turbatio *), aliarum remotarum partium irritatio et tum suadet fortem ligaturam.

p. 418. Praeter ea, de quibus iam diximus, balneum frigidum, lac, cauteria, inter utilia specifica antiepileptica hic refert remedia. Scelesti, qui saepe fingunt hunc morbum, ludunt cum eo, et miseri, qui hoc vere afficiuntur, eum quam maxime reformidant. Quod Nostro peculiaris videtur esse contradictio, interim optat, ut hic morbus non amplius adeo detestabilis iudicetur, uti haecenus est factum, quoniam hic pudor maximopere auget morbum.

*) Nos in commemorato exemplo obseruauimus imitationem valde pungentem, uti aegra referebat, in dextro brachio, quam irritationem semper sequebatur serius ocyusue paroxysmus. Et hoc brachium quoque erat debilius sinistro, si sana erat aegra, quae hoc clare notabat in oneribus portandis et variis rebus muliebris tractandis.

XVIII.

CAELII AVRELIANI Siccensis, Afri acutorum morborum libri tres, et chronicorum morborum libri quinque. Edidit, recensit, praefatus est ALBERTVS V. HALLER. Indicem emendavit ac multum auxit P. R. Vicat M. D. Soc. Reg. Goetting. Sodali. Tomus I et II. Lausannae apud Iul. Henricum Port et Soc. 1774. 8. Alphab. 2. pl. 63.

Satis constat, opinamur, studio Ill. HALLERI, qui dudum aliis scriptis permultis et longe praestantissimis aeternitatem nominis sibi peperit, Principes Medicos, quos olim STEPHANVS edidit, typis repeti esse coeptos.

Cum autem horum omnium ob spatii angustiam mentio a nobis fieri nequeat, vltimum, qui nunc prodit, CAELIUM AVRELIANVM indicemus, cuius quamquam genus dicendi soloecismorum barbarismorumque turba horret, et lectori paulo delicatiori praesertim si a lectione CAELSI elegantissimi ad illum auctorem cognoscendum accesserit, facile taedium mouere potest: tamen ob rerum praestantiam, quae ibi traduntur, ob morborum nonnullorum accuratam et diligentem descriptionem, ob praeceptorum remediumque vtilitatem, atque loca sententiasque aliorum antiquitatis medicorum subinde laudatas, quorum libri ad nostram usque aetatem non peruenerunt, CAELII nostri lectionem non modo Medicis veris, qui quidem ultra certas quasdam medendi formulas et compendiorum vulgarium pompam sapere audent, sed et Grammaticis vtilissimam esse censemus, si qui veteres Medicos recte cognoscere, aut

aut loca obscuriora, et corrupta illustrare emendareque probabiliter velint. Nam, ut exemplo utamur, CAELIUS saepe eosdem Auctores sequitur, ex quibus CELSUM nonnulla hausisse admodum est verosimile. Verum, si quis CAELIUM cum fructu, aut sine damno legere cupit, duplici doto inprimis ornatus esse debet: primum ut ingenium bonis litteris subactum, iuxta linguae cognitione, et sensu boni pulchrique in hoc genere imbutum confirmatumque afferat, ne legendis barbarismis, uti fit, ipse barbarus, ineptus obscurusque in cogitando, loquendo et scribendo fiat. Deinde nisi quis idonea linguae Graecae scientia sit imbutus, et satis versatus in legendis Graecorum medicorum scriptis; is non recte atque cum fructu legere Nostrum propterea poterit, quod ubique fere Graecismi occurrunt, ubique vocabula ipsa Graeca, et subinde loca Graeca ad verbum Latine sunt reddita, adeo ut a consuetudine Latine loquentium abhorreant. Caeterum, uti iam monuimus, dignos CAELII libros omnes esse arbitramur, qui diligenter cognoscantur. Praeclare igitur operaeque pretium fecisse putamus Cel. HALLERUM, inprimis in tanta penuria, quae nostro tempore est, medicorum, qui ad veteres suae professionis Auctores illustrandos edendosque animum adiacere audent, quod hunc librum paulo rariorem recudendum curaverit, cuius omnino editiones pauciores extant. Nam, uti ipse Cel. HALLER in praefatione narrat, Chronicorum morborum libri primum sunt editi per I. SICHARDUM Basil. 1529. in Fol. a I. CORNARIO doctissimo Medico adiutum. Postea iidem apud Aldum cum aliis medicorum veterum libris prodierunt 1547. in eadem foliorum forma. Acutorum morborum vero libri tres primum typis sunt excusi Parisiis 1530. in 8. Vtrumque opus postea repeti-

repetitum est ab HENR. STEPHANO in Collect.
Med. Princ. 1567. in Fol. Eodem anno et 1569.
CAELII libri omnes in forma octava, quam di-
cant, curati DALECHAMPII Lugduni prodierunt.
Postea iterum illos recensuit I. CONR. AMMA-
NIUS, et notulas adiecit THEOD. AB ALMELO-
VEN, cum Lexico Caeliano, Amstelodami 1709.
Quae editio repetita est ibidem 1722. 1755. et
Venetiis 1757. in 4. Illa Ammaniana igitur edi-
tio per Cel. HALLERUM hic est recusa; verum
hac novitatis specie ornata, ut lexicon, seu potius
index, aliquot locis et verbis augeretur; tum Al-
melouenianis notulis paucae illae lectiones et con-
iecturae, sed bonae, quae passim in libris REINE-
SI Medici doctissimi extant, nude ac simpliciter
adderentur: denique, quod primo loco erat dicen-
dum, Ill. HALLERI Praefatio praeponeretur;
quae cum praecipua huius Editionis sit dos atque
laus, paucis est explicanda. Duo inprimis hic sunt
tractata, de libri Auctore, et methodo medendi,
quam sequendam esse praecipit CAELIUS.

Ex sententia Cel. HALLERI verus librorum
AURELIANI auctor habendus est SORANUS.
(Quod ne male a rerum harum minus peritis intel-
ligatur, explicatione aliqua opus esse videtur. Pri-
mum ne quis nomine SORANI, cum plures huius
nominis fuerint olim, se decipi patiatur, tenendum
est, hic non quaestionem esse de SORANO Cilice,
cui nonnulli homines docti perperam illam *Isago-
gen Medicam*, quae ipsa in Aldi Medicis antiquis
edita extat, tribuunt: nec de SORANO *Ephesino*,
quem vulgo *Vitae Hippocraticae* auctorem esse, et
scripsisse dicunt de *Morbis Mulierum*, cuius libri
fragmentum TURNEBUM edidisse constat; nec
de VAL. SORANO, Poeta Latino; sed de SO-
RANO *Ephesino* eo, qui seculo secundo vixit, et
primum

primum Alexandriae, postea Romae medicinam fecisse fertur: quamquam Cel. HALLERO traditum illa de loco, ubi artem medicam professus sit, minus verosimilis esse videtur; sed causam addere non placuit, cur illa opinio sit repudianda. Deinde SORANVS librorum AVRELIANI auctor, haud dubie hoc sensu dicitur, quod AVRELIANVS sua compilauerit ex Graeco SORANO, eoque transtulerit in Latinum; id quod dudum a viris harum rerum peritis est demonstratum. Caeterum non debet existimari CAELIVM omnino temere ex solo SORANO illo hausisse. Nam ut alii compilatores, apud veteres, CELSVS, *) MACRONIVS, ISIDORVS, IOANNES SARISBERIENSIS etc. ex variis Auctoribus hauserunt, et compilata ad certa capita redegerunt: ita Nostrum aliorum quoque vestigia sequi, et sua ipsius experimenta atque sententias addere satis ex libro ipso clarum fieri videtur. SORANVS igitur ille vixit TRAIANI temporibus, vir magnae existimationis. Id quod et ex eo intelligitur, quod GALENVS, qui alioquin acerrimus Methodicorum Medicorum aduersarius et insectator fuit, nunquam non SORANVM, quovis Methodicorum auctorem principem et clinica laude florentem, honorifice commemorat, et eius medicamenta commendat. De CAELIO autem nostro nihil quicquam reperitur apud veteres, quod ad vitam eius pertinet: ex inscriptione sola libri patet, eum fuisse Afrum, Sicca Veneria Numidiae oppido, oriundum. Caeterum ex libro ipso apparet, fuisse hominem acrem acerbumque veterum refutatorem, ut ne magni HIPPOCRATIS quidem famae pepercerit, aliosque Methodicos, in his THEMISONEM atque ASCLEPIADEM, ubique et acriter perstrinxisse.

Methodus

*) V. ESCHENBACHII Schediasma de CELSO non Medico practico Lips. 1772. 4.

Methodus ipsa CAELII huc redit, vt omnes morbos vel ad *Strictum* vel *Laxum*, vel ad *genus* referat, quod ex *Stricto* et *Laxo* sit compositum: non tam causas remotas, quas dicunt, in morbis tractandis esse spectandas, quam proximas: singula, quae Cel. HALLER subtiliter exponit, cum hic in compendium redigi non possint, praetermittere cogimur: sed digna sunt quae legantur. Praesertim cum Cel. HALLERVS CAELII methodum vbiq; fere GALENI rationi praefendam esse censeat.

XIX.

Supplementa in IO. Z. PLATNERI Institutiones Chirurgiae, auctore ERNESTO PLATNERO I. Z. F. Pars I. Lipsiae impensis I. G. Dyckii 1773. 8. I Alph. 9 pl. Tab. aen. 6.

In praefatione huic primae parti Supplementorum praefixa Cl. Auctor medicae historiae discendae atque docendae praecepta quaedam tradit. Recte scilicet monet in historia litteraria medicinae, qualis ea vulgo traditur, non historiam ingenii et experientiae medicorum reperiri, sed librorum tantum titulos et de vitis medicorum ea enarrari, quae pauci nonnunquam momenti sint, nec ad explicandam veram eorum sententiam, aliquid conferant. Veterum in primis placita absurde explicari conueritur, idque probat parenchymatis exemplo, qua ratione illud a plerisque scriptoribus explicatur, cum tamen veterum de eo notio HALLERI opinioni, de telae cellulosa in formatione corporis humani praestantia, ansam forte dederit. Seiungere deinde Cl. Auctor a medicina iubet varias disciplinas, quae magis ad physicam pertinentes,

Tom. XX. Pars IV.

Yy

vulgo

vulgo tamen ad medicinam referuntur, vt botanicam, chemiam cet. Neque historia medicinae vniuersae vnus tantum studio conscribenda est, cum diuersae eius partes diuersos ingenii et imaginationis dotes exigant. Hoc tamen de anatomia minus, quam de ceteris medicae historiae partibus valet, quae in placitorum, controuersiarum et varietate versantur. Cum enim in vniuersum, quod sedulo Noster vrget, in historia medica idearum notionumque potius vicissitudines, quam hominum vitae enarrari debeant, doctrinae summa praestantia ingeniumque scientiae, de qua scribit, accommodatum, in eo esse debet, qui eiusmodi historiam tradit. Neque historia litteraria ad historiae ciuilis exemplum ita effingi debet, vt ordine chronologico vicissitudines enarrentur, sed idearum humanarum mutationes et ingeniorum exempla spectanda potius sunt. Scilicet in eo alloborandum est, vt medici eius opera cogitatione subtiliores, experientia locupletiores et ad consilium capiendum prudentiores fiant.

Iam quod ad ipsum Cl. huius Supplementorum Auctoris consilium attinet, ad quod illum insitus erga haec doctrinae medicae partem amor et summa erga Patrem optimum pietas inuitauit, illud maxima laude dignum esse omnes profecto consentient. I. Z. PLATNERI chirurgia enim licet etiam nunc, viginti quinque a prima eius publicatione annis praeterlapsis, inter scripta huius generis principatum fere teneat, neminem tamen fugit ab illo tempore chirurgiam plurimis in locis fuisse immutatam et locupletatam. Cl. vero Auctor in his supplementis, quae non annotationes textui subiectas, sed commentarios et libellos singulares sunt, in recentioribus quibusdam curationibus enarrandis minime

minime se continuit, quod HOUTTUNIVS in suis annotationibus Belgicae versionis Chirurgiae Platnerianae additis fecit, sed tum Pathologiam recentiorum explicauit, tum obseruationes praecipuas commemorauit, quibus pathologia et curatio chirurgicorum morborum recentior illustraretur, multa etiam adiecit ad veterum medendi rationem pertinentia. Tribus vero fasciculis totum opus absoluturum se esse sperat. Eorum primus sex supplementa continet, quorum primum de inflammatione et suppuratione agit, secundum ad vulnera, tertium ad aneurysma spurium, quartum ad gangraenam, quintum tandem et sextum ad amputationem pertinet. In secundo fasciculo, qui proxime prodibit, canceri, vulnere capitis, trepanationis et variae oculariae chirurgiae, nec non lithotomiae historia: in tertio vero herniarum, an fistulae et ceterorum praecipuorum morborum pathologia et curatio illustrabitur.

Vt vero ad singula supplementa accedamus, quo Lectores nostri, quid potissimum Cl. Auctor summo studio et doctrina praestiterit, iudicare queant, praecipua, quae ibidem tractantur, indicasse tantum sufficiet, cum nemo certe eorum, qui Paternae chirurgiae praestantiam noscunt, sunt vero eorum plurimi, Filii supplementis facile carere possit.

Disputatur itaque in primo supplemento, quod p. 1. de inflammatione et suppuratione inscribitur, de sede inflammationis eiusque causis, de inflammatione venosa, et de crusta, sic dicta inflammatoria atque origine puris: vt itaque totum hoc supplementum ad pathologiam potissimum inflammationis et suppurationis pertineat. HALLERI de p. 6. sede inflammationis in tela cellulosa sententiam ita Cl. Auctor accipiendam esse putat, vt sanguis

- ineunte inflammatione in minimis arteriis quiescat, ea vero subsistente statim in cellulas diffundatur.
- p. 7. Veteres iam inflammationem in tela cellulosa collocasse, ex GALENO, ORIBASIO cet. probat, ut alios superiorum seculorum scriptores taceamus. Hac occasione Cl. Auctor quoque monet, veteres sub *parenchymate vasis interiecto* telam cellulosam intellexisse. Cl. BORDEU deinde sententia de inflammationis origine et sede examinatur. Inflammationem non ab obstructione oriri,
- p. 16. sed stimulo concitari fusius probat. Oscillationem vasorum minimorum, quae a cordis vi libera propriis viribus sanguinem moueant, et quam plurimi Stahliani et GORTERVS inprimis ac WHITTIVS assumunt, a sano et tranquillo animali Cl. PLATNERVS abesse contendit. Accidit vero ea praeter naturam et ad inflammationem efficiendam
- p. 20. ideo multum conferre potest. Tumor partis inflammatae a sanguinis potissimum intestino motu seu fermentatione aliqua, qua aer expanditur, et
- p. 27. laxitate partium oritur. Venosam inflammationem omnino oriri posse, et obstructions ac inflammationes arteriarum, quas sibi plerique videantur oculis cernere, in venis vel saepissime residere, Cl. PLATNERVS probat.
- p. 29. De crusta inflammatoria fusius Cl. Auctor disputat, eamque non a calore, sed a cruditate potius sanguinis fieri, cum et in chronicis saepius morbis
- p. 35. obseruetur, asserit. Pus porro non in ipso tumore confici, sed in sanguine contineri et inflammationis stimulo ad locum affectum allici, contendit. Symptomata quoque, quae vulgo resorptioni puris adscribuntur, potius a pure in sanguine retento oriuntur. Eius materiam crassam inflammatoriam esse putat, quae pro circumfluyente pure haberi potest. Sine inflammatione quoque
pus

pus oriri posse, contra GRASHUYSIVM aliosque monet.

In secundo supplemento, quod ad vulnera p. 53. pertinet, primum de recentiorum, imprimis Cl. FABRE sententia exponit, qui organicam restorationem partium non contingere contendunt. Thrombo arteriam discissam claudi aneurysmatis potissimum exemplo Noster probat. In eo vero efficiendo retractioni carniū et vasorum et intumescētiæ telæ cellulosæ circumpositæ, multum tribuit. Ipsum sanguinem in aneurysmate effusum ad arteriæ vulnus modica manuum compressione adducere iubet, quo ille in vulnus repulsus atque in eius hiatu, quod parum fluidus est, haerens egressum sanguinis in vase contenti cohibeat. Recte miratur Noster lycoperdon a Patre inter p. 73. remedia contra sanguinis profusionem commendata non reperiri. Agarico nullam facultatem inesse putat, qua cetera fungorum genera destituantur, neque ei constringendi vim inesse, sed illum spongiosa tantum sua fabrica ad haemorrhagias sistendas valere, contendit.

In tertio supplemento plura ad pathologiam p. 83. aneurysmatis spurii Cl. PLATNERVS collegit, ex FOVBERTI imprimis et HUNTERI observationibus. PETITI acū et LAMBERTI futuram recte reiicit. Deinde, varias machinas, quās recentiores ad comprimendum aneurysma excogitarunt, describit: vt instrumenti a SENFIO olim propositi emendationem, nec non instrumenta Cl. VALANT, FOVBERT, ACRELL et ARNAVD, quod ultimum reliquis praeferat. Varios deinde modos p. 92. describit, quibus ligatura arteriæ in aneurysmatis curatione fit. Neruum in vinctura comprehendī posse monet. Agarici vsum ligaturæ in hoc morbo
Yy 3 praeferat,

praefert, cum eo adhibito, arteria, vt Noster putat, non plane comprimatur.

p. 100. Gangraena non inflammationis effectus est, neque inflammatio praecedens pro vnica et praecipua causa eius haberi potest. Vt plurimum ex interna causa nascitur propter neruorum et cerebri stuporem, stuporem fibrarum contusarum et humorum malignitatem nimiamque partium ignearum commotionem. Hinc curatio quoque vel maxime a remediis internis petenda est, cum antiseptica externa parum valeant. Gangraena sicca non semper chronica est, sed etiam inflammationibus et putridis febribus superuenit. Nonnunquam gangraena critica et salutaris est, qualis ad nates saepius et dorsi carnes in acutis morbis oritur, neque cum eo genere commiscenda est, quod fit a diuturno decubitu. Medicamenta et scalpelli incisiones in hoc genere aliena esse videntur. In vniuersum monet, scarificationes in gangraena utilitate non destitui, eas tamen non nimis profundas esse debere.

p. 115. De corticis deinde Peruuiani vsu in gangraena Noster exponit. In sicca quoque gangraena adhiberi potest, cum in ea haud raro vasorum laxitas adsit, eaque saepe a humorum malignitate oriatur. Non itaque a humiditate et siccitate gangraenae, sed a laxitate vel angustia et fortitudine vasorum certa de recto vsu corticis lex est petenda. Alia amara vegetabilia cortici in hoc morbo substitui posse Noster dubitat. Ab externo cortice Peruuiani in gangraena vsu parum sperat.

p. 123. Amplissima est tractatio, quae ad amputationem pertinet. In ea primum monet post Parentis aetatem chirurgiam in praecidendis membris mitiorem factam esse, licet nondum vel

EVERI Cl. argumentis evictum sit, hanc operationem plane de chirurgia proscribendam esse. Vultus post amputationem periculosissimum et gravissimo vulnere colliso interdum periculosius esse, Cl. Auctor putat. Periculi causam in sanguinis potissimum copia ponit, quae post amputationem ad truncum congeritur, cuiusque pars in vasa vicina repulsa calorem et febrem, vel in ipso trunco stagnans abscessus, gangraenam cet. producit. Accedit compressio membri per fascias, quae liberum sanguinis circulum, quo adempto bona curatio sperari nequit, et suppurationem magis adhuc impedit. In colliso contra membro vasa magis libera sunt et maior auxiliorum locus est. Vel sanissimos deinde magno periculo expositos esse, si iis collisum membrum recidatur, experientia docet. Interim tamen BILGVERI sententiam de inutilitate amputationis non de omnibus valere, variis argumentis confirmat et praecipuas causas et symptomata, quae amputationem exigunt, fusius explicat. Fatendum tamen est in omni hac controuersia universales regulas vix dari posse, sed in singulis casibus peculiari disquisitione et diiudicatione opus esse. Vim globulorum membrum ipsum non attingentium, quae ab aeris explosi potentia pendet, contra Cl. LE VACHER defendit.

p. 166.

Quod ad locum ad incisionem in amputatione deligendum attinet, monet os, propter rimarum vel fragmentorum metum, supra locum perfractum non necessario recidi debere. Recentiorum opinioni accedit, qui crus ad malleolos sine incommodo amputari posse putant. In ferrae applicatione fulcrum a Cl. BERTRANDI propositum commendat. De reliquo melius esse arbitratum inter duo vincula carnes incidere. Licet

p. 181.

- iteratae sectioni a Cl. LOUIS commendatae faveat, vix tamen ea offis eminentiam et protrusionem impediri posse sperat. Alia monita lectu dignissima omittimus. Agit deinde de modo, quo veteres arterias compresserint, et cum fascia tortilis plura incommoda habeat atque inprimis retractionem carnis post amputationem impediatur, eorum opinioni accedit, qui digiti pressum interdum sufficere credunt. Torcular, cuius inuentio vulgo PETITO vel MORELLO tribuitur, antea iam a SCVLTETO depictum esse probat: arteriae quoque ligatura non ad PAREI inuenta pertinet, cum eam veteres iam commendauerint. Reliquisse tamen PAREVM illam negari non potest. Forceps elatere instructus (*valet à pain*), quo in artiarum deligatione nonnulli vtuntur, iam a GUILLEMEAU delineatus est. Omittimus, quae Andor Cl. de variis ligaturae modis et cautionibus in ea ob-
- p. 197. p. 198. p. 210. p. 216. p. 225. p. 240.
- Sexto, quod de excindendis articulis inscribitur, supplemento, primum de humeri excisione disputat, quam non H. FR. LE DRAN, sed FR. SALV. MORANDI, Pater primum tentauit. Variis opera-

operationis methodos enarrat, BROMFIELDIQUE
methodum in epitome supplementis addita de-
scribit. Sequitur historia eorum, quae a variis p. 252.
circa femoris in articulo exstirpationem proposita
fuerunt, neque omnem spem abiicit, chirurgiam
hanc felici euentu tentari quandoque posse. RAVA-
TONI methodus huius excisionis nullo modo ad-
mitti potest. Crus quoque et brachium nonnulli vt p. 262.
BRASDOR et MOUBLET, de articulo exciendi
iusserunt, quorum tamen opinioni Noster non
fauet et veterum loca, a MOUBLETO addita, ab
eo non intellecta fuisse probat. Contra hoc in p. 271.
manu commode fieri potest, si modo cutis ratio ha-
beat. Digitorum vero phalangas non ex arti-
culo excidit, sed veterum morem secutus, mallei
potius ictu separat, cum contusionis et fragmento-
rum metus inanis sit.

In tabulis aeneis adiectis variae machinae
recentioribus excogitatae, v. c. instrumentum Cl.
ARNAVD ad aneurysmatis curationem, delinean-
tur, nec non DAHLII et BROMFIELDII me-
thodus amputationis in articulo humeri cum scapula
iconibus explicantur. Ex quibus aliisque, quae
supra adduximus, satis patere arbitramur, Cl. Aucto-
rem multa non solum ex veterum recentiorumque
scriptis apte ac diligenter collegisse, sed in hac re
quoque ita versatum esse, vt studium non modo
eius, sed et ingenii ac iudicii vis, quae in eo maxima
deprehenditur, satis exinde demonstretur. Optamus
serio, vt volumina reliqua publicare pergat, quo
absolutis his supplementis paternum librum cum
suo coniungere et quae nunc dispersa ac discreta
sunt, in vnum ac cohaerens opus colligere possit.
Hac enim ratione chirurgi imprimis in facienda sua
arte hoc libro eo melius vti posse existimamus, qui
Yy 5 nisi

nisi praecepta chirurgicae artis, recentiorum innotatis locupletata et emendata vno et systematico ordine collecta legant, vix ex eius lectione tantum capere poterunt fructum, quantus alias ex illa in eos redundaret.

XX.

Synopsis nosologiae methodicae in usum studiosorum. Editio altera, in quarta parte emendata et adiectis morborum speciebus aucta. a GVILIELMO CVLLEN M. D. et in Acad. Edinb. Prof. Lugd. Bat. apud Petrum van der Eyk. 1772. 8. mai. pag. 346.

Prima huius libri editione, quae Edinburgi a. 1769 prodiit a nobis tunc omissa, alteram quae longe auctior est nunc indicemus. Continet vero haec synopsis primo SAVVAGESII methodum morborum, ex cuius opere genera tantum Cl. CVLLEN excerpfit, omissis speciebus et synonymis. Hanc sequuntur LINNAEI et VOGELII genera morborum, tandemque nova morborum dispositio methodica, quae ipsum Cl. CVLLEN auctorem habet. Cum ea Cl. MACBRIDE quoque in plurimis usus sit, cuius methodum alio loco recensimus *) ampliorem enarrationem vix necessariam esse putamus. Vnicum monuisse sufficiat Cl. CVLLEN synonyma recentiorum et species generum adiecisse, in quibus saepe Cl. SAVVAGESII opere usus est, cuius vero species in meliorem ordinem redegit. Plura tamen omisit, alia vero nova re emendata adiecit. In morbis localibus, inprimis

*) v. comm. nostr. Vol. hoc p. 430.

vero in speciebus eorum perfunctorie magis, diligentius in morbis vniuersalibus describendis versatus est.

In Lugdunensi hac editione, quae ad nos peruenit, pauca quoque addita sunt, a Cl. Auctore ipso suppeditata, quae in Edinburgensi archetypo desiderantur. Hemitritaeas omnes forte ad remittentes pertinere suspicatur. Cum morbus Hungaricus saepe etiam ex genere continuarum fuerit, eum etiam sub hoc genere repetit. Typhus plurimum specierum Cl. CVLLÉN esse videtur, quarum una petechialis est. Monet quoque inter typhum et synochum limites vix accurate poni posse. *Cynanche thymica* SAVVAGESII raro inflammatoria est. Ischuriae species nec non asthmatis et dyspnoeae, cum causae insigniter differant, diligentius imprimis a Cl. Auctore enarrantur. p. 187.

XXI.

WILLIAM ALEXANDERS *der Arzneykunst Doctors, Medicinische Versuche und Erfahrungen. Aus dem Englischen übersetzt. Leipzig, bey Casp. Fritsch. 1773. 8. 1 Alph. 1 pl.*

i. e.

GVILIELMI ALEXANDRI M. D. Tentamina et Experimenta medica. Ex anglico sermone in Germanicam linguam translata.

Germanicam versionem ideo indicamus, quoniam prior libellorum in ea contentorum licet Anglico sermone conscriptus non ad nostros manus peruenerit, summa tamen attentione dignus sit. In vniuersum quoque practicae cautelae, quas ex experimentis in vtroque libello enarratis Cl. Auctor

Auctor proponit, cum receptis vulgo opinionibus in pluribus contrariae sint, omnino merentur, ut vltioribus experimentis veritas priorum experimentorum et quatenus ea ad corpus humanum vnum applicari queant, demonstretur.

Duo vero opuscula Cl. ALEXANDRI germanica versio continet. Primum eorum illud est, quod sub titulo *Experimental Essays* Edinburgi 1768 prodiit, et in quo Cl. Auctor de externo usu antisepticorum, et tincturae cantharidum, nec non de camphorae, castorei, diureticorum, diaphoreticorum cet. vi, experimenta sua enarrauit. Alterum quod de causis putridorum morborum agit Londini a. 1771. publicauit *).

p. I.

Primus commentarius de externo usu antisepticorum remedium in morbis putridis agit. Patet Cl. Auctor sanationem putridorum morborum omnino multum promoueri posse, si externe quoque remedia antiseptica adhibeantur. Probat hoc experimentis, quae ostendunt, remedia haec cutem penetrare, et sanguini omnino admisceri. Cum vero ex Cl. PRINGLE tentaminibus omnino pateat, antiseptica carni putridae applicata, putredinem efficaciter impedire, debilitasque et irritabilitas ventriculi, quae in morbis putridis summa est, saepe internum usum antisepticorum impediatur, omnino corticis Peruvianii et nitri usum in balneis in eiusmodi morbis commendat. Nitrum in sanguinem per balneum receptum cum vrina iterum e corpore exit: vrina quoque post usum balnei e decocto corticis

*) An experimental enquiry concerning the causes which haue generally been said to produce putrid diseases. By W. Alexander M. D. London printed for Becket and the Hondt 1771. 8. p. 254

corticis Peruvianii euacuata antisepticam vim ostendit. Balnea ex decocto corticis parata febres intermittentes tollere experimentis confirmat. Calor balnei non nocebit. Calorem aëris putredinis cau-
sam esse, vel in morbis putridis insignem calorem adesse, refellit. In vniuersum calor animalis non a calore atmosphaerae semper pendet, neque vllus fere caloris gradus putredinem, corpori viuo applicatus, in eo producere potest, si modo illud non in aëre incluso, sed in libero versetur. Aër inprimis expiratione e pulmonibus prodiens putredinem insigniter promouet. Contra Cl. Auctor commendat, vt vapores antiseptici in morbis putridis inhalatione ad pulmonem aegri applicentur. p. 30. p. 39.

In secundo commentario de dosibus et virtute
variorum remediorum Cl. Auctor disserit. *Cassio-*
reum calorem non augere vel maxima dosi assum-
ptum, atque paruam vel nullam vim antispasmo-
dicam exserere: *crocum* quoque inertem fere esse,
pulsuum numerum non maiorem reddere, nec in
sanguinem transire, experimentis in proprio corpore
institutis Cl. Auctor cognouit. Nitri vim refrige-
rantem experimentis suis confirmat. Cum illud ven-
triculum vehementer irritet, venenatam quasi vim,
si magna dosi adhibeatur, ostendit, quod Cl. Auctor
exemplo symptomatum in femina ex vsu manipuli
huius salis, ortorum probat. Solutio eius recens prae-
parata maiorem vim refrigerantem ostendit, longe
minorem vero ea, quae iam per aliquod tempus
feruata est. In inflammatione vrethrae venerea
parum a nitri vsu expectat, cum acres nitri parti-
culae cum vrina excretae, dolorem a laesa vrethra
prouenientem, necessario augere debeant. p. 59. p. 73.

Camphorae vires narcoticas Cl. Auctor in se ipso
expertus est, cum largam eius dosin assumeret, vt
experimenti huius historia alio loco iam enarrata
probat p. 80. p. 96.

probat *). Calefacientem ei vim, vt opio, tribuit. Ad viginti grana assumi potest.

p. 112. Tertio commentario Cl. Auctor de diureticis et diaphoreticis remediis exponit. Tabulam Noster exhibet, in qua vis diuretica, quam varia potus et remediorum genera in experimentis suis ostenderunt, exhibetur. Diuretica a diaphoreticis non separanda sunt, cum eadem remedia sub diuerso regimine adhibita, mox vrinam, mox vero sudorem moueant.

p. 121. Quod vero ad experimenta attinet, quas Cl. Auctor cum diaphoreticis remediis instituit, nemo negare poterit, ea ita comparata esse, vt doctrinam de sudoris origine et diaphoreticorum vera natura maxime illustrent. Probant enim, calore maxime aucto, nullum sudorem prodire, sed moderatum eius gradum ad eam rem requiri. Hinc aqua frigida nonnunquam, si calor vehementer auctus sit, optimum diaphoreticum est. Sudor fere semper debilitat: hinc actio eius cum actione venae sectionis a Nostro comparatur. Remedia diaphoretica siccā paruum vel nullam vim sudorem mouendi possident, licet calefaciant. Fomentorum tepidorum pedibus adhibitorum vsum in sudore proliciendo variis experimentis Noster probat.

p. 168. Addita sunt quaedam de tincturae cantharidum externe adhibitae virtute experimenta, quae probant, in paralyfi frictiones cum ea in parte laesa factae, egregii plane vsus esse. Eam quoque in pleuritide Noster non sine fructu adhibuit. Vsus vero est tinctura mere spiritiosa. Vesicantem quoque vim tinctura haec exhibet, si dosis cantharidum in ea aucta

*) vid. *Phil. Transact.* Vol. LVII. P. I. p. 65. *Comment. nostr.* Vol. XVI. p. 253.

aucta sit, vt itaque eius ope in aegris, qui emplastrorum vsum abhorrent, vesicae prólici queant.

Iam ad alterum libellum transimus, in quo Cl. p. 185.

ALEXANDER de causis exponit, quibus vulgo morbi putridi adscribuntur. Enarrat primum varias opiniones Auctorum de causis putredinis in corpore animali. Deinde de caloris vi septica disputat et ostendit putredinem ex solo calore non oriri, nisi aliae causae accedant. Ad eas pertinet imprimis humiditas, sine qua nulla vera putredo oriri potest. Animalium cadauera exhalationibus suis in regionibus temperatis vix putridos excitant morbos. Sudor et materia perspirabilis pulmonum septica sunt. Excrementa vero et urinam non putredinem promouere, sed potius imminuere et inter antiseptica referenda esse, experimentis suis Noster cognouit. Idem de vegetabilibus putrescentibus eorumque exhalationibus valet. Exhalationes animales corpus quidem debilitare et ad morbos contagiosos disponere possunt, minime tamen causis putredinis annumerari debent. Exhalationes aquarum stagnantium putridae, in quibus animales et vegetabiles partes putrescentes reperiuntur, et quibus omnes fere Auctores vim putridos excitandi morbos adscribunt, ex Nostri Auctoris opinione id non praestant. Interim tamen concedit humiditatem, atmosphaerae, per hanc exhalationem productam perspirationem minuere et corpus ad eiusmodi morbos disponere posse.

Putredinem non ab insectis oriri fufius probat. p. 246.

Deinde contra Cl. MACBRIDE disputat, qui absentiam et exitum aëris fixi in corporibus contenti solutionis et putredinis causam esse, illumque aërem cohaesionem corporum efficere putauit. Concedit quidem Cl. Auctor in putredine aërem fixum exire, hoc tamen, non vt causam, sed vt effectum, seu

seu comitem putredinis considerat. Cibi corrupti, imprimis in assuetis, non semper putridos excitare solent morbos. Caro sale condita, quam valgo inter scorbuti causas referunt, antisepticam magis vim possidet. Terrae motus, quos etiam putridos morbos efficere putant, non exhalationibus eo tempore e terra prodeuntibus, sed metu et terrore inde excitato nocent. Singularem atmosphaerae corruptionem pestis causam esse negat, quae semper contagio propagatur.

p. 351. Tandem de causis Cl. Auctor exponit, quae efficiant, ut corpora animalium natura sua ad putredinem tam procliuia, tamen a putredine libera maneant. Inter has primum motus est, quo in omni natura putrida fermentatio, quae semper quietem requirit, praecauetur. Plurimum quoque alimenta ex vegetabili regno petita conferunt. Motus tamen nimium auctus putredinem producit. In corpore animali putredo oritur: 1) In parte aliqua, si circulus humorum in ea ligatura vel alio modo tollitur; 2) si valida inflammatio praecellerit, qua etiam vel vasa plane obstruuntur, vel humores in telam cellulosam effusi stagnant et ita in utroque casu quiete corrumpuntur; 3) morbi putridi vniuersales a contagio, vel a perspiratione suppressa, vel motu humorum, aut nimis aucto, aut nimis imminuto et debilitate hac ratione producti oriuntur. Frigus putredinem excitat, motu humorum cohibito, qua re humores secernentes ad putredinem disponuntur.

XXII.

Practical essays upon intermitting fevers, drop-
sies, diseases of the liver the epilepsy the
colic, dysenteric fluxes and the operation
of calomel. By DANIEL LYSONS M. D.
Bath. Printed by S. Hazard in Cheap-Street
and sold by I. Wilkie in St. Paul's church-
yard London; and by W. Frederick Bath.
1772. 8. mai. pagg. 213. praeter dedica-
tionem, praefationem, contenta et formu-
las medicamentorum.

Summa huius libri, qui et Germanice *) prodiit,
eo redit, ut Cl. LYSONS in causas febrium in-
termittentium inquirat, et in methodum medendi,
inprimisque radicem serpentariae Virginianae et
corticem, calomelque hic laudet; dein hydropis
causas et medelam proponat, in eoque disquirat
effectus calomelis, fontis mineralis Bathoniensis, pur-
gantium, paracentheseos, scarificationis, setaceo-
rum et fonticulorum; item hepatis morbos ut con-
sideret eiusque infarctus et obstructions, inque iis
utilitatem fontis Bathoniensis perpendat et vlcera
in iis contempletur; postea naturam et causam epi-
lepsiae ut euoluat, inque ea ligaturas membrorum
laudet et trepanationem calomelque; porro ut agat
de colica, dysenteria et de calomele eiusque praepa-
ratione, effectu in genere et in specie, vtrum so-
lummodo ad fluida, an quoque solida penetret.
Finit hunc librum formularum quarundam col-
lectio.

In

*) Leipzig, bey Caspar Frischb. 1774 8.

- p. 1. In vniuersum febres, quae et in singulas corporis humani partes cadunt, deriuat Noster ab impuro aere, cuius a diuersitate pendent febrium differentiae. Inter exempla et ea inuenimus, quae Cl. LIND*) habet. Cortex Peruvianus et radix serpentariae Virginianae coniunctim in puluere s. electuario optimum praebet contra intermittentes remedium, quod et recidiuas earum arcere dicitur. Cl. FVLLER idem remedium laudat in epilepsia. Proportio Cl. LYSONS erat haec: corticis Peruvianii ʒij rad. serp. Virgin. ʒss. M. F. Pulu. Dosis erat per bihorium ʒij s. dr. j. Vfus, primis viis purgatis, tempore intermissionis.
- p. 32. Cl. LYSONS exhibet in pertinacibus quartanis, paroxysmo finito, purgans cum calomele et post eius effectum puluerem antifebrilem**) non molitum ante dictum, atque ita febres eum sanasse exemplis probat.
- p. 104. Effectus purgantium fortiorum felices et infelices in hydropicis hic narrantur et exemplis confirmantur. Respicendum enim est omnino ad sedem hydropis. Sudores vidit Noster aliquoties salutare in hydropicis. Suadet porro et calomel in hydropo et narrat bonos effectus sine saluatione, inter quos et diuresin notamus.
- p. 138. Paracentesin, scarificationes, setacea, fonticulos et vesicatoria in hydropo non arbitratur Noster esse remedia praecipua, sed modo iuuantia. Obstructiones hepatis aliasque in abdomine, a quibus hydrops non raro proficiscitur, discutit calomel. Praeterea et laudatur aqua Bathoniensis***)

*) v. comm. nostr. dec. II dae Suppl. III. p. 403.

**) v. supra p. 724.

***) v. comm. nostr. decad. I. Suppl. I. p. 32 seqq. it. Vol. VIII. p. 226 seqq.

in morbis hepatis sine inflammatione, quae pari modo in hepate oriri et in suppurationem abire posse narratur hic et exemplo aliisque *) comprobatur.

In epilepsia ligatura in externa parte, quam P. 153. primum occupat, cum Cl. rissor **) laudatur. Exemplum commemorat epilepsiae, quae incipiebat in pede, indeque per reliquum corpus caput petebat. Pedem itaque fascia tortili duplici ligabat circa genu pariter, ut in amputatione, et ille conuelleretur fortiter. Tum cum sinister pes eandem sensationem habebat, et ille a Nostro ligabatur. Conuulsiones autem manebant in pedibus et ligatura hac aliquoties praeterea continuata, simulac quid sentiebat aegra, quae solo hoc remedio ab hoc malo liberata est.

Hydatides in cerebro a Cl. monro aliisque p. 160. repertae epilepsiam non raro causant. Taurus per trepanationem ita ab epilepsia liberabatur, ut hydatidis trepanatione capitis instituta, euacuaretur. Signum a weffero indicatum, quod hydatidem prodebat, erat pulsatio mallei in cauum locum. Hic media pars frontis primum disquiritur, quae hoc in casu saepe mollis, et interdum admodum tenuis est, dein attenditur, ad quodnam latus caput animalis vertitur tum, cum paroxysmus appareat, et inde optime sedes hydatidis potest definiri. Hic morbus epilepticus ab hydatide cerebri armentis in Heluetia valde communis dicitur et a Nostro ideo hic commemoratur, quod putat inde utilitatem redundare posse ad homines, qui eandem ob causam saepe epilepsiam patiuntur.

Zz 2

Calomele

*) v. comm. nostr. Vol. XV. p. 36.

**) v. ib. Vol. hoc p. 702.

p. 177. Calomele vsus est Noster cum successu felici in colica et dysenteria. In colica coniunxit cum cardiaco remedio, in dysenteria cum opio. Porro notat Noster mercurium dulcem in dysenteria, ubi exulcerationes s. alias laesiones intestinorum per drastica cet. inducta, adsunt, nihil posse prodesse.

p. 195. Dum de praeparatione mercurii dulcis et vsu effectuque vario Noster disputat, e. gr. si non per saluationem agit, per diuresin effectus suos prodit, affirmat Noster cum recentioribus, illum quidem in fluida corporis non agere, minime tamen omnino et sine dubio largitur, illum per stimulum in solida effectus suos edere. Resolvere vero calomel sanguinem experientia stabilit Cl. LYSONS.

XXIII.

Dissertatio inauguralis medica de arenulis in lotio adparentibus, vt infallibili salutaris morborum euentus signo prognostico. Auctore IOSEPHO WENCESLAO TICHY. Prag. 1774. 8. c. fig. pagg. 106. praeter dedicationem, elenchum et iconum explicationem.

p. 30. **N**eminem ante b. MORGAGNIUM arenulas in lotio semiotice considerasse, si excipias diagnofin calculi affirmat Noster, Cl. KLINKOSCHIO autem monente, ille hic has arenulas peruestigit et morbos, in quibus certitudinem bonae prognofeos dant, denominat. Praemiffa varia harum arenularum indole, Cl. KLINKOSCHII observationes commemorantur, qui docuit, *naturam harum arenularum esse salinam easque ipsum salem urinae nativum,*

nitium, maiori ubertate euolutum crystallisatumque, morbos vero e tribu putridorum omnesque alios morbos, quos febris putrida comitatur et aliarum pellucidas solum infallibiliter bona praesagire: reliquas vero arenulas cuiuscunque indolis sint in urina aegrotantium natas incertas esse ad prognosticandum nitium.

Occasionem hanc urinam arenosam contemp. p. 49. plandi dabat epidemia febris putridae 1771. et 1772. grassata, quae a nimia humiditate, anno-naeque caritate inter pauperes potissimum oriebatur. Varia habebat quidem hic morbus symptomata, verum tamen ex iis, in quorum urinis arenulae albae, splendentes, pertenuēs videbantur, nullus periit.

Variis de sale urinae essentiali ex Auctoribus p. 67. hic collectis, hae arenulae lotae aqua frigidissima et exsiccatae habebant saporem leuissime aut vix salum, nec acidum, nec alcalicum. Figura earum oblonga in icone est addita. Igne fundebantur et in globulum vitreum confluebant, qui in aere denuo liquecebat. Spirabant urinosum volatile, nec patiebantur mutationem, tum ab acido, cum ab alcali. In aere siccissimae persistunt iam per duos annos. Solutio earum aquosa, ferro immisso, turbabatur in lacteam opacitatem cet.

Natura sua ab essentiali sale urinae hae arenulae non differunt, et a reliquis urinae concretis e. gr. calculosis facile possunt distingui per ea, quae paulo ante commemorauimus, experimenta. Hoc sal habet principium acidum et alcalinum, et educitur euoluiturque continuo vi machinae animalis e corporis humoribus. Hic disputat Noster de euolutionis diuersitate in sanitate

nitare et morbis, item in coctione, in crisi, inque termino morbi et de usu fructuque huius signi certi virium insurgentium diagnostici et salutaris prognostici. Icones denique Noster adiecit sex, quibus partim has arenulas repraesentat, partim alias e. gr. sabulosas et calculosas.

XXIV.

Noua physico-medica.

Vesontionensis scientiarum academia ad annum 1777. quaerit: *Quae causae sint et signa morbi, qui vineas in Franche Comte incipit aggredi, quae remedia eum arceant vel iuuent (Quelles sont les causes Et les caractères d'une maladie, qui commence à attaquer plusieurs vignobles de Franche Comte, les moyens de la prevenir ou de la guerir).*

Eadem academia ad annum eundem praeterea proponit: *(Si l'est possible d'établir des moulins à vent ou des moulins à bateaux dans les environs de Besançon Et quelle seroit la meilleure forme à leur donner, pris égard à l'impetuosité des vents Et à la lenteur de la rivière). Si fieri potest, ut exstruantur molae ad ventum vel ad naues in regione Vesontinæ et qua forma optima possint instrui, si respicias ad venti impetum et fluuii lentorem.*

Quid attendere oportet eos, qui his de rebus agere velint cum academia, supra *) indicauimus.

Academia scientiarum et artium *Väinensis* ad annum 1775 praemio, quod est moneta aurea duodecim numorum, praefigit quaestionem:

Qua-

*) vid. comm. nostr. Vol. XVII. p. 716.

Quomodo solum pluviae beneficae magis capax reddatur atque impediatur, quo minus earum abundantia noceat. (Quels sont les moyens de rendre les terres plus propres de recevoir les bienfaits des pluies & d'empêcher, que celles ci ne nuisent lors qu'elles sont trop abondantes) Commentarii expectat Secretarius ante iulium dicti supra anni.

Collegium medicorum Lugdunense Gallicum ad annum 1776. differt quaestionem de herpetis speciebus, causis, differentiis etc. *). Duplex erit praemium **) et commentarii mittantur gratis ante primum ianuarii 1776. ad Mr. PESTALOZZI collegii decanum ad forum St. Petri.

Facultas medica Parisina proposuit nuper quaestionem de peste, peculiari eius caractere, remediisque contra eam ***). Huius praemium reportavit Cl. NAVIER et Cl. ÂCHATON SURNARNE accepit l' accessit.

Eadem ad annum 1766. quaerit: *estne in variolis declaratis remedium, quo infestum illarum virus infringatur?* (La petite vérole étant déclarée, existe-t-il un moyen d'enraver l'activité de son virus). Leges, secundum quas elaborationes scribantur et communicentur, traditae sunt loco iam laudato.

Cl. IOANNES FRIDERICVS GMELINVS Tubingae medicinae Professor in Academia Göttingensi Professor philosophiae ordinarius ac medicinae extraordinarius electus est.

Illuc etiam IODOCVS EBERHARD, Poliater Memmingensis, Professor medicinae extraordinarius

*) v. comm. nostr. Vol. XIX. p. 159.

**) v. ib.

***) v. ib. Vol. XVIII. p. 720.

rius vocatus est, munus tamen hoc in se fulcipere recusavit.

Excellentissimus IOANNES PHILIPPVS IV. LIVS RVDOLPH medicinae professor publicus Ordinarius in academia *Erlangensi* dictus est.

Cl. CAROLVS IOSEPHVS OEHME, Medicinae doctor societatis oeconomicae Lipfienfis *) membrum extraordinarium est electus: nec non societatis naturae curiosorum Berolinensis socius.

Cl. IOHANNES EHRENFRIED POHL **) academiae naturae curiosorum socius est nuncupatus.

Cl. IVSTVS GVILIELMVS GÜNZ Philosophiae ac medicinae doctor ptochotrophei Waldheimensis post mortem Cl. GREDING medicus est declaratus.

Londini die 12. nouembris 1774 celebris mathematicus PATRIK MURDOCH hanc vitam cum morte commutauit.

Ibidem die 25 nouembris eiusdem anni Cl. HENRICVS BAKER F. R. S. inter physicos potissimum clarus obiit.

Celebris Chirurgus CLAVDIUS POUTEAU hoc anno 1775. incipiente *Lugduni* moriebatur.

Cl. GEORGIUS LVDOVICVS ALEFELD medicinae et physices professor publicus extraordinarius natus 1732, *Gießae* die 20 decembris 1774. phthisi correptus decessit.

Die

*) v. comm. nostr. Vol. XII. p. 159.

**) v. comm. nostr. Vol. XIX. p. 551.

Die 18. nouembris 1774. e' viuis discessit in academia, quae *Lundini Gothorum* floret Cl. GUSTAVVS HARMENS medicinae Doctor, medicinae et philosophiae experimentalis Professor, per quadraginta et duos annos: qui et totidem scripsit dissertationes, et Senior huius academiae erat, septuagesimo sexto aetatis anno. Vltimus ex HERMANNI BOERHAAVII discipulis in Suecia. Praeter dissertationes scripsit et praelectiones de fertilitate terrae fundamentisque agriculturae.

Experientissimus IOANNES ERNESTVS GREDING ptochotrophei Waldheimensis medicus et variis scriptis clarus *) die 27 februarii 1775. quinquagesimo et nono aetatis anno desinit vivere.

Memoria IOANNIS BAPTISTAE MORGAGNI, Foroliuiensis in Patauino Gymnasio primarii Anatomes Professoris et Praesidis, nec non inclytæ Nationis Germanicae DD. Artistarum Protectoris.

Vt corpus humanum ob formae praestantiam, partiumque plane mirabilem structuram et vsum corporibus aliis iisque maximis excellere existimatur, atque homo adeo dudum appellari coepit *μικροκοσμος*: ita inspectio cognitioque illius corporis procul abest, vt Philosopho sit indigna, vt honorificentissima potius ei iudicetur, atque haec Philosophiae pars, quae in illo *μικροκοσμο* contemplando versatur, caeteris excellere dominarique videatur.

Zz 5

videatur.

*) v. Aduersaria med. pract. Vol. I. II. III. comm. nostr. Vol. XVII. p. 488. Vol. XIX. p. 103. Vol. XX. p. 681.

videatur. Etenim si recte summae turpitudinis negligentiaeque putatur supinae, sua negligere et ignorare bona, atque in suis aedibus quasi hospitem esse; certe corporis humani vim et naturam ignorare; non minoris habendum est turpitudinis esse, praesertim cum illius idonea notitia haut mediocrem habeat utilitatem. Quomodo enim fieri potest, ut tuto rectam valetudinem conserues ac tuearis, aut amissam labefactatamque reficias et restaures, nisi singularum partium internarum sedem, situm, naturam, usum munusque teneas, sedemque morbi, si quis ortus fuerit, noris? Quapropter summopere laudari debet studium Anatomicorum, qui penitus hanc hominis affabre factam machinam perscrutari, indagareque sustinent; praesertim cum res illa per se satis honesta, praestans, et utilis, non sine multo labore, taedio saepissime, et interdum non sine valetudinis vitaeque discrimine suscipiatur. In hoc genere quamquam omni fere tempore et apud omnes cultas nationes extiterunt viri industrii, qui elaborandum sibi diligentius ducerent: imprimis tamen Itali nonnulli praecipuam quandam laudem gloriamque hic sunt consecuti. Quis enim est, quem fugiant nomina EVSTACHII, LANCISII, VESALII, FALLOPII, SPIGELII, BLANCI, ALBERTINI, VALSALVAE, aliorumque?

Sed in his ob diligentiae laudem, inuentorumque multitudinem et praestantiam aliasque virtutes, opinamur, fere principatum obtinet IO. BAPT. MORGAGNVS, qui nuper die 5. Dec. 1771. diem obiit supremum. Igitur hic de Viri vita, scriptis atque inuentis nonnulla commemorare breuiter non alienum a nostro instituto esse videtur.

Est vrbs Forum Liuii, dicta barbare Forli, in parte Status ecclesiastici sita, quam Romaniolam dicunt, non modo vetustatis gloria insignis, sed et virorum doctissimorum, vt GALLI Poetae, FLONDI Historici, GUIDONIS BONATTI, RAINERI ARSENDI, aliorumque multorum, quos MORGAGNVS ipse recenset in Epistola eruditissima ad Senatum Foroliuiensem, fama et virtute, qui illa patria sunt vfi, admodum apud Italos celebris. In hac noster IOANNES BAPTISTA, die 25. febr. anno seculi proximi octogesimo altero, ex gente haut obscura Morgagnia originem duxit; quippe cuius abauus AVGVSTVS MORGAGNVS iam a LEONE huius nominis decimo Pont. Max. ciuitatis Foroliuiensis beneficio est ornatus, auctore et intercessore CHPH. NVNATO vniuersae Franciscanae Familiae Ministro generali, viro doctissimo ac prudentissimo.

Quoniam autem in IOANNE puero matura vis praestantiaque ingenii, amorque litterarum haut vulgaris animaduertebatur; cura suorum factum est, vt in prima statim pueritia eius animus Latinarum Graecarumque litterarum iusta cognitione imbueretur. Atque hominis studium in illis colendis et percipiendis non vanum ac contemnendum fuisse, non modo patet ex amore illarum litterarum, quem semper postea prae se tulit, (fieri enim nequit, vt quis illarum contemtor existat, qui recte eas perceperit,) sed etiam ex Observationibus illis in CORN. CELSVM et SER. SAMONICVM doctissimis, ex Epistolis elegantissime scriptis atque ex dicendi genere, quo est vsus. Vbi-que enim in scriptis eius deprehendis miram perspicuitatem, delectum verborum rerumque locis singulis aptum, atque subtilitatem haut mediocrem, vt omnia accurate collocaret enunciaretque.

His

His virtutibus ornatus Noster, nec neglectis disciplinis philosophicis et mathematicis, quibus recte tractandis ingenium imprimis ad subtilitatem ordinemque cogitandi scribendique formatur, mirum non est, quod postea quicquid aggressus est, recte ac cum summa laude tractauerit perfecitque. Itaque et postea his subsidiis instructus, publica, non sine magno plausu et fructu tironum, libros Hippocraticos interpretari est aggressus. Atque eum diligentem *CELSE* *QVINCTILIANUS* que lectorem fuisse, vel sola illa oratio indicio est, quae inscribitur *Nova Institutionum medicarum idea*, ubi perfectum atque summum egregie efformant Medicum, quemadmodum illi *Duumviri* summum nobis reliquerunt Oratorem. Idem *CELSI* assiduus lector fuit, quem cum aliquando continuo, rusticationis otio, legisset, inter legendum amplius ducentos locos, qui in Editione, qua tum utebatur, erant corrupti, coniecturae felicitate, quam assidua continuaque lectio pepererat, ita restituit, ut postea, quam meliori libro potitus est, quicquid diuinaverat, egregie cum correctioribus libris consentire deprehenderet.

Posteaquam igitur in patria litteris iis, sine quarum idonea scientia nemo unquam in caeteris disciplinis et artibus probabiles fecit progressus, aliquamdiu omnem operam sedulo nauavit, sese in Academiam contulit Bononiensem adhuc fere puer, ut hic Botanicen, Anatomicen, vniuersamque cognosceret Medicinam. Atque praeter *IACOBUM DE SANDRIS*, qui Philosophiam docebat, imprimis fidei disciplina usus est *ANT. MARIAE VALSALVAE*, qui anatomica, et *HIPPOLYTI FRANCISCI ALBERTINI*, qui caeteras artis medicae tradebat partes. His duobus, quos posteriori loco nominauimus, imprimis *VALSALVAE*, se plurima debere

debere vbiq̃ue Noster fatetur; yti est magni et liberalis animi non reticere et dissimulare, quid et quantum aliis debeat.

Hic virtute et doctrina satis perspecta et explorata Noster non modo summos in Medicina consecutus est honores, sed etiam cum Parmam arcessitus esset VAL-
SALVA, in Praeceptoris locum suffectus est discipulus, provincia Physico medica et Anatomica demandata; cui muneri ita satisfecit sua diligentia, vigilantia, doctrina, humanitate aliisque liberalitatis laudibus, vt carus esset omnibus et infimis, et superioribus. In his commemorantur inprimis MANFREDI fratres, et celeberrimus BECCARIUS, qui Nost-
rum amarent, colerent, ornarent. Non ita diu post anno aetatis vigesimo primo, et huius seculi quarto princeps Academiae *degl' Inquieti*, vt Itali vocant, *Institutique Bononiensis* electus est. Hac urbe igitur cum et corporibus mortuorum diligenterissime inspiciendis, et observationibus anatomicis recitandis, quae insertae quoque sunt Commentariis Academiae Bononiensis, nomen illustrasset suum, laudemque hominis docti, diligentisque, et viri boni consecutus esset: factum est, vt anno huius seculi vndecimo iuuenis honestissimis conditionibus a Senatu Venetorum in Academiam Patavinam inuitaretur, vt locum Professionis anatomicae, quem olim VESALIUS, COLUMBUS, FALLOPIUS, FABRICIUS, CASSERIUS, SPICELIUS, et VESLINGIUS obtinuerant, adiret. Hunc eundem locum Noster vsque ad vitae huius finem, per sexaginta annos summa cum laude et fructu tenuit. Praeclare enim ac sapienter institutum est Patauii, aliisque quibusdam locis, vt munus Anatomices non per singulos deinceps ambulet vagum et incertum, sed vt qui semel illo dignus iudicatus sit, administraret semper.
Hinc

Hinc fit, ut aliquis huic prouinciae, quam amat, et cui adeo par est, omnem operam, industriamque et possit et velit dedicare. Quod inprimis de Anatomicis professione longe fructuosissimum est habendum. Etenim nisi quis singulari rei studio flagret, et ob diuturnam exercitationem in corporibus inspiciendis et tractandis, atque in minutissimis illis sexcentis contemplandis, omni ratione ac conditione, sit versatus: vix quicquam observationum, quae nouitatis gratia et praestantia sint commendandae, expectari potest.

Verum enim vero non putandum est, *MONAGAGNUM* Anatomicum semper illo, quamuis haut spernendo, stipendio a Patronis Academiae esse nutritum, quod ei ab initio concessum erat. Namque viri virtute et pretio cognito, decem deinceps senatus consulta honorificentissima et liberalissima facta esse constat, quibus vel aliquid noui honoris ei accederet, vel stipendii ratio augeretur. Pro quingenis enim aureis, qui quotannis ei concessi erant a principio, mox octingeni sunt tributi; et tandem quod plane rarissimum liberalitatis exemplum existimandum est, ad bis mille aureos honorarium est auctum.

Verum accedamus propius nunc ad *MONAGAGNI* virtutes, ob quas caeteris omnibus, Philosophiam et Medicinam vere amantibus, merito carus esse debet semper. Igitur primum de *Inuentis* et meritis videamus, quibus in historia corporis humani vel res plane nouas inuenit, vel perperam adhuc creditas refutauit, vel obscuras illustrauit luculenter. Hoc in genere quo tutius incedamus, nec studio viri forte ad comminiscendi libidinem abripi nos sinamus, vestigia *Cel. HALLERI* ad Methodum Boerhaauianam impressa plerumque persequemur,

Nolite

Noster quidem in musculorum doctrina permulta ab obscuritate et errore hominum, quod cetera et pressa iacebant, liberauit, emendauitque probabiliter: imprimis in musculis genitalium partium anique indagandis illustrandisque insignis viri erant opera et diligentia. Nec minus erudite et subtiliter, quae MORGAGNI laus non est minima, in musculorum glandularumque per fauces positarum historia permulta correxit: azygon vulvae eodem, quo DUGLASSIVS, tempore inuenit; ipse staphylopharyngaei originem esse a palato primus cognouit; caeterum cephalopharyngaei, ab aliis iactati, vestigia negat sibi visa esse vlla; nec vero abhorret eius contentio propterea, quod nec HALLERO nostro, viro doctissimo et diligentissimo, iste musculus apparuit. Naturam cerebri, eiusque particulas varias, neruorum originem primam, sinus, glandulam pituitariam, aliasque partes observationibus haut spernendis illustrauit eximie. Experimenta anatomica, quae de medulla spinali, neruisque dissectis instituit, lectu dignissima sunt imprimis ei, qui cupiat cognoscere, quae dissecto aliquo neruo mutationes in corpore soleant euenire. In natura cordis multa explicuit egregie, vt foramen ouale, eius valvulam, chordulas, et valvulis arteriosas, globulos Arantii, cordis sinus, aures, septum eiusque poros: in quo genere fere eandem viam, quam LANCISIUS olim monstauerat, est persecutus. Idem de nerui mollis itineribus ad vestibulum, et cochleam multa subtiliter disseruit. Glandulas varias, vt thyreoideae appendicem, ventriculos obliuione tam diuturna quasi sepultos, itemque musculos eorumque affectiones exquisitiores rarioreque bene explicuit, illustrauitque iconibus idoneis. Idem de valvula coli, de sinibus et valvulis intestini recti accuratius, quam alii, observauit,

vauit, obseruataque exposuit. Permulta cognita dignissima disputauit de hepatis fossis, ligamentis, situ, partibus, de vesica fellis, eiusque calculis. Ductus contra hepaticocysticos, quos quidam deprehendisse sibi videntur, tanquam rem vanam et commentitiam refutauit. Penis ligamentum, neglectum a recentioribus, glandulas coronae peni, maiores sinus vrethrae virilis musculos aut primus indagauit, aut exquisitius descripsit. De vteri columnis, hymene, mucosis sinibus, glandulis sebaceis, mensium fonte, situ tubarum, et iugis ceruicis rem perscrutatus est diligentius; fetuum monstroforum aliquot exempla recensuit; de meatibus sanguinem ad embryonem vehentibus egit copiosissime. Demonstrauit vreterum diametrum inaequalem esse, nec tamen id pertinere ad vim comprimentem iliacorum vasorum. Caeterum capsularum cavitatem plane in dubium vocare sustinuit. Idem aut inuenit aut accuratius descripsit magnam glandularum minorum vim, quae in epiglottide, larynge, lingua, cole, fistula vrinaria, vaginae muliebri ore, articulis, mammis et cute distributae sunt. Vt MALPIGHI, cuius opera inprimis in glandularum doctrina extitit eximia, sententiam de glandulosa viscerum fabrica et natura defenderet, argumentisque nouis confirmaret stabiliretque, multa egregie disputauit. Obseruationes, quae Noster de ductiolis salialibus, arteria aorta, et eius principio sinibusque, item de foramine caeco, quod vocant, tradidit, neminem poenitebit vquam diligentius cognouisse. Plurima, quibus vis et natura oculorum constat, vel inuenit adhuc incognita, vel aliis iam inuenta ab errore quodam et obscuritate liberauit. Veluti palpebram tertiam, carunculae lacrymalis glandulas, vias lacrymarum ad nares, exiguitatem camerae posterioris, refutationem

tionem ductuum conspicuorum ignominatae glandulae, vires musculorum oculi probe et subtiliter proposuit; atque cataractae veram adhuc ignoratam sedem inter primos demonstravit, allatis VALSALVAE experimentis, quae ad MORGAGNI sententiam stabiliendam mirifice valent. Caeterum anulum illum moderatorem nervi optici, quem VALSALVA eius Praeceptor sibi deprehendisse visus est, merito ut rem fictam repudiavit. De aurium structura multa novis illustravit observationibus: in primis lectu sunt digna, quae differit de nervi mollis itineribus, uti supra indicavimus, de vestibulo, membrana tympani, eius epidermide, de foramine isto, quod nonnulli in hac membrana sinxerunt, de tuba, nervulis minoribus ex hiatu aquae ductus exeuntibus. De narium natura non modo poros membranae pituitariae, sinus, nervos olfactorios, musculosque, qui nasum regunt, bene descripsit et explicuit; sed tertium quoque os spongiosum prioribus viri industria addidit. Praeterea glandulas sebaceas per totum fere corpus descripsit; de cute Nigritarum experimenta cognitu jucundissima exhibuit: atque omnino eruditione, subtilitate, et numero praestantiaque observationum facile inter Anatomicos obtinet principatum; nullam enim corporis particulam intactam reliquit; atque verissime dici potest, MORGAGNI studio et virtute novam doctrinae anatomicae affulxisse lucem. Quae hominis fuerint merita erga Anatomicen practicam videbimus postea.

Restat igitur, ut nunc paucis deinceps videamus de scriptis viri, quibus ille rerum praestantissimarum reconditus est thesaurus:

1) In Commentariis Academiae Bononiensis nonnulla anatomica MORGAGNI inserta repetuntur.
Tom. XX. Pars IV. Aaa

riuntur. Inprimis digna existimatur, quae legatur Epistola illius de vuula, eiusque musculis.

2) *Aduersaria anatomica* priora coëpit deinceps edere Bononiae, inde ab anno 1706. 4. sed posteriora Patauii, vsque ad annum 1719. Quo anno ibidem vniuersa duobus voluminibus prodierunt. His in libris fere nullam Anatomies partem intactam reliquit vir praestantissimus, et icones nitidas elegantisque inseruit, quibus cel. HALLERVS secundum locum tribuit post Albinianas. Hoc idem opus repetitum est Lugd. Bat. in eadem forma chartae, anno 1723.

3) In Oratione, de *Noua Institutionum medicarum idea*, longe praestantissima, et dignissima, quae ab omnibus Medicinae studiosis diligenter cognoscatur, quam habuit Noster, cum Patauino in Gymnasio professionem Anatomices adibat, egregie Medicum perfectum suisque numeris absolutum exhibuit, ad normam CICERONIS et QUINCTILIANI, qui summum efformare tentarunt Oratorem. Prima illius editio facta est Patauii 1712. 4. anno post, quam est habita: eadem repetita est Lugd. Bat. 1740. in eadem forma; atque Lipsiae apud Langenhemium 1775. in 8.

4) In Editione Lancisiana EVSTACHII existat MORGAGNI Epistola, ubi aliquot loca difficiliora egregie, explanantur.

5) *Epistolas in CELSUM, et Q. SER. SAMONICVM*, ad BAPT. VULPIVM nouam CELSI editionem tum molientem, edidit Patauü 1721. 4. quae postea recusae sunt Hagae Comit. 1724. 4. His addidit quinque alias in Celsum, et nouam in Serenum, non minus ingeniosas et elegantes; quae primum inueniuntur in Celsi et Sereni Editione Patauina 1750. Verum postea cum prioribus insertae sunt Miscellaneis Opusculis; de quibus postea.

Quantum

Quantum hominis fuerit ingenium, bonis litteris exultum, licet vel hinc satis intelligere. Nam refertae animaduertuntur epistolae illae obseruationibus exquisitis minimeque vulgaribus de Editionibus et interpretibus, de locis haut paucis corruptis aut obscuris, quos vel diuinandi felicitate, vel codicum auctoritate, vel IAC. FACCIOLATI viri doctissimi obseruationibus castigat et illustrat. Hic inprimis duo, quae monet, sunt probe tenenda: primum de locis CELSI et HIPPOCRATIS, quae sibi hodie repugnant, docet, ex CELSO potius HIPPOCRATIS libros emendandos esse, quam CELSI interpretationem reprehendendam mutandamue. Deinde, quod tenere velimus eos, qui antiqua, vel ob linguarum veterum inscitiam, vel ob aliam quandam stultitiam, spernunt, nec quicquam nisi nouam sapientiam scilicet somniant et sesquipedalibus verbis iactant, criminantes, veteres istos fuisse verueces et fungos inutiles, qui sint misellis relinquendi Scholarum Magistris, tironumque doloribus, MORGAGNVS noster ostendit, a CELSO plura monita esse satis perspicue (nam non vltima CELSI virtus est perspicuitas, sine qua elegantia esse nequit) quae tanquam noua inuenta nuperae aetatis homines rerum imperiti celebrent.

6) Duae MORGAGNI *Epistolae anatomicae*, quae prodierunt Lugd. Bat. 1728. 4. praeter alia lectu dignissima, continent inprimis praecepta praeclara de hepatis fossis, ligamentis, situ, partibus, vesica fellea et calculis. Occasionem scribendi illas praebuit controuersia de hepate resuscitata a BLANCO, quam antea LANCISIUS amicus communis sapienter sopierat atque composuerat. Verum, mortuo LANCISIO, BLANCVS, acrioris ingenii homo in *Historiae hepaticae* noua,

editione denuo aggredi conatus est MORGAGNVM, qui hic non modo docte, sed etiam satis humaniter suam defendit sententiam. Verum bonum BLANCVM multo acerbius perstringunt Editores Epistolarum Belgici in prooemio, vbi quoque historia huius controuersiae exponitur.

7) In IO. POLENI Commentario ad Vitruvium, qui Patauii a, 1739. 4. prodiit, insertae sunt Nostri *observationes* haut spernendae de nominibus morborum, qui passim apud VITRUVIVM commemorantur.

8) Anno 1740. edidit voluminibus duobus in 4. VALSALVAE *opera*, cum summa cura et diligentia. Hic non modo vitam Praeceptoris luculenter scripsit, cum fructuosissima praefatione, sed et Dissertationes anatomicas XVIII. nouas addidit. In quibus multa historica tractat, veluti de Bononiensibus viris eruditis, inprimis Medicis, de vita H. MERCVRIALIS etc. sed etiam exponit de quibusdam corporis humani partibus et vsu, inprimis de organo auditus, corde, renibus succenturiatis, colo, fabrica viscerum, morborum sede, oculo, nervis.

9) Vltimum opus, sed quod solum MORGAGNI nomen ab obliuionis iniuria vindicare posset, sunt illi *libri quinque de sedibus et causis morborum per Anatomen indagatis*, qui dissectiones et animaduersiones complectuntur innumeras, medicis, chirurgis, anatomicis profuturas plurimum. Prodierunt primum Patauii a 1760. 4. et paulo post a. 1762. eadem induti forma recusati sunt Neapole. Cum enim ad morborum naturam, vim et remedia non sufficiat quaedam signa externa obseruasse, et remedia quaedam, quae vsus non condemnauerit, probasse; sed potius rei magnitudo et grauitas postulet viam certiore tutioreque, qua ad morbi alicuius notitiam peruenias, maloque satis cognito recte

recte succurras : semper Medici doctiores existimant, diligentiori corporum inspectione per Anatomem esse opus, ut inde de vi et sedibus morborum stabiliretur disciplina, quae libera esset ab ambiguitate, errandique periculo. Igitur ut huic rei consuleretur, anno Superioris seculi vnde octogesimo THEOPH. BONETVS coepit observationes anatomicas de sedibus et causis morborum edere, quas inscripsit *Sepulchretum*. Quod opus ineunte hoc seculo auctius repetitum prodiit studio IO. IAC. MANGETI. Verum merito hic liber reprehenditur non una de causa. Primum enim neglectae sunt observationes, quae iam tum exstabant, permultae, eaeque praestantissimae: tum multae per incuriam sunt aliquoties frustra repetitae, eaeque non semper optimae; deinde desiderantur indices necessarii, quibus rudi et indigestae moli aliquid auxilii afferri potuisset: denique Scholiorum limbus, quo opus ubique fimbriatum est, ob nimiam amplitudinem est molestus, ob repetitionem earundem rerum taediosus, et ob res futiles, dubias, falsas, itidem repetitas, prorsus ferri non potest sine summa indignatione. Itaque Noster in his libris, in quibus conficiendis, digerendis, exponendisque quinquaginta amplius annos consumpsit, observationes veterum et recentiorum in isto Sepulchreto praetermissas et postea passim a viris eruditis factas, studiose collegit, ad suum quamque caput redegit, falsas reiecit, indicibusque idoneis instruxit, atque suis VALSALVAE quae Praeceptoris observationibus praestantissimis locupletavit. Atque ita extitit illud plane diuinum opus, quo probabilis Medicus carere nullo modo potest *).

Aaa 3

10) Anno

*) v. comm. nostr. Vol. XI. p. 677.

10) Anno 1763. omnia MORGAGNI opera recusa sunt Venetiis in Fol. in V. volumina distributa *). Hic in parte ea, quae comprehendit *opuscula miscellanea*, acceperunt Epistolae XIV. historicae, nondum antea editae, quae *Aemilianae* propterea dicuntur, quod non modo pleraeque olim scriptae sunt in Aemilia, sed et quod omnes geographiam et antiquitates illius provinciae illustrant.

In tanta igitur virtutum meritorumque fama mirum non est, si nobilissimae litterarum in Europa Societates de MORGAGNI sodalitate quasi certarunt. Nam praeter Bononiensem Academiam, vti supra significauimus, cuius Princeps est factus, annos duo et, viginti natus, quinque aliae eum inter suos cooptarunt Sodales. Sic enim, ao. 1708. Caesarea Naturae curiosorum Academia recepit primum inter sodales, sed ao. 1732. nouo honoris titulo decorauit, nomineque *Adiuncti Praesidis* appellauit. Cooptauit inter suos ao. 1723. Regia Societas Londinensis, et Parisiensis ao. 1731. nec multo post ao. 1735. Imperialis Petropolitana, atque Regia Berolinensis ao. 1754.

Praeterea illustrissimi Medici laudi sibi duxerunt suos libros nomine MORGAGNI inscribere; atque sui ciues Monimentum statuerunt inscriptione honorifica, sed verissima ornatum. Vndique homines Eruditi MORGAGNI visendi conueniendique gratia confluxerunt, quos humaniter et benigne excepit omnes, nec superbe repudiauit, adituque aruit: Proceres eum magni aestimarunt; Principes ipsi illustrissimi eum adierunt consulueruntque, in his IOSEPHVS II. Romanorum Imperator singulari liberalitate eum honorauit. Tres Pontifices R. BENEDICTVS, atque vterque CLE-

MENS

*) Conf. Comm. nostr. Vol. XII. P. III. p. 436 440.

MENS non minus ob doctrinae exquisitae laudem, quam virtutis religionisque studium coluerunt, literis honorarunt, laudarunt, commendarunt. Mores enim animi, ingeniique dotes non modo apparent luculentissime impressi libris, et epistolis cum ad patronos et amicos, tum ad aduersarios et laudum suarum obtrectatores datis, sed etiam ex imagine eius picta, quam intueri non potes, opinamur, quin statim hominem admirari, suspicere, amare et colere incipias, etiamsi non aliunde virtus eius nota tibi esset. Aduersarios, quamuis acres, leniter tractabat, et magis argumentis veritatis studio ductus suam sententiam defendere conabatur, quam conviciis, ex animi impotentia profectis, convincere et redarguere. Tirones et amicos omni fide docebat, nec vnquam inuidiae cuiusdam caussa, quae humilioribus illiberalioribusque tantum ingeniis conuenit, quicquam celabat; sed ingenue, quicquid ipsorum scire interesse existimabat, impertiebat. Cum amicis veram et minime infucatam colebat amicitiam; gratissimus semper existeret erga Patronos; cum Collegis coniunctissime sine vlla inuidientiae criminationisque peste constanter vivebat; salutis publicae amans, et singulorum hominum studiosus erat.

Quibus rebus omnibus effectum est, vt summorum virorum benevolentiam sibi pareret, omnium amorem conciliaret, munificentiam Serenissimae Reipublicae erga se excitaret, et apud omnem posteritatem nominis immortalitatem certo consequeretur.

Cum MORGAGNVS in ea professione, quae valedudini admodum insidiatur, nisi summa adhibeatur diligentia, tamen ad nonagesimum fere aetatis pervenerit annum: facile animum cogitatio subire potest, qua ratione diuina providentia hominis

vitam ita produxerit. Praeterquam quod vero a natura corpus robustum nactus erat, etiam sedulo cauit, ne quid cibo, potu, omninoque victus ratione committeret, quod firmam labefactare posset valetudinem. Igitur quoque diligenter abstinuit a corporibus mortuorum, et singulis partibus putridis, inprimis a quo tempore inspectio corporis eiusmodi perniciosi aliquando ei grauissime nocuerat. corpora, quae vel phthisi pulmonali, vel variorum lue perierant, sedulo tanquam pestilentialia fugit, praesertim cum ipse nunquam variolis infectus fuisset. Haec ipsa est causa habenda, cur in libris illius frustra quaesieris observationes de utroque isto malo. Cum subinde laboraret arthritide vaga, quae dicitur; vel ob hanc vel ob alias causas quasdam nunquam passus est, sibi venam aliquam secari.

Index scriptorum a. b. MORGAGNIO
editorum.

- Aduersaria anatomica omnia. Patav. 719. 4. c. f.
Epistolae anatomicae duae. L. B. 728. 4. c. f.
In A. C. CELSUM et Q. SER. SAMONICVM
epistolae, Hag. Comit. 724. 4. mai.
VESALII opera cura IO. B. MORGAGNI Tom.
I. et II. Venet. 740. 4. c. f.
Nova institutionum medicarum idea L. B. 740. 4.
De sedibus et causis morborum per anatomen in-
dagatis libri V. Tom. III. Venet. 762. fol.
Opuscula miscellanea in tres partes diuisa. Venet.
763. fol.
Opera omnia, Vol. I—V. Venetiis 763. fol.

Continua.

XXV.

Continuatio indicis scriptorum physico medicorum, quae anno 1772. prodierunt.

De fenomeni della circolazione offeruata nel giro universale de' vasi de fenomeni della circolazione languente; de moti del sangue indipendenti dall' azione del cuore & del pulsar delle arterie. Dissertazione quarto dell' Abbate SPALANZANI. In Modena 8.

10. FRANC. SPAVENTI diff. de frequentioribus cordis maiorumque vasorum morbis internis Vienn. 8.

JACOBI SPONII diff. de vtilitate numismatum in physiognomia Lips. 8. (*Ex Gallico sermone in latinum vertit T. BRANDMVELLER.*)

M. BALTHASAR SPRENGERS *vollständige Anfangsgründe des Feldbaues oder Einleitung in die gesammte Landwirthschaft nebst den vorläufigen Kenntnissen aus der Mathematic und der allgemeinen und besondern Naturlehre.* Stuttgart 8. 2 Theile.

Eiusd. *nützlicher und getreuer Unterricht für den Land und Bauersmann auf die Jahre 1770-71-72. oder allgemeiner Landwirthschaft Kalender, nach den besten Erfahrungen unsrer Zeiten zusammen getragen* ib. 4.

10. CHRIST. E. SPRINGERS Professor der Cameralwissenschaft zu Erfurt *oeconomische und cameralische Tabellen mit Anmerkungen und einen Vorbericht.* Fr. und Leipz. 8.

108. FRANC. STAEHLING diff. methodum generalem aquas medicatas examinandi sistens. Posenii 8.

FRANC. ANT. FERTIN. STEBLER progr. sistens historiam trium seculorum medicae Ingolstadiensis facultatis. Ingolstadt. 4.

● **GEORGE WILHELM STEIN** *practische Anleitung zur Gebarthshülfe in widernatürlichen und schweren Fällen zum Gebrauch der Vorlesungen.* Cassel 8. m. K.

Eiusd *kurze Beschreibung eines neuen Geburtshuhls und Bettes sammt der Anweisung zum vortheilhaften Gebrauch desselben mit Kupfern. Nebst einer Anzeige seiner Vorlesung über die Entbindungskunst.* ib. 4.

ANTON STOERKS *Abhandlung von der Einpfropfung der Kinderblattern.* Wien 8.

● **CAROLI STRACK** *observationes medicinales de colica pictonum maximeque ob arthritidem.* Franc. et Lips. 8.

IO. FRID. STROMEYER *diff. de plantarum solanacearum ordine.* Götting. 4.

Esais ou reflexions intéressantes relatives à la chimie, la médecine, l' economie, le commerce avec une dissertation sur la quæstion: si les causes des maladies de l' ame et des nerfs ont toujours leur siege dans le cerveau? Par Mr. **OTTON GUIL. STRUVE.** a Lausanne 12.

ERNEST. ANT. NICOLAI *diff. sistens analysin chemicam aquarum Ienensium.* Resp. *Georg. Adolph. Succow* Ienae 4.

Eloge historique de **JEAN de VAUX** célèbre chirurgien de ce siecle par Mr. **SUE** à Paris 8. mai.

PETER SWERTNER *diff. inaug. sistens casum de hernia crurali incarcerata et letifera,* Gotting. 4.

GERARD. L. B. VAN SWIETEN *commentarii in HERMANNI BOERHAVII aphorismos de cognoscendis et curandis morbis.* Tom. V. L. B. 4.

Tentamina theoriae mathematicae de phaenomenis magneticis Auctore **J. H. VAN SWINDEN.** Specimen primum sistens principia generalia ac nouam

nouam punctorum indifferentiae et puncti culminantis theoriam. L. B. 4. c. f.

T. SYDENHAMS *Anweisung zur Cur der'mehr-
sten Krankheiten nebst einer Beschreibung derselben.*
Nürnb. 8.

HIER. TARGIONI TOZZETTI raccolta di opuscoli
medico practici Florent 12. Vol. I,
Chymiae elementa in aphorismos digesta, a L V-
DOVICO TESSARI. Accedit eiusdem prodromus de phlogisto in coloranda corporum super-
ficie. Venetiis 8.

CHRIST. HENR. THINCKEL *Abhandlung über
die von der Naturforschenden Gesellschaft in Dan-
zig bekanntgemachte Aufgabe: von der besten Art
die Pflasterung der Straßen und die Unterhaltung
derselben in einer großen Handelsstadt einzurich-
ten und den wohlfeilsten Mitteln die Reinlichkeit
der Gassen zu bewerkstelligen.* Leipzig. 4.

LEOPOLD. THONHAUSER diss. sistens analy-
sin aquarum Egranae, montis Falconis, Veneti,
Pouhout, Stecknitzenfis. Vienn. 8.

Essay on epilepsy, in which a new theory of that
disease is attempted, from which the proximate
cause is investigated and indications brought
from thence, shewing clearly the consistency of
the method of cure By W. THRELFAL M.D.
Lond. 8.

S.A. TISSOT *Anweisung, wie man sich bey grassirenden
und ansteckenden Krankheiten zu verhalten hat.*
Leipzig 8.

DE KERGVELIN TREMAREC *Königlichen
Schiffslieutenants Beschreibung seiner Reise nach
der Nordsee, die er in den Jahren 1767 -- 1768. an
die Küsten von Island, Grönland, Faröe Schott-
land etc. gethan.* Leipzig. 8. maj.

D. W. TRILLER opuscula medica ac medico philologica antea sparsim edita, nunc autem in vnum collecta atque digesta ab Auctore prius recognita, nunc castigata et emendata, vt et indice rerum memorabilium copiosissimo instructa. Vol. III. Fr. et Lips. 4.

Eiusd. progr. de variis veterum medicorum oculariorum collyriis, quorum memoria in priscis lapidibus inscriptis adhuc superest. Viteb. 4.

Eiusd. exercitatio medico critica ad emendandum obscurissimum haëtenus et corruptissimum quendam HIPPOCRATIS locum ex libro de septimestri partu desumptum. ib. 4.

Eiusd. diss. inaug. de morbis puerperio solutis. Resp. Io. George Alaud ib. 4.

Eiusd. progr. inaug. ad illustrandum ambiguum quendam et obscurum HIPPOCRATIS locum ex libro praeceptionum de probi medici officio in conseruanda potius, quam immutanda natura ib. 4.

L' hydroscope & le ventriloque, ouvrage dans lequel on explique comment il se peut faire, qu' un jeune provençal voie a travers la terre: par quel artifice les ventriloques peuvent parler de maniere que la voix paroisse venir du coté, qu' ils veulent. Par Mr. L' Abbé SAVRI à Paris 12.

VACHER V. DE LA FEUTRIE.

Recueil de mémoires & d' obseruations sur la perfectibilité de l' homme par les agens physiques & moraux. Par Mr. VERDIER Doct. en médec. à Paris 7.

SAM. VERESTOI DE QZER vid. p. 562.

RYDOLPH. AVGVST. VOGEL academicae praelectiones de cognoscendis et curandis praecipuis corporis humani affectibus. Gotting. 8. maj.

Eiusd. diss. inaug. sistens observationum medico chirurgicarum bigam. Resp. Io. Fridr. Tolle ib. 4.

Neue Erfahrungen über das Verfahren bey der Inoculation der Blattern. Aus den französischen des Herrn GATTI. Mit einer Vorrede und einigen Beobachtungen herausgegeben von D. E. G. WAGLER Hamb. 8.

10. ERN. IMMAN. WALCHS *Naturgeschichte der Versteinerungen. Beschluß des ersten Theils. Nürnberg. 8.*

Eiusd. antiquitates medicae selectae. Ien. 8.

L'art de faire & d'employer le vernis ou l'art du vernisseur auquel on a joint ceux du peintre & du doreur. Ouvrage utile aux artistes & aux amateurs, qui veulent entreprendre de peindre, dorer & vernir cet. Par. Mr. WATIN. à Paris 12.

11. A. VON WASSERBERG. *von den Nutzen und der Weise die Luft rein und die Städte und Häuser rein zu halten, besonders bey Gefahr ansteckender Krankheiten. Wien 8.*

CHRIST. EHRENF. WEIGEL diss. observationes botanicas continens. Resp. Maur. Utr. Willich Gryphisw. 4. c. fig. aen.

Eiusd. diss. observationem chemicarum et mineralicarum partem II dam sistens. Resp. Iac. Theod. Pyl ib. 4. c. fig. aen.

WEIKHARD vid. p. 382.

IRID. AVG. WEITZ *vollständige Auszüge aus den besten chirurgischen Disputen aller Akademien nebst Anzeige der neuesten chirurgischen Bücher und einen Anhang. chirurgischer Neuigkeiten vierter Band. Leipzig und Budissin 8.*

10. IAC. WELLS *Forschung in die Ursache der Erhitzung des ungelöschten Kalks etc. nebst Gedanken über die Erhitzung bewürkensäende Feuer-materie* Wien 8.

Médecine primitive, ou recueil des remèdes choisis et éprouvés traduit de l' Anglois de WESLEY de la 13e édition reuë & augmenté considérablement. a Lyon. 12.

10. CHPH. WESTENDORF diss. inaug. de optima acetum concentratum eiusdemque naphtham conficiendi ratione vtriusque affectionibus ac usu medico. Gotting 4.

Universal botanist and nurseryman; containing description of the species and varieties of all the trees, shrubs, herbs, flowers and fruits arranged according to the Linnaean system and illustrated with elegant engravings. By WETSTON Voll. 2. London. 8.

An essay on the diseases of the bile etc. By WILLIAM WHITE F. S. A. Lond. 8.

10. PETER WIELS *Bemerkungen über den innerlichen nützlichen Gebrauch der Krähenaugen und des weissen Vitriols in gefährlichen Krankheiten. Aus den Lateinischen ins Deutsche übersetzt* Wittenb. 4. (f. a.)

ARNOLT WIENHOLT diss. inaug. de inflammationibus occultis viscerum hypochondriacorum in febribus bilioso putridis Gotting. 4.

A treatise on the medicinal virtues of the waters of Aix la Chapelle and Borset By I. WILLIAMS. Lond. 8. maj.

IACOB WINTERL V. FABRY.

*Trauerrede auf den Freyherrn VON SWIETEN
von IGNAZ WVRZ, nebst dessen Portrait.
Wien 8.*

*A treatise on the dysentery with a description of
an epidemic dysentery that happened in Switzer-
land in the year 1765. Translated from the ori-
ginal german of IOHN GEORGE ZIMMER-
MANN M. D. cet. By C. R. HOPSON M. D.
Lond. 8.*

*J. VERARD ZEVIANI della moltiplicazione
delle linge con l'arte di far i carbone. In
Verona 4.*

*ANTON ZEPLICHALS Einleitung zu der Berg-
mannischen Kenntniss des Erdballes. Erster Theil
der die unterirdische Geographie enthält. Breß-
lau 8.*

Contenta in hac parte.

I.	Noui commentarii Gottingenses Tom. III. et IV. p.	597
II.	SCHREBER plantarum verticillatarum unilabiatarum genera et species	615
III.	LINNAEI systema vegetabilium per MURRAY	620
IV.	Instruction sur les sages femmes par Mr. DE-DELOT	627
V.	Gargon & fille hermaphrotides	632
VI.	DE HAEN rationis medendi Tom. XV.	633
VII.	SCHROEDER von den Wirkungen der Eichel etc.	636
VIII.	Succincta medicorum Hungariae et Transilvaniae biographia centur. Ima	638
IX.	Journal de médecine, chirurgie, pharmacie etc. par Mr. ROUX Tom. XXXVII. et XXXVIII.	644
X.	L'art du coutelier expert en instruments de chirurgie IIde partie par PERRET	655
XI.	LUDWIG diff. de aethere varie moto causa diversitatis luminum	657
XII.	SCHIFFERMÜLLER Versuch eines Farbensystems	665
XIII.	LAMBERT Beschreibung einer mit den Calauschen Wachse ausgemalten Farbenpyramide	667
XIV.	SCHAEFFER elementa ornithologica	669
XV.	PEREBOOM diff. de paralyfi inprimis nervea	672
XVI.	Adversaria medico practica Vol. III. Part. I-IV.	674
XVII.	Traité d'epilepsie Par Mr. TISSOT	698
XVIII.	CAELII AVRELIANI acutorum morborum libri III. et chronicorum libri V.	703
XIX.	PLATNERI supplementa in IO. Z. PLATNERI institutiones chirurgiae	707
XX.	CULLEN synopsis nosologiae methodicae	716
XXI.	ALEXANDERS medicinische Versuche und Erfahrungen	717
XXII.	LYSONS practical essays upon intermitting fevers, dropsies etc.	723
XXIII.	TICHY diff. de arenulis in lotio apparentibus, vt infallibili signo etc.	726
XXIV.	Noua physico medica	728
XXV.	Continuatio indicis physico medicorum scriptorum, quae 1772 prodierunt.	747

I N D E X.

A.

Abdominalium viscerum si-
tus irregularis morbi
maxime complicati causa
p. 304. situs irregularis

677

Abdominis vulnus sanatum in
grauida 650. viscerum ob-
seruationes 693. hydrops.

ib.

Abietis folia equis noxia
401 sq.

Ab lactationis terminus 647

Abortuum placentas extra-
hendi instrumentum 398.
regulae. 629. eorum causae

ib.

Abcessus, eorum sedes eos-
que tractandi modus 406.
eos aperiendi modi varii
210 sqq. de iis regulae 211.

ad maxillam inferiorem
uatos aperiendi locus con-
troversus 401 sq. ad umbi-
licum ex metastasi lactea
401. in mammula recens
natae 690. in encephalo

692

Abinthii extracti vsus in ob-
structione hepatis 135

Acaciae species quaedam 462

Acanthocephalum, nouum ver-
mum genus 12

Acer, arbor, eius species va-
rie definitae 220 sq. semi-
natio 227. succi vsus ib.
Aceri vsus externus in lochiis
foetidis 325

Achras sapor contra calculum
530

Acidi marini ortus 336 sq.
nitrosi ortus ib. phosphorei
ortus et natura 337. vitriolici
natura 336. acidum calcis
vid. *Calx*.

Acidularum Egranarum na-
tura 511

Acipenseris rutheni L. anat-
ome viscerum 14

Adamas, eius fusibilitas 331.
docimasia 342

Adonidis apenninae et verna-
lis differentia 19 sq.

Aduersaria medico practica
Vol. III. P. I—IV. 674

Aether Frobenii, de eius prae-
paratione monita 205 sqq.
aetheris densitas 657. de
eo vi ignis moto 659. vi
electrica moto 660

Aetidae rariores in Holsatia
repti 114 sq.

Aetna mons, de eo scriptores
469. eius memorabilia 470
sq. altitudo ib. sq.

Agarici vsus in sanguine sisten-
do dubius 408. 711. mu-
coli incrementum 117

Agaves americanae vsus ad
lintea et papyrus 251

Agricultorum liberorum edu-
cationis expositioni opti-
mae praemium constitutum
149

Agropyrum, graminum ge-
nus 10

Agrorum quietis causarum
expositioni praemium con-
stitutum 148

Aikin, I. Essay on the ligatu-
re of Arteries 351

Bbb

d Ail-

- d' Ailhaud pulueris formula 133. effectus noxii ib. 399
 Aitken's, Iohn, Essays on several important subjects in Surgery 359
 Albrecht Io. Sebast. obiit 555
 Alkali salis analysis seu partes constitutivae 259. mineralis natura 337. volatilis natura et ortus ib.
 Alcedo Dea Ternatensis, avis 34
 Alefeld Geor. Lud. obiit 730
 Alexanders *medizinische Versuche und Erfahrungen* 717
 Althaeae vis emolliens dubia 51
 Alui obstructio diuturna a polyposa concretionem 317. pertinacissima per plures menses 115
 Alumen, eius terrae disquisitione 24. usus in rheumatismo 324. plumosum quid? 337. crudi usus internus 521
 Amaurosis eiusque species a diversitate pupillae 613. cura ib.
 Amazonarum animalia et plantae 533
 Ambrae griseae ortus 33. 335. analysis chemica 338 sq.
 Ammoniaci salis colligendi modus in Zolfatara 252. decompositio ope calcis 333. spiritus usus internus noxius 108. eius partes constituentes et cum his experimenta 598
 Amphibiorum historia 35
 Amphimerinae epidemicae curatio 59
 Amphitrite, vermis, eius character genericus 234 sq. fascicularia 243. reniformis ib.
 Amputatio membrorum, de eius necessitate monita 405 sq. 408. de eius institutionis modo annotationes 408 sq. cruris, de ea monita 409. 411 sq. cruris supra malleolos, eius methodus et machina trunco reflecto adaptanda 352 sq. femoris et cruris, de ea monita 363 sq. humeri in articulo, eius modus 409 sqq. de ea monita 712
 Amstelodamensis societatis medicae servandis civibus dicatae fundatio 369. instituti thes. et praem. ib. thes. et praem. ad ann. 1775. 370
 Amygdali differentia a persica 221. species quaedam ib. culturae in Gallo-Provincia expositioni praemium constitutum 145
 Anas nyroca seu vrinator 4
 Anatomia, de ea addiscenda monitum 512
 Anatomico-chirurgicae observationes 301
 Anatomico practicae observationes 108 sq. 110. 282 sqq. 317. 426 sqq.
 Ancylosis in ea remedium novum 637
 Aneurysma ingens aortae exterius disruptum 104 sqq. brachii, de eo observatio 110

tio 357. in crure ex fractu-
 ra ortum ib. aneurysmata
 sponte orta, de eorum cu-
 ratione monita 411. spu-
 rium 711
 Angelicae noua species 18
 Angina, eius differentia et
 signa 297. maligna epide-
 mica infantum cum febre
 scarlatina, eiusque curatio
 395 sq. Croup dicta 611.
 in inflammatoria broncho-
 tomia 654
 Anglicae societatis artium,
 opificiorum et mercaturae
 institutum et historia 365
 Animalcula infusoria, de iis
 in aqua marina experi-
 menta 494
 Animalium historia 31 sqq.
 variorum organorum vita-
 lium varietas 209 sq.
 Animalis corporis vigor et
 debilitas 674. eius compa-
 ratio cum vegetabili ib. in
 eo fuctio et motus particu-
 larum mixti declaratur ib.
 Animi morborum sedes sae-
 pius in abdomine quam in
 encephalo 94 sq.
 D'Anse de Villoison Io. Caspar.
 societatis Gottingensis cor-
 respondens et academiae
 Berolinensis sodalis 554
 Anthracum species et curatio
 407
 Antimonii docimasia 345
 Antisepticorum vsus in putri-
 dis morbis 718
 Antliae lacteae seu mamma-
 lis descriptio et vsus 101 sq.
 Antri Highmooriani caries et
 abscessus 407

Aortae arcus vsus 43. aneu-
 rysma ingens exterius dis-
 ruptum 104 sqq.
 Aphrodite, vermis, eius cha-
 racter genericus 234. pun-
 ctata 242 sq. plana 243
 Aphtharum in neonatis vsus
 647
 Apium antarcticum, planta
 465
 Apoplexiae diuisio 97
 Apum cultura, quae singulis
 mensibus in ea fieri et mu-
 tari debent 319 sq.
 Aquae calor, de eo obserua-
 tiones thermometricae in
 America, institutae 271. ex
 profundo mari tollendae,
 vt cum alia non commiscea-
 tur, inseruiens instrumen-
 tum 272. glacialis vsus in
 haemoptyli 398. marinae
 calor et grauitas specifica,
 de ea experimenta 272.
 marinae in magna profun-
 ditate calor, de eo expe-
 rimenta 483. vires 535.
 lux seu splendor, vnde
 328. 465. in balneis repi-
 dis vsus 406. medicatae
 variae in Bohemia 510 sq.
 medicatae iuxta Tetschem
 in Bohemia, de iis experi-
 menta 509. earum vsus
 Stecknizenfes vid. *Steckni-
 zenses*. minerales Galliae,
 earum enumeratio 54. ve-
 geto mineralis Goulardia-
 nae vsus in ophthalmia 403.
 in vulneribus 424. vitae
 vid. *Spiritus vini*. aquae
 reginae Hungariae prae-
 paratio et vsus 640
 Bbb 2 Aquae

Aquaeductus auris humanae
internae, vestibuli, scalae
tympani 538
Aranea, tarantulae similis,
eius praefagia 462
Arbor mali hieme florens
327
Arbori insculptae literae et
ligno deinde obductae 270
Arborum plantarium Harbec-
cense 218 sqq.
Ardesia regularis vid. *Schistus*.
recentis vsus 522
Arenularum in lotio natura
726. eae signum progno-
sticum certum salutaris
morborum euentus 727
Argenti docimasia 28. mine-
ralisatio 346. mineræ quae-
dam ad Nagyagam 500.
507
Argillae partes constitutivae
331
Ari vulgaris radice stimulus,
contra eum remedium spe-
cificum 74
Armoraciae succi expressi vsus
in rheumatismis 135
Armstrong's, John, medical
Essays 137
Arnauld, George, obitus 373
Arsenicum, quid sit? 254.
256. eius docimasia 343.
effectus in mineras 255.
mineralisationem metallo-
rum non efficit ib. nati-
vum quid? 256. eius pro-
prietates ib. quibus in mi-
neris reperiatur ib. cur in
plurimis mineris adsit? 254.
257. eius noxa in metalla
257
Arteriae brachialis laesio sin-
gularis sine subsequente

haemorrhagia 485. in ea
ligatura 648. eius vsus in
vniuersum 654. innomina-
tae varietates 44 sq. thyro-
ideae imae descriptio anat.
43 sq. varietas 44. tonsilla-
ris haemorrhagia et liga-
tura 358
Arteriarum haemorrhagias na-
tura quomodo listat 358.
ligaturae noua methodus
359. ligaturae nervo non
ligato post amputationem
methodus et vsus 408 sq.
411. 418. pulsus vid. *Pul-
sus*.
Arthritis, in ea remedium 53.
nouum 637. eius causa
acrimonia subacida 138.
haereditaria febre quar-
tana curata 70 sq.
Articulorum contusiones ea-
rumque curatio 413. eos
exscindendi ratio 714
Asae foetidae vsus in asthma-
te spasmodico 458. in con-
vulsionibus 527. effectus
ib.
Aselepiadis syriacae cultura
et vsus 329
Asphaltis indoles varia 217.
hinc olei virtus dubia ib.
Asthma periodicum siccum sa-
natum 107. humidum, in
eo remedium 558. tophe-
sum in eo nouum reme-
dium 637
Asthmaticorum morborum ge-
nera et species 447
Astrorum influxus in C. H.
affirmatus 58
Attrita 648
Atrophiae remedium nouum
637
Aubray,

Aubray, ab acad. reg. chirurg.
Parifina praemium accepit

372

Aues, earum historia 33 sq.
669. quaedam descriptae
7. 10. 11. rariores 11. prae-
parandi et in museis con-
feruandi modus 486. 488.
earum genera, ordines, clas-
ses, characteres, imagines-
que 669. earum genera in
Germania

670

Aurelianus Caelius, acutorum
morborum libri tres et
chronicorum libri quinque

703

Aurium tarditas, in ea reme-
dium 135. fructura 538.
nerui

539

Aurum laruatum 28. eius ge-
nesis et lotio in Banato 500.
minerae ad Nagyagam 346.
500 sq. 502.

B.

Baker Henr. obiit

730

Balneorum variae species et
vſus 55. vſus in febribus
138. frigidorum vſus in-
signis in morbo neruoso
280 sq. tepidorum vſus in
melancholia hypochondria-
ca 390. tepidorum ex aqua
marina vſus 406. in vapo-
rosis affectionibus

517

Bang Ian. nervorum ceruica-
lium anatome

546

Barth, anat. prof. Vindobon.

373

Basaltres, lapis, eius natura et
docimasia 24. 342. origo

529

Bassi, Ferdinand. obiit

373

Beireis Godofr. Chph. prof.
therapiae et botanices

Helmstadiensis

553

Berger, Christ. Io. med. chi-
rurg. et artis obstetriciae
prof. in acad. Kilon.

372

Bergius Chr. Io. Professor
chirurgiae et artis obstetri-
ciae Kiloniensis

554

*Berlinische Sammlung zur Be-
förderung der Arzneywissen-
schaft, der Naturgeschichte,
der Haushaltungskunst etc.
1 und 2ter Band 314. 3 und
4ter Band.*

525

Berolini societas physica in-
stituta 142. eius leges et
membra

ib.

Betulae species variae 221.
seminatio et vſus 227.
succus vſus in podagra

134

*Beiträge zur Wassergeschichte
von Böhmen. 1ster Band*

507

Bilis varia

694

Bituminum natura

338

Blankenburgenses musci in-
crustati

526

Bohemiae hydrologia seu fon-
tes medicati

507 sqq.

Boracis ortus et praeparatio
338. vſus in menſtruis cien-
dis

97

Bories, a societate reg. scient.
Monspelienſi praemium
accepit

144

von Born. Ignatz. *Briefe über
mineralogische Gegenstände
auf seiner Reise durch das
Temeswarer Bannat, Sieben-
bürgen etc.*

496

Botanicae observationes 9.
16 sqq.

16 sqq.

Bbb 3

Boum

Beum morbus contagiosus,
de eius historia, praeser-
vatione et curatione moni-
ta 367 fqq. luis inoculatio-
nis vsus dubius 367 sq.

Bourbon Lancy thermarum
vsus 653

Bracheriorum puluinaria, de
iis monita 401

Brassica, eam contra erucas
tuendi modus 273 sq. eius
vsus in pectoris morbis
136

Bromfeild's, William, Chirur-
gical observations and ca-
ses. Vol. I. II. 404

Bronchiorum polypi 611

Bronchotomiae vsus in angina
654. bronchotomus no-
vus 656

Bruxellensis soc. caes. reg. sc.
thesis ad ann. 1775. 550

Bucholtz, Guil. Henr. Se-
bast. societ. scient. vi-
lium Moguntinae socius
ord. 150

Bucquet, Introduction a l' etu-
de des corps naturels, tirés
du regne mineral. Tom.
I. II. 329

Bunii bulbocastani maioris et
minoris differentia 18

Buphthalmi salicifolii et gran-
diflori differentia 21

Burdegalensis acad. reg. scient.
thesis et praem. ad ann.
1776. dilatatum 147

Büttner's, Chph. Gottlieb.
*Sechs seltene anatomisch chi-
rurgische Wahrnehmungen*
301

Butyri liquati vsus antido-
tus contra vermes gordios
288

C.

Cacaliae species quaedam 21

Cacao seminum differentia
310. oleum eiusque vsus
ib. examen chemicum 311.
fructuum cortex, de eo ex-
perimenta ib. comparatio
cum coffea 312. effectus et
vsus ib.

Cachexiae, morborum ordo,
eius genera et species 448
sq. in ea remedium 637

Cacli floris foecundatio a pol-
line 317

Caesareae sectionis necessitas
et institutio 64 sq. feliciter
institutae observatio 67 sq.
in vna femina septies insti-
tutae obs. 399

Calcareae terrae ortus et ana-
lysis 339

Calcarei lapidis species 22.
metamorphoses 23. solidi-
tas unde? 339

Calcareorum montium in Ita-
lia strata 248

Calcis viuae acidi natura 263.
effectus in salem ammonia-
cum 333

Calculi, eorum genesis et
frequentia 425. nucleus li-
gni frustulum 654. ex tu-
more subdura sub vmbilico
rupto elapsi 303. fellei et
renales, eorum analogia et
origo 115. 696. biliarii per
anum excreti obs. 61 fqq.
intestinales, de iis obser-
vationes 353. renales de iis
observationes 426 fqq. eo-
rum ortus 99. signa 425.
429. sublingualis obs. 326.
velicae in feminis curatio
416. 58. quinquaginta octo
vna

vna vice ex vesica pueri extracti 113. intia vesicam et intestinum rectum 415. in vtero ib. contra eos remedium 53. 530. pulmonum in duobus fratribus 697. fellei ib. sectio vid. *Lithotomia*.

Calendarium florum Carlsro-nensis 273

Caluae volumen varium 692. hydrops ib.

Camelorum gibberis causa 22

Campechensis ligni decocti vsus in diarrhoea 457

Camper, ab acad. reg. chirurg. Parisina praemium accepit 146

Camphora, de ea cum salibus acidis et alcalinis commista experimenta chemica 400.

eius vsus in mania 213 sq. in morbis exanthematicis

vsus noxius 135. in acutis vsus 678. vires narcoticae 719. calefaciens vis ib.

Canalium semicircularium vsus 542. auditus causa 543

Cancer, morbus, in eo remedium 52. 459

Cancroforum tumorum substantia duplex 49

Canini machina ingeniosissima ad vim magneticam augendam 556

Cannae radix in vlceribus capitis lactantium 647

Cannabis, num et quomodo brassicam contra erucas tueatur? 273

Cantharidum vsus et abusus expositioni praemium constitutum 370. externus in

paralyfi 720. in aliis morbis ib.

Capitis sinistri lateris ictus cum secuto stupore paralytico in corporis latere dextro 401. tumores varii in neonatis 354. 647

Capra saiga, animal 8

Carbonum ligni vis electrica 486 sq.

Carcinoma, contra id vnguentum 134. remedium nouum 637. per totum corpus ferre saeuens 681

Cardamine antiscorbutica 465. antiepileptica 690

Cardui noua species 117

Cariei maxillae inferioris sanatae casus 302. parietalium pingua conducunt 650. ossis femoris sponte fracti caries venerea 691

Carlinae specierum quarundam differentia 20

Carlsronensis florum calendarium 273

Carpatiorum montium saxa et mineralia 506 sq.

Carpini species quaedam 222

Carthami tinctorii floribus inficiendi lanas experimenta 614

Cascalorte, acaciae species 462

Castaneae syluestris utilitas 92

Castor moschatus animal 325. Castorei vis antispasmodica parua 719

Cataplasmata aduersus vermes infantum 52

Cataractae operatio per extractionem, de ea monita 71 sq.

Cathete-

Catheteris applicatio, de ea cautela 415
Cauticorum vsus et abusus in ossium exfoliatione 412.
 pone aures applicatorum vsus in morbis oculorum 99
Cauteriorum antiquitas 55
Cellulosaē telae sensibiliras probata 422. 424. 599
Cera a Calau composita 667
Cerebri abscessus epilepsiae causa 203 sq. commotionis curatio 405. 418. defectus in fetu 397. herniarum cura 49. infundibulum 543. eius via et vsus 544. seq. ganglia v. *neruos*.
Cereolorum praeparatio et vsus 416
Cervicalia ganglia 546. nexu cum nervo intercostali ib. seqq.
Cervus camelopardalis, animal 472
Chaerisfolii virtus antihydroptica 133
Chamaemeli virtus emolliens dubia 51. antiseptica et antifebrilis 534
Chamaeropsis humilis foecundatio 325 sq.
Chamlon, ab acad. reg. chirurg. Parisina praemium accepit 146
Champeau, ab acad. reg. chirurg. Parisina praemium reportavit 146
Chappe d'Auteroche, Voyage en Californie 460
Charpentier Io. Frid. Guil societ. Gottingensis correspondens 554

Chaussier, ab acad. reg. chirurg. Parisensi praemium accepit 146. 372
Chelidonii succi vsus in verrucis 265
Chemiae utilitas in oeconomiam 93. sublimioris institutiones 258
Chionanthus Virginica 222
Chirurgicae observationes 709. et casus 351 sqq. 404 sqq. chirurgica pharmacopoea 46. 50 sq. chirurgicum compendium 46. chirurgica instrumenta 655. noua 656
Chlamydiae noua species eiusque vsus 466. 468
Chlorosis in ea remedium 637
Chocolatae praeparatio et conseruatio 310. effectus et vsus 312 sq. americanae praestantia ib. vsus in morbis 312 sq. detrimentum et noxa 313. mangonifatio ib.
Chondropetalum, nouum graminum genus 230
Chuchelenis fons medicatus in Bohemia, eius natura 510
Chymische Abhandlung von Salpeter 261
Cicuta effectus et vsus in cancro mammae 654. 397. 648. in scrophulis ib. in morbo cutaneo 652. in gravida et eius fetu 681
Cinnabaris minerae variae 501
Citrii mali acinorum virtus contra ascarides 136
Clathrorum noxa 635
Clauaria militaris. crocea 114
 Clau-

Classificationis periodicae cau-
sa et curatio 412 sq.
Clethra alnifolia 222
Clymatum frigidorum vsus
in colica hysterica 644
Cobalti docimasia 343 sq.
Cochleae terrestres circa
Wismariam et Thangel-
stedt reperiunda 324
Cocum intestinum cum ap-
pendice vermiformi ano
excretum 402
Coffeae seminum comparatio
cum cacao 312
Cotrus frustranei effectus 285
Colicae neruofae Indiae oeci-
dentalis curatio 457 sq.
Collin, Matthias, institut.
physiol. et materiae med.
prof. Vindobon. 373
Colorum systema 665. *pri-*
marii ib. obscuriores 666.
colorum mixtio ib. 667.
nomina ib.
Colostrum in neonatis noxa 102
Columbae radices vsus in cho-
lera 457
Cometarum vsus et effectus
in solem et planetas 290.
cometae a 1771. visi orbita
et motus conditiones 291
Commerfon, obitus et lega-
tum 151
Commune sal v. sal
Conchylia, eorum museum
systematicum 122. *testacea*
vid. Testacea.
Contraffluriae 649
Contagium variolosum vid.
Variolae.
Continentium februm natu-
ra et causa 81

Convulsui motus a vermibus
73. a scolopendra 535. *gra-*
vidarum diuersi 685
Coralliorum origo dubia 530
Corallina vulgaris officinalis,
de eius natura experimen-
ta chemica 204 sq. *eius*
anthelmintica virtus ab odo-
re bituminoso 205
Cordis vis, motus et actio
432 sq. varietas in variis
animalibus 209 sq. *leonis*
anatome 13. *ventriculi va-*
cui 693. *in iis polypi* ib.
Corium praeparandi idque
flauo et rubro colore, vt
Turcae, inficiendi modus
 366
Corneum griseum ignis ope
findendi modus improba-
tur 504
Cornua animalium quid sint?
 33
Corporis humani systemata
varia 431. *actiones et vires*
 432
Corpora naturalia seruandi ra-
tio 536. *lucentia* 657
Corfica flora aucta 119
Corticis Perouiani vsus 678
Coryli species 222
Corunnius Dominic. de aquae
ductibus auris humanae in-
ternae 538
Crantz. Henr. Ioach. Nepum.
a munere prof. institut.
physiol. et mater. med. se
abdicauit 372
Crataegi species quaedam
 222
Crellius Flor. Laur. Frid. me-
dicinae theoreticae et ma-
teriae medicae professor
Helmstadiensis 553
Bbb 5 *Crocus*

Crocus non exaestuans reme-
dium 719
Croup anginae species 611
Cruris fracturae inseruiens
machina 363. **amputatio**
vid. Amputatio.
Crusta inflammatoria 710
CrySTALLI, earum origo et for-
matio 24. **de earum gene-**
ratione obs. 503 sq.
Cuculi fons medicatus in Bo-
hemia 511
Cucurbitularum vsus 56
Cullen synopsis nosologiae
methodicae 716
Cuprum nativum et minera-
lisatum 27. **eius docimasia**
27. 346. tractabile reddendi
consilium 499. **eius mi-**
nerae circa Saskam repe-
tiundae 498. **mineras in**
Noruegia torrendi modus
286. scoriae vid. Scoriae.
Curculio 536
Curcumae vsus in ictero 678
Cuticulae manus secessus spon-
tanei casus 494
Cyperus, graminum genus
eiusque species 231
Cyprinus, piscis, eius chara-
cter genericus 348. **fami-**
liae et species definitae ib.
sq. species quaedam 277.
chalcoides 15

D.

Daemoniaci 635
Dasyus, de eo observata 31
Dauci sylvestris vsus in cal-
culo 319
Daurica v. Hirundo.
Debilitates, morborum ordo,
eius genera et species 446
sq.

Dentitio difficilis, in ea gin-
giae incisio laudata 412.
retardata et accelerata 648
Dentium extractioni inser-
viens instrumentum emen-
datius 364 **caries vnde** 659
Diaphyses ossium cylindrico-
rum laesae et curatae 675
Diaphragmatitis vid. Para-
phrenitis.
Diarrhoea applicato cauterio
curata 69 sq. **cruenta neo-**
natorum non letalis 690
Didelot instructio pour les
sages femmes 627
Digestio laesa 515
Dippelii oleum vid. Oleum.
Diunionensis acad. scient. rhe-
sis ad ann. 1776. dilata
144
Diuretica a diaphoreticis non
sunt separanda 720
Dobritschanus fons medicatus
in Bohemia 510
Dolores, morborum ordo 443.
eius genera, species et va-
rietates ib. sqq.
Dossie's, Robert, Memoirs of
agriculture and other oeco-
nomical arts Vol. I. II. 364
Dragearum Keyseri effectus
dubius 53
Dysenteriae recidivam prae-
servandi remedia 98

E.

Eberhardus Iod. professionem
Gottingensem recusavit 729
Ebur Sibiricum quid? 321
Echinorum genus 605. **mam-**
millatorum aculei sunt la-
pides iudaici. ib.

Effluvio-

Effluuio nocentium gene-
 ra vt caussa morborum 100.
 effluuia 659
 Igranarum acidularum natura
 511. 673
 Kilen. Io. Geo. nummum ac-
 cepit 555
 Electricitatis in paralyfi vsus
 458. 637
 Electrica materia 659
 Emeticorum noxa in morbis
 grauidarum 65. vid. *vomi-
 toria.*
 Emollientium vsus in priapis-
 mo et retentione vrinae
 652
 Emphysema a fractura costa-
 rum 414. 418
 Encephali consistentia triplex
 693
 Emeritis, de eius curatione
 monita 299
 Entomolithus paradoxus
 525. ii ficti iudicantur 605
 Epidemici morbi a 1771. et
 1772. in circulo Iglauensi
 grassati, eorum symptoma-
 ta et causae 56 sqq. pro-
 gnosis 58 sq. curatio 59.
 prophylaxis ib.
 Epilepsia, eius natura, caus-
 ae eique medendi metho-
 dus 94 698. eius prognos-
 is 700. in ea remedium
 specificum 93. 700. Chro-
 nica, in ea remedia 280.
 700. ex carie ossis occipitis
 et abscessu cerebri oriunda
 203. specifica periculosa
 701
 Equorum morbus ex abietum
 foliis, eiusque remedium
 401 sq.

Erinaceus auritus, animal 8.
 10
 Erxleben, Io. Christ. Polycarp.
 societ. reg. scient. Gotting.
 membr. extraord. 373
 Erysipelatis natura 82 sq. di-
 stinctio 296. genus singu-
 lare eiusque curatio 407
 Euaporatione soluta materia
 659
 Excretionum nimiarum caus-
 ae et curatio 456 sq.
 Exfoliatio v. *essa.*
 Exophthalmiae casus 356
 Exostosis ad maxillam infe-
 riorem extirpata 301 sq.

F.

Fabarum semina combusta in
 haemorrhagiis vteri 520
 Fabricius, Phil. Conr. obiit
 373
 Fasciae tortilis vsus 714
 Faure, acad. reg. chirurg. Pa-
 risinae socius 371
 Febris, quid sit? 81. 293.
 eius causae ib. acuta ex
 suppressione menstruorum
 orta 395. acutae nervosae
 sporaticae symptomata et
 species 87. amphimerinae
 epidemicae curatio 59. ar-
 dens, de eius curatione
 monita 295. biliosa, de eius
 curatione monita et reme-
 dia ib. lentae nervosae
 natura, causa et curatio 87
 sq. 688. vtricata singularia
 644. lactea letalis 650. mi-
 liaris lactea 654. de variis
 febris speciebus monita
 practica 687. continentes
 688. irregulares ib. hemi-
 tritaeae

tritaeae ad remittentes per-
 tinent 717
 Febrium natura et curatio
 685. ordines, genera et
 species 80. genera, species
 et varietates 438 sqq. 685.
 declarationi optimae prae-
 mium constitutum 147. in-
 dicationes et medela 293
 sq. in iis remedia externa
 294 sq. catarrhalium causa
 proxima 295. continentium
 natura et causa 81. conti-
 nentium putridarum distin-
 ctio et natura 84. in iis
 signum certum 726. exan-
 thematicarum natura ib.
 gastricarum natura et di-
 stinctio 85. inflammatoria-
 rum curatio, de ea monita
 455. intermittentium con-
 ditio et causae 88 sq. 294.
 in iis remedium 97. lenta-
 rum chronicarum et neruo-
 sarum differentia, signa et
 causa 296. nervosarum
 causa 137. atactarum seu
 nervosarum character et
 natura 85 sq. causa et cu-
 ratio 86 sq. putridarum spe-
 cies, causae et curatio 83.
 remittentium distinctio et
 natura 84 sq. febrilium sym-
 ptomatium mitigatio 294. in
 quartana et lenta novum
 remedium 637
 Fellea vesicula cum duodeno
 arte coalita 694
 Femoris fracturis inseruien-
 tes machinae variae 362 sq.
 fractura symptomatibus sin-
 gularibus stipata 355. fra-
 ctura in iuvene venereo
 691

Ferbers, Ioh. Iacob. *Briefe
 aus Wälschland über natür-
 liche Merkwürdigkeiten die-
 ses Landes* 244. Idem histo-
 riae naturalis professor in
 Mitauensi gymnasio 553
 Ferrum, eius docimasia 27.
 345 sq. natium nudum
 dubium 27
 Ferulas parandi et in fractura
 applicandi modus 414
 Fetus monstrosus sine cerebro
 397. caput inulitatum 544.
 fetus observationes 646.
 gemelli 648. monstrosus
 650. fetus inquietudo in
 utero a cicuta 681. fetus
 mors ex grauidae conuul-
 sionibus salva matre 684.
 semiofleus in ovario fini-
 stro repertus 110. humani
 vita 606. 630
 Ficus Cayannensis vis medica
 400. succi lactei virtus an-
 thelmintica 63 sq. vsus et
 dos 64
 Fimi generum et vsus in Gal-
 lo. Prouincia expositioni
 praemium constitutum 145
 Flatum ortus 515
 Flora Corsica aucta 119
 Florentiae noua academia
 practicarum disciplinarum
 fundata 250
 Florentinae acad. agriculturae
 (*Georgofili*) theses et prae-
 mia ad ann. 1774. 148 sq.
 Fluminis alueum dato loco
 profundiorum reddendi mo-
 dus 274
 Fluor albus, in eo remedium
 136. in eo iniectiones vi-
 les 100
 Fluoris

Uloris spatiosi seu mineralis
Wall. natura 339. eiusque
acidi examen chemicum
275 sq.

Fluxus hepaticus vnde 651
Fomenta frigida in hystERICA
colica 644

Funiculi administratio et vsus
55. in capite et intra co-
stas vsus 405. in pede vsus
in obstructione catamenio-
rum 398

Fonres soterii vid. *Aquae me-
dicatae.*

Foramen ouale in adultis
apertum 48

Forceps Cl. Viet inutilis 650

Formicarum species singularis
466

Fossilium rerum reductio ad
genera cet. 604

Fracturae ossium, earum caul-
lae 360. iis medendi mo-
dus 361 sq. 413 sq. patel-
lae cura 413

Fraxini species quaedam 223

Frigoris gradus in freto Hud-
sonis 486

Frumento siccando apta aedi-
ficatio 282. frumenti ma-
cerationis in lixiulo vsus
contra rubiginem 366

Fucus gigantens 465

Fuirena, nouum graminum
genus 233

Fulguris effectus singulares
214

Fulminis effectus salutaris in
homine quodam 463

Fungos in cera fundendi mo-
dus 316. campestrium et
elathrorum noxa 535

Fundendi metallâ machina
557

Funiculi ligatura circa eam
cautiones 646

G.

Gadus piscis, Nawage-Russis
dictus 7. virens Linn. eius
piscatura in Noruegia 269

Galegae florum vsus 264

Galliae aquarum mineralium
recensio 54

Gangliorum vsus in nervis
472 sq. cernicalium et tho-
racicorum descriptio et va-
rietates 41 sq.

Gangraena, eius ortus 456.
intestini ilei subitanea
109 sq. non inflammatio-
nis effectus 711. sicca, cri-
tica, salutaris 712. remedia
contra eam ib.

Garçon et fille hermaphrodi-
tes 632

Gastritis, eius exitus peculia-
ris 298

Gemellorum partus singula-
res 106. 402. 648. eius si-
gna dubia 106 sq.

Gemmarum natura 342. color
vnde? 24

Generationis theoria 48

Genu tumor albus 406. tu-
morum sub patella incisio
407.

Gerhard, societ. physicae Be-
rolinensis socius 142

Gigantes Patagonici 464 sq.
471 sq.

Gilchrist Ebenez. obiit 555

Giraffae, animalis descr. 320.
472

Glandularum obstructions,
in iis specificum 93. 636.
articularem contrusiones
effectus et curatio 413

Glandum

✱✱✱

Glandum tostarum praeparatio virtus et vsus in obstructionibus glandularum aliisque morbis 636
 Gleditsch, societ. physicae Berolinensis socius 142
 Glirium nouum genus 5. 8.
 Gmelin Sam. Gottl. obiit 555.
 Gmelin Io. Frid. medic. et philosoph. Professor Göttingensis 729
 Goeze vertit germanice Trembley de polypis et Geer de insectis 557
 Gordii vermes vid. *Vermes*.
 Gordonia, nouum arboris genus 495
 Göttingensis societ. reg. scient. theses et praemia ad ann. 1775. et 1776. 371. 552. noui comment. Tom. III. et IV. 597
 Gouan, Ant. illustrationes et observationes botanicae 16
 Gradlitzensis fons medicatus in Bohemia 511
 Graminum descriptiones et icones 228. genera noua 229 sqq. species 230
 Granites natura et analysis 341
 Grauidarum pulsus, ex eo fetus sexum dignoscendi modus 399 sq. in iis concubitus noxa 524. grauida a natiuitate 526. iuuenis grauidus ib. circa grauidas monita 628 in grauida vulnus abdominis sanatum 650
 Green, obitus 468
 Greding Io. Ern. obiit 730
 Gruner, Christ. Godofr. censura libror Hippocrateorum 127. societ. scient. vtilium

✱✱✱

Moguntinae socius ord. 150
 Guldbrand doctoris honores est adeptus, cum nuptiae regii principis essent 553
 Gummi carannae vsus 264. guttae vsus largior commendatus 50. kikekumalum, loock et galda, eorum via cardiaca et discutiens 265. sarcocollae vsus externus ib.
 Gunner Io. Ern. obiit 556
 Günther, Frid. Christ. mortuus 151
 Günz Iust. Guil. Waldheimensis ptochotrophei medicus est factus 730
 Gymnoti electrici vis magnetica 325
 Gypsi natura et analysis 340. gypsi *Wall.* phosphorescentia vnde? 333

H.

Haase Io. Gottlob diss. de gangliis neruorum 547
 Haemoptysis, de eius curatione monita 299. 457. aqua glaciali sanata 398
 Haemorrhagiae, earum species 442. arteriarum, eas quomodo natura sistat 358. 711. vteri eiusque distinctio et cura 520. sistendae instrumentum 656
 Haemorrhoides, de earum causis et curatione monita 300 sq. ex vagina vterina exitum molientes 108. caecae, in iis remedium 133
 De Haen, Ant. rationis mendendi in nosocomio practico Tom. XV. 633

Haganae

- Haganae societatis doctae et
 patriotarum thes. et praem.
 ad ann. 1774. 370
 Hahn, Io. Dan. Orat. de usu
 venenorum in medicina 307
 Halotrichum, sal. 24
 Hanow Mich. Chr. obiit 556
 Harmens Gustau. obiit 731
 Har-men-sis societ. scient.
 commentarii Tom. XIV.
 203. thesis in a 1777. 551
 Hasselquistia, planta 18
 Hawkesworth's, John, Ac-
 count of the Voyages by
 the ordre of his present
 Majesty for making Disco-
 veries in the southern he-
 misphere cet. Vol. I. II. III.
 463
 Helix ianthina et violacea 465
 Hellebori nigri extracti usus
 in mania 280. 529
 Hell focus exterus societ.
 Gottingensis 554. de vi ma-
 gnetis medica 556
 Helmintholithi 605
 Hemerocallis noua species
 eiusque usus 466. 468
 Hemisrania a verme in nare
 hospitante 113
 Hemiplegiae causa externa
 649
 Hepar sulphuris vid. *Sulphur*.
 Hepatis abscessuum post lae-
 sionem capitis ortus 456.
 abscessus 651. fluxus hepa-
 ticus v. *fluxus* in eo cystis
 et materies lapidea 653
 Heritier, ab acad. reg. chi-
 rurg. Parisina praemium
 accepit 146. 372
 Hermaphrodites Garçon &
 fille cet. 632
 Hermaphroditus ad sexum
 virilem pertinens 14. 632.
 ad femininum ib.
 Herniae incarceratae gangre-
 nosae naturae ope sanatae
 399. sphacelosae curatio
 649. intestinalis et conna-
 tae complicatae operatio-
 ne feliciter curatae casus
 421 sqq. abscessu solutae,
 ubi ex rupto intestino mul-
 ti vermes exierunt, casus
 75. scrotalis incarceratae
 operatio 396. herniarum
 cerebri cura 49. inguinalis
 mira historia 654. congeni-
 ta cum descensu testiculi
 694
 Heronis fons vid. *hydraul.*
 Hewson, Guil. obitus 373
 Hildanorum tussis et febris
 319
 Hill, Io. noua horti Malaba-
 rici editio indicatur 152
 Hippocastani corticis eiusque
 salis usus febrifugus 115
 Hippocrates, quod secuerit
 corpora humana, negatur
 131 sq. Hippocrateorum
 librorum censura 127. ge-
 nuinos a spuris discernendi
 notae 129. genuinorum re-
 censio 131
 Hirundo Daurica 538
 Holmiae thesis et praemium
 ad nouam societatem agri-
 culturae constituendam ad
 ann. 1775. destinatum 149
 sq.
 Holothuria physalis, 465
 Homo troglodites 30
 Humeti

✱✱✱

Humeri luxati reductionis
modus 356. 411. 418. in ar-
ticulo amputationis modus
409 sqq. articuli immobili-
tatis causa et curatio 414

Hunauld, Petr. Diff. sur les
vapeurs et les pertes de
Sang. 513

Hungariae montium iuga eo-
rumque mineralia et fodi-
nae 505 sqq.

Hyæna, animal 323

Hydatides in cerebro epile-
psiae causae 725

Hydrargyri fodina fertilis 245

Hydrauli pneumatici Sche-
mniensis descriptio 614

Hydrocephalus rarior 523.
eius curatio 648

Hydrologia Bohemica 507

Hydrophobiae ab ira ortae
casus 318. sanatae casus
108. contra eam remedium
649. 654

Hydrops sanatus 652. in va-
rio hydropse resorptio 682.
remedia varia 724. ovarii
vid. *Ovarium*.

Hypericum Kalmianum 223

Hypochondriaci mali sedes et
curatio 100. in eo nouum
remedium 637

Hysterici mali curationis ca-
sus 396 sq. 516. 651

Hystrix cristata 31. hystri-
cimilis homo 526

I.

Iaculi muris descriptio 537

Ichthyologiae Lipsiensis spe-
cimen 347. Hispanicae fra-
gmenta 111

✱✱✱

Icterus, in eo remedia 99.
nouum 637. eius causa in
neonatis 646

Ieiuni intestini singularis cum
rene coniunctio 428

Ierboae noua species 466

Ignis subterraneus in effo-
diendo puteo conspicuus
215. ignis 659

Igniuomus mons vid. *Mor-*

Ilei intestini gangraena tubi-
tanea lethalis cum signis
insolitatis 109 sq. appendix
694

Illicii *Linn.* noua species 495

Incrassantium usus in febribus
inflammatoriis 98

Indicae luis historia 111

Indorum in Vera cruce statu-
ra et ratio 461

Infantum educationis phy-
sicae expositioni praemium
constitutum 370. morbi,
eorum classes et genera
434

Inflammationis causa et theo-
ria 435. 707. effectus in
sanguinem 493. curatio,
de ea monita 456

Inflammationum ordo, gene-
ra et species 441 sq. diffe-
rentia 82. 709

Inflammatoria crusta 710

Inoculatio variolarum, de ea
observationes 306. contra
eam epistolae 116. eius
usus dubius 368. luis boni-
nae, eius usus dubius 367
sq. morborum quorundam
530. quando est insituen-
da 687

Insecta colligendi modus 139.
eorum nouae species 10
necandi modus 527. 532.

Intelli-

Intestinorum sub calculi se-
 ctione e vulnere prolapsus
 415. habitus varius 693
 Ipecacuanhae vsus in dysente-
 ria 457. in haemoptysi ib.
 Irritabilitas partium C. H.
 597. 607
 Ichiadicum malum, in eo re-
 media 133
 Isenacensis agri plantae 117
 Islandicae plantae 114
 Italiae res naturales notatu
 digniores 244 sqq.
 Juglandis species quaedam
 223
 Juniperi baccarum infusi vis
 lithontriptica 134. olei de-
 stillati vsus in gonorrhoea
 ib.

K.

Kaempferi amoenitatum ver-
 fio germanica aucta 557
 Kaieput olei virtus antispas-
 modica 136
 Kaolin vid. *Terra porcellana*.
 Kermes mineralis vsus in pe-
 ripneumonia 398
 Klinkosch Ios. Thad. progr.
 sistens hydrocephalum ra-
 tiorem eiusque causam
 523
 Koelreuteria, nouum plantae
 genus 15
 Kongl. Vetenskaps Acade-
 miens Handlingar för Aor
 1771. Vol. XXXII. 265
 Krascheninnikoua, nouum
 plantae genus 15
Tom. XX, Pars IV.

Kratzenstein Chr. Gottlieb
 Decanus Hafniae est crea-
 tus 553
 Kretschmar, Sam. obitus 151
 Kühn, Aug. Christ. *kurze An-
 weisung Insekten zu samm-
 len* 139
 Kyllinga, nouum graminum
 genus 231

L.

Labii leporini curatio 49. 646
 Lac ex mammis puerperarum
 educendi antlia eiusque
 vsus insignis 101 sqq. ro-
 seum in mamma puerperae
 396. ficus Caiannensis, eius
 virtus anthelmintica 63 sq.
 vsus et dosi 64. lactea me-
 tastasis 650. insignis in ab-
 domine paracentesi cura-
 ta 70. asininum artificiale
 536
 Lacerta gecko 35
 Lactatio ferus, num a matre
 fieri debeat? 402, eius im-
 pedimenta 645
 Lagotis glauca, planta 9
 Lamberts I. H. *Beschreibung
 einer mit dem Calanischen
 Wachse ausgemalten Far-
 benpyramide etc.* 667
 Lange, Io. Henr. miscellae ve-
 ritates de rebus medicis.
 Fascicul. I. 133
 Lapis corneus vid. *Corneus*.
 Laruas insectorum quaerendi
 et colligendi modus 139.
 nutriendi et conseruandi
 modus 140
 Larus

✻ ✻ ✻

Larus crepidatus, noua species 465

Lalius, ab acad. reg. scient. elegant. litterar. et artium Lugdunensi praemium accepit 143

Ledi decocti vsus externus in scabie 265

Legumina combusta in haemorrhagiis vteri 520

Leo, de eo obseruata 31. eius musculi et nerui 12. cordis et vasorum anatome 13

Leske, Nathanael. Godofr. Ichthyologiae Lipsiensis specimen 347. Idem professor historiae naturalis Lipsiensis 554

Lethargi singularis curatio 325. periodicus 533

Lichtenberg reg. sc. soc. Göttingensis sodalis 554

Lichtenstein Georg. Rudolph. professor medicinae extraordinarius Helmstädtensis 553

Lienis ruptura 302. obstrutio ex quartana 533. praeternaturalis 593

Lientaud, medicus primus Regius 373

Limnanthemum peltatum, novum plantae genus 9

Ligatura in epilepsia 702. 725

von Linne, Car. *vollständiges Natursystem von P. L. S. Müller. I. 2. und 3ter Theil* 28. *systema vegetabilium secundum classes, ordines,*

genera, cet. Edit. XIII. auct. 620

Liquor anodynus mineralis Hoffm. eius definitio 207. de eius praeparatione monita 205 sqq. fumans ex stanno et mercurio sublimato paratus, eius qualitas 109. nitri fixi vid. *Nitrum.*

Lithanthracum fodinas detegendi rationi expositae praemium constitutum 148. in fabricas manuarias commodorum et damnorum expositioni praemium destinatum 145

Lithanthrax, quid? 338. vitriolicus ib.

Lithotomiae noua instrumenta 657. operatio feliciter peracta 302. sectione laterali methodus 415. ad eam pertinentia instrumenta ib. 418 sq. in feminis ratio 416. lateralis 653

Locusti 537

Lolii temulenti vsus externus in carcinomate 265

Londinensis societatis medicorum thesis et praem. ad ann. 1775. 147

Lophii piscatorii anatome 36

Ludwig, Christ. Gottlieb, memoria s. vitae descriptio 153 sqq. scripta 182 sqq.

Ludwig, Christ. diss. de aethere varie moto causa diuersitatis luminum 657

Lugdunensis acad. reg. scient. et

et artium theses et praem.
ad ann. 1775. 143 sq.
Lugdunensis colleg. medic.
Gallic. qu. et praem. ad
ann. 1776. 729
Luis indicæ historia III. Bo-
vinæ auxilium 536. Bouil-
læ agri Bernensis 609. in
venerea nouum remedium
637
Luminis existentia et varie-
tas et theoria 657
Lunæ influxus in G. H. affir-
matur 58. in menstrua
519
Lusus ingenii 515
Luxatio completa partis supe-
rioris radii 74. brachii 649
Lychnanthus volubilis, no-
vum plantæ genus 8
Lycoperdi vsus 711
Lysons practical essays upon
intermitting fevers dropfies
cet. 723

M.

Machride's, Dau. methodical
introduction to the theory
and practice of Physic. Vol.
I. II. 430
Madrepora petrefacta in mon-
te Hungariæ reperta 505
Magnesiæ docimasia et spe-
cies 344 vsus singularis
518
Magnetis artificialis vsus me-
dicus 324. 556
Maltæ infusi vsus in scorbuto
459

Malus hieme florens 327
Mammæ scirrhoræ amputa-
tio, post eam vulneris de-
ligatio rara utilis 400. can-
crofæ amputatio in graui-
da 681
Mammarum papillarum fissu-
ræ, in iis remedium 134.
scirrhî, in iis remedium ib.
abscessus 645. duritiæ re-
medium ib.
Mania, de eius curatione mo-
nita 459. 529. cortice pe-
ruiano curata 212 sqq.
camphora sanata 214
Manis Linn. noua species
483
Manna, ex quam arbore
colligatur, eiusque differen-
tia 487
Mantuanæ acad. reg. scient.
thesis et praem. ad ann.
1775. 147
Manuel de jeune Chirurgien.
Tome I. II. 45
Margæ vsus et differentia
318
Marmor album producendi
modus 484
Marmorum antiquorum diui-
sio 253
Marocquier, ab acad. reg.
chirurg. Parisina præmium
accepit 146
de la Marquæ, iun. ab acad.
reg. chirurg. Parisiensi præ-
mium reportauit 146. 373
Marrubii pulueris vsus in
asthmate humido 135
Cœc 2 Martin

- ❖❖❖ ❖❖❖
- Martini** Bonauent. obiit 555
Martini, Friedr. Heinr. Willh.
neues systematisches Conchy-
lien Cabinet 2ter Band 122.
 societ. physicae Berolinens.
 socius et Secretar. 142
Massiliensis acad. scient. et
 artium thes. et praemia ad
 ann. 1775. 1776. et 1777.
 145
Mauquest de la Motte vid.
de la Motte.
Maxillarum in homine cohae-
 sio singularis 465. exostosis
 vid. *Exostosis.*
Mead, Rich. monita et prae-
 cepta medica. Auctore Cli-
 fton Wintringham 96
Meckel, Io. Frid. tractatus de
 morbo hernioso congenito
 singulari et complicato feli-
 citer curato 421. obiit 555
Medicamentorum diuifio 264.
 specificorum obseruationes
 678
Medicinae theoreticae et pra-
 cticae systematica introdu-
 ctio 430 sqq. tironibus in-
 feruentium librorum enu-
 meratio 511 sq. eius histo-
 riae tractandae ratio 707
Medicorum Hungariae et
 Transyluaniae vitae 638
Medullae spinalis commotio
 649. compressio 689
Melancholiae hypochondria-
 cae sanatae casus 399
Melancholico maniacorum et
 epilepticorum sectiones
 677. 689. 692
Meliloti virtus emolliens du-
 bia 52
Menstruus fluxus in infante
 neonato obseruatus 122. ni-
 mius de eius curatione mo-
 nitum 300. eius suppressio-
 nis reitutae casus 398. in
 eo lunae influxus 519
Mercurii docimasia 343. dul-
 cis in parua dosi vsus in
 morbis venereis 315 sq.
 praecipitati albi praepara-
 tio et vsus 289. sublimati
 sapor fortior vnde? 334.
 vsus in morbis venereis 50.
 53. cum aqua cocti vsus in
 lue venerea 136. in ama-
 rosi non prodest 613. eius
 varius vsus et effectus 726
Mersi 634. remedia eorum ib.
Metallorum genesis, mixtio-
 nes et partes constitutinae
 25 sq. 259. natura et doc-
 imasia 343. ea fundendi ma-
 china 557
Metastasis purulentae mate-
 riae singularis 216
Meteororum influxus in ve-
 getationem declarationi
 praemium expositum 145
Mictus cruentus a calculo
 696
Milii pulueris vsus in prolapsu
 intestini recti 264
Millefolii vulgaris albi summi-
 tatum infusi virtus antispas-
 modica 72. 74. 398
Millepedum virtus 52
Mineralisantes substantiae
 255. 333. 336
 Minera-

Mineralium classes 23
 Mineralogia systematica et
 practica 22. eius elementa
 329. decimasticae elemen-
 ta 335
 Mineralogica descriptio mon-
 tium in banatu Temeswa-
 riensi, Transylvania, Hunga-
 ria superiori et inferiori
 497 sqq.
 Minerarum diuifio 330. quo-
 ad formam 255. ordi-
 nes et genera 23. cupri
 Forsdaliensium in Noruegia
 torrendarum modus 286
 Molluscorum species nouae
 465
 Monnet, Diff. sur l'Arsenic.
 254
 Mospeliensis societ. reg.
 scient. thes. et praem. ad
 ann. 1775. dilatatum 145
 Monstrorum bicorporeorum
 origo 7
 Monstrosus fetus sine cerebro
 397. 648
 Montis igniuomi seu sulphu-
 rei in insula Iaua effectus
 tristes 218
 Montium iugorum in banatu
 Temeswariensi, Transylua-
 nia et Hungaria tractus et
 descr. mineralogica 497 sqq.
 calcareorum versus Vnga-
 riam, Austriam et Styriam
 tractus 245. Vicentinorum
 Veronensiumque natura,
 diuifio et strata 247 sq.
 Morbi definitio et natura 77.

caussa et cura 78. sacri ca-
 sus 458
 Morborum systema naturale
 78 sq. varium 717. systema-
 tica distributio 435. 438 sqq.
 ordines 435 sq. signa 436.
 therapia generalis 437.
 classes 438. genera, spe-
 cies et varietates ib. sqq.
 symptomata vniuersalia
 433. partialia et sexus ib.
 symptomatum differentia
 435. morborum quorun-
 dam inoculatio 530. morbi
 finium frontium 604. eo-
 rum cura ib. neonatorum
 645 sqq. nigri differentia
 649. oculi nouus morbus
 651. epidemicus 652. putri-
 dorum caussae 721
 Morbilli parum differunt a ro-
 seolis 687
 Morgagni Io. Bapt. memoria
 s. vitae descriptio 731. eius
 scripta 746
 Mori foliorum secundorum de-
 spoliationis aut decidentiae
 expositioni praemium con-
 stitutum 148
 Moribundos erga officium
 677
 Mortuae similis femina 515
 Moschi cum cortice Peruvia-
 no misti vsus in hydropho-
 bia 108
 Motus intestinus et progressi-
 uus in febre 686
 de la Motte, Guil. Mauquest.
 Traité complet de Chirurgie.
 Ccc 3

gie. 3. Edit. augmentée par
 Mr. Sabatier. Tom. 1. II. 420
 Moxae vsus in ischiade 133
 Mozart, puer musicus 484
 Müller, Otto Frid. von Wür-
 meru des süßen und salzi-
 gen Wassers 233
 Müller, Phil. Ludw. Statius
 vollständiges Natursystem
 des Ritters Carl von Linné.
 1. 2. und 3ter Theil. 28
 de Münchhausen, Otto L. B.
 obiit 150
 Murdoch Patr. obiit 730
 Murray, Io. Andr. bibliotheca
 medico-practica edenda in-
 dicatur 153. enumeratio
 librorum praecipuorum
 medici argumenti 511. edi-
 dit Linnaei systema 620
 Mus fuslica 3 sq. 10. talpinus
 10. eos delendi ratio 537.
 iaculi descriptio ib.
 Musca vegetans europaea 114
 Musci v. *Blankenburgenses*.
 Musculorum pedis in adipem
 degeneratio 397
 Musices insignis peritia in
 puero 484
 Mustelae noua species 5. 6. flu-
 viatilis liquoris hepatis vsus
 in maculis oculorum 99.
 putorii capeffendae ratio
 326

N.

Nais, vermis, eius character
 genericus 234. probosci-
 dea, eius desc. et anatome

235 sq. propagationis et
 multiplicationis modus 236
 sq. euolutionis ratio 237 sq.
 monstra coeca 238, morbus
 239. elinguis ib. barbata
 ib. serpentina ib. coeca
 240
 Narcissi species quaedam 19
 Natri natura et ortus 25. 337
 Naturae perfectum systema
 num sperare liceat 324.
 vniuersale conditur 527
 Naturalia v. *corpora*.
 Nauier reportauit praemium
 a facultate med. Parisina
 729
 Neifeldii, Ern. Ierem. ratio
 medendi morbis circuli
 sanguinei 291
 Neonatorum morbi 645. diar-
 rhoea cruenta non lethalis
 690
 Nephritis, in ea remedium
 134
 Nephrotomiae naturalis ca-
 sus 426 sqq.
 Nereis, vermis, eius character
 genericus 234 sq. variega-
 ta, eius partium descr. 240
 sq. verrucosa 241. filata
 242. margaritata ib. macu-
 lata ib. viridis ib. crassa ib.
 Nerui intercostalis cervicalis
 dextri inprimis lateris
 descr. et icones 37 sqq.
 546 sqq. de eo eiusque ra-
 mulis variis obss. 39 sq. ner-
 vulorum mollium descr.
 40 sq. neruorum cardiacor-
 um anatomica descr. 37
 sqq.

fqq. auditorii 539. ganglia
 546 seq. eorum vsus triplex
 548. humana, equina, boui-
 na deque iis experimenta
 ib. eorum structura 549.
 sensus 550. ganglii ciliaris
 vsus ib.
 Nervi et cerebri stupor
 gangraenae causa 712
 Nervosae febris natura 86.
 causa et curatio 87
 Nervosorum morborum sedes
 in abdomine saepius quam
 in encephalo 94 sq.
 Neubauer, Io. Ern. Descriptio
 anat. nervorum cardiaco-
 rum Sect. I. 37. Descr. anat.
 arteriae innominatae et
 thyroideae imae 42
 Niccolum, metallum, eius na-
 tura 334-344
 Nicolas, Manuël de jeune Chi-
 rurgien. Tome I. II. 45-47
 Nidrosiensis societ. scient. vid.
Noruegica.
 Nierop, Gerard. Specimen
 med. inaug. de contagio va-
 rioloso ex observationibus
 indagato 304
 Nigua, insectum 461
 Nitri generatio naturalis et
 mixtionis ratio 261 sq. cry-
 stallisationis ratio 263. par-
 tes constituentes 25. acidi
 partes constitutivae 263.
 vsus in rheumatismo 457.
 vis fulminans vnde? 337.
 fixi liquoris virtus diureti-
 ca et vsus in scabie 121.
 vis refrigerans 719. in ma-

gna dosi venenata quasi vis
 ib. solutio recenter parata
 fortior ib. vrethrae inflam-
 mationi venereae noxium
 ib.
 Nolleson, fil. ab acad. reg.
 chirurg. Parisina praemium
 accepit 146
 Noruegicæ societ. rég. scient.
 thes. et praem. ad ann.
 1774. 148
 Notes on Mr. Will. Bromfeild's
 two volumes of chirurgical
 observations and cases. By
 D. A. S. 417
 Noua acta physico medica
 academiae Caes. Leopoldi-
 dino-Carolinae naturae
 Curiosorum. Tom. IV. 103
 Noui commentarii acad. scient.
 imperialis Petropolitanae.
 Tom. XIV. XV. XVI. 3
 Nummularia, planta 17
 Nymphae permagnae mulie-
 rum Hottentottorum 467
 Nymphaeae albae et luteae
 vsus ad lac reprimendum
 528

O.

Observations sur le cacao et
 et sur le chocolat. 309
 Obstetricum in usum institu-
 tio 627
 Oculi luxationis casus 356
 Odores nocentes v. *Effluvia*.
 Oedema molle et durum
 vnde 683
 Oehme Car. Ios. societ. oeco-
 nomi-

nemicae Lipsienfis et nat.
 curios. Berolinensis electus
 est sodalis 688
Oleum animale Dippelii, eius
 vsus in epilepsia dubius 76.
 asphalti vid. *Asphaltum*.
 succini vid. *Succinum*.
Ontario lacus americae me-
 morabilia 271
Ophthalmiae inflammatoriae
 differentia 297
Opium vsus in mania 459. in
 morbo spasmodico conuul-
 sivo 279. in concussione et
 compressione cerebri 405.
 vsus externi vis anodyna
 402. vsus et abusus in hae-
 morrhagiis 299. contra po-
 dagram 528
Orbitae tumoris extirpatio
 et caries 356 sq.
Orchidis morionis conue-
 nientia cum Salep Persico
 289. vsus in morbis variis
 ib. sq.
Ornithologiae elementa 669
Oryzae morbi cuiusdam eius-
 que medelae expositioni
 praemium constitutam 147
Ossa fossilis in rupe Gibraltari-
 ensi reperta 494
Ossium emollitionis singularis
 casus 459. morbi, de iis an-
 notationes 412. nudorum
 exfoliatio, de ea monita
 403. fracturae vid. *Fracturae*.
 praeternaturalia in fe-
 tu 544. cur in fetu connas-
 cantur? 545. denudata sine
 exfoliatione consolidata

652. ossa temporum cum
 frontali connexa 654. cy-
 lindrica laesa et curata 675.
 eorum exfoliatio ib. noui
 ossis incrementum 676
Officula vera in pia matre
 691. in cerebello spinosa
 ib.
Otrai, insulae, incolarum vi-
vendi ratio 466. plantae
 468
Oua gemella, quid sint? 6.
 ouum simplex gemellife-
 rum ib.
Ovarium, in eo fetus semios-
seus repertus 110. eius tu-
 moris insignis casus 282
 sqq. ovariorum hydropis
 distinctio ab ascite et tym-
 panite 98. in eo crines
 694

P.

Pampano, piscis 461.
Pannonicum sal alcali mine-
rale 530. 643
Papiliones capiendi modus
 139
Paracenteseos vsus in meta-
 stasi lactea in abdomine 70
Paralysis insanabilis casus
 104. nerueae descriptio et
 curatio 672. muscularis de-
 scriptio ib.
Paraphrenitidis notio 82. de
 eius curatione monitum
 298
Paraplegia ex fractura verte-
brarum colli 688

Parisien-

- Pariscensis** acad. reg. chirurg. praemiorum ad ann. 1774. distributio 146. 371 sq. thes. et praem. ad ann. 1775. 146
- Parissinae** facult. med. qu. ad ann. 1776. 729
- Parkinson, Sidney**, Journal of a Voyage to the South-Sea 467. eius obitus 468
- Partus**, eum ciendi remedium 134. laboriosus cum ruptura vaginae et colli vteri obs. 67. gemellorum singularis 106. 402. 630. Forcipe terminatus 106. diuisio et signa 628. monita 631. partus felicior absolutus vtero fere plenarie prolapso 650
- Pastinaca lucida**, planta 18
- Patagoniae** gens gigantea 464 sq. 471 sq.
- Patauiniae** res naturales notatu digniores 246
- Patellae** corpusculorum cartilagineorum noxa et curatio 412. fracturae medendi modus 413
- Pectoris** vulnus insignis sanatum 217. in cauitate praeternaturalia 693
- Pelissonus**, societatis physicae Berolinens. socius 142
- Penis** imperforatus impotentiae causa 648
- Pereboom, Cornel.** ab acad. reg. scient. Berolinensi praemium accepit 372. de paralyti inprimis neruea diff. 672
- Peregusna**, noua mustelae species 6
- Perret I. I.** l' art du coutelier expert en instrumens de chirurgie Part. II. Sect. I. II. 655
- Perinaei** rupturam in partu cauendi consilium 400 sq. 403. 650
- Peripneumonia**, de eius curatione monita 297. spuria 652
- Perspirationis** insensibilis theoria 48
- Peruiani** corticis vsus in affectionibus hystericis 73. in asthmae periodico sicco 107. in epilepsia 458. in mania 212. 214. in variis vulneribus et vlceribus 408. nutriti exhibiti vsus in febre intermittente pueri lactantis 397. in gangraena externe et interne 712. in febribus 724
- Pestis** medela 526
- Petresacta** praecipua, eorum raritas et pretium 321. humana, de iis relationes 463. ignotum 526. rarum ib.
- Petropolitanae** acad. scient. noui commentarii Tom. XIV. XV. XVI. 3
- Peysilhe**, ab acad. reg. scient. Lugdunensi praemium accepit 143.
- Phantasia** immoderata laedit vires corporis et animi 683
- Pharmacia** chirurgica 50

- ❖❖❖ ❖❖❖
- Pharmacopoea chirurgica 50
sqq.
- Philander, animal nouae Hol-
landiae 466
- Philosophical Transactions for
the Year 1770. Vol. LX.
469
- Phrenitidis notio varia et na-
tura 82. de eius curatione
monitum 297
- Phthisis, de eius curatione
monita 455. in ea incipien-
te remedium 135. pulmo-
nalis, eius ortus 299. con-
tra tussim in ea nouum re-
medium 637
- Physeter catodon Linn. 488
sq. macrocephalus, eius vsus
33
- Physices cum agricultura co-
gnatio 321
- Pigmenti, *fin noir d'Alle-*
magne, praeparatio 92. coe-
rulei mentio ib.
- Pilorum ortus, differentia, na-
tura et vsus 208. disquisi-
tio microscopica 209. ana-
lysis chemica ib.
- Pilulae antinephriticae 134.
lithonripticae, earum for-
mula 53
- Pimpinellae species quaedam
19
- Pinealis glandula in ea lapilli
691
- Pini species variae definitae
223 sq. vsus 227. gemma-
rum infusi virtus medica
324
- Piscis Rua appellatus 277.
uiuiparus, de eo obseruata
462
- Piscium quorundam descri-
ptiones 11. species nouae
111. partes diuersae in de-
scriptione eorum attenden-
dae 347
- Pix liquida contra luem boui-
nam 528. contra clauos
533
- Placentae extractio 629. septo
diuisa 650
- Plantarum physica 321. 602.
villi sugentes 207. genera
noua 111. 620 sqq. species
nouae, mutatae et emenda-
tae 17 sqq. 111 sq. species
nouae 120. species quaedam
sibiricae 12 sq. icones 16. ra-
riorum descriptiones et ico-
nes 228. 602. lucentes 664.
incrementum in terra ve-
getabilibus destituta 113
sq. plantae agri Isenacensis
117. Islandicae 114. verti-
cillatarum vnlabiatarum
genera et species 615. no-
tio 616. vsus medicus 619.
oeconomicus 620
- Platner Ern. Supplementa in
Io. Zach. Platneri institutio-
nes chirurgiae Pars I. 707
- Platina, de ea obseruationes
334 sq. eius docimasia 347
- Pleuriditis ratio et curatio,
96 sq. causa et curatio, de
ea monita 298. symptoma-
ticae curatio 649
- Pleuronecten capiendi et sic-
candi

candi modus 286. soleae
Liun. generationis modus 317
 Plumbi docimasia 28. 346.
 aceto soluti vsus internus
 noxius 51
 Podoliensis fons medicatus in
 Bohemia 511
 Pohl Io. Ehrenfr. academiae
 naturae curiosorum socius
 est dictus 730
 Polypi aquarum dulcium et
 salinarum 233 sqq.
 Polyposa concretio intestini
 recti 317. in vena porta-
 rum singularis 108 sq.
 Polypus vteri ligatura curatus
 400. vteri et narium, eo-
 rum differentia quoad ra-
 dices ib. bronchiorum
 611. vteri polypi cum in-
 versione vaginae feliciter
 extirpatus 650
 Popowitsch Io. Sigism. Valent.
 obiit 556
 Ponteau Claud. obiit 730
 Prognosticum signum in vrina
 726
 Protypa 604
 Pruni familiae et species 224.
 vsus et noxa 227
 Puerperis inseruiens antlia
 mammalis eiusque vsus
 101 sqq.
 Pulmonalium venarum et ar-
 teriarum magnitudo et nu-
 merus 396
 Pulmonum ruptura 302. mor-
 bis chronicis medendi me-

thodo optimae praemium
 expositum 144. varietas in
 variis animalibus 210. in bo-
 uilla lue 610. hydrops 635.
 dextri pressio ab aere ela-
 stico 693. adhaesio ib. pul-
 monum superficies varia
 ib.
 Pulsus arteriarum causa con-
 trouersa 314. in grauidis
 vt signum sexum embryo-
 nis in vtero definiendi 399
 sq. 651. de eo obseruatio-
 nes 644
 Pulueris antarthritici Ducis
 Portlandiae formula et vsus
 53. eius vsus in arthriti-
 de dubius 457
 Pumicis formatio 335
 Pupa folliculosa singularis
 462
 Pupillae angustatio spontanea
 non pendet a ganglio cilia-
 ri 550. eius diuersitas ama-
 rosin diuersam sistit 613
 Purgantis drastici abusus 651
 Puris ex tumore thoracis ex-
 terno copiosa per expecto-
 rationem euacuatio 60 sq.
 purulentae materiae meta-
 stasis singularis 216. origo
 709. sine praegressa inflam-
 matione 711
 Purpura veterum, quid sit?
 465
 Putredinis causae 721. eam,
 quid arceat 722
 Pyri familiae et species 224

Quarta.

Q.

- Quartana pertinacior aquae
frigidae immersione sanata
399
Quarzi natura et docimasia
340
Quassiae radix, de ea experi-
entiae 322. experimenta
chemica ib. sq. eius usus et
virtutes in morbis 323
Quercus species nonnullae
225. cultura et seminatio
227. transplantatio 228

R.

- Radii partis superioris luxa-
tionis completae obl. 74
Raphania, morbus 266. eius
causae ib. sqq. ei medendi
methodus 278 sqq.
Raphanus raphanistrum Linn.
quod morbi spasmodico
convulsiui causa, negatur
266. rusticanus vid. *Armo-
racia*.
Reichel, Io. Dan. Observatio-
nes de calculis renalibus
425. de magnetismo in cor-
pore humano 556
Reiske, Io. Jac. obitus 374
Resonitus de laesionibus va-
riis per eum factis observa-
tiones 402 sq.
Resorptio venosa et aqua-
rum in vario hydrope 682
Restio, graminum genus eius-
que species 230
Rhabarbari cultura in Anglia
366 sq.

- Rhachitidis curatio, de ea me-
nita 413. 648. in ea reme-
dium nouum 637
Rheumatismi natura 83. 138.
de eius curatione monita
457. dysentericus ib.
Ribesii rubri baccarum usus
228
du Roi, Ioh. Phil. *die Harbke-
sche wilde Baumzucht. I und
2ter Band.* 218
Ros mellitum frumenti vt
causa morbi spasmodico
convulsiui 269
Rosae species et variae et no-
vae 225
Roseolae v. *morbilli*.
Rottboell, Christ. Friis, de-
scriptionum et iconum, ra-
riores et pro maxima parte
plantas nouas illustrantium
Liber I. 228
Roux, A. Journal de médecine,
chirurgie, pharmacie
et. Supplement à l'année
1770. I.—VI. Cahier. Tom.
XXXIV. 60. Tom. XXXV.
et XXXVI. 395. Tom.
XXXVII. et XXXVIII.
644
Rus piscis 277
Rubiae tinctorum usus in vl-
ceribus capitis neonato-
rum 647. in rhachitide 648
Rubiginis frumenti ortus et
praeferuatio 366
Rudolph, Io. Phil. Iul. profes-
sor medicinae Erlangensis
730
Ruellia clandestina, planta 20
Ruricola-

Ruricularum liberorum educationis expositioni optimae praemium constitutum 149
Rutae vis antidota 264

S.

Sagar, I. B. Mich. historia morbi epidemici circulo Iglauiensi et adiacentibus regni Bohemiae plagis observati annis 1771. et 1772. 56
Sage, Elemens de Mineralogie docimastique 335
Sal ammoniacum vid. *Ammoniacum*.
Salia acida vid. *Acidum*. neutra, quid sint? 337. de salium solutionis phaenomenis variis experimenta et observationes 489sq.
Salep orientalis et suecici convenientia 289 sq. usus in variis morbis ib. sq.
Salicis excrescentiae 328. vetustae ramorum iuniorum generatio singularis 326 sq. corticis usus antisepticus dubius 368. albae corticis usus in febribus 319. cortici et quassiae substituitur 530
Salinae in monte circa Torda 502 sq. earum origo ib. Marmarosenses 504
Salmo leucichthys, nova species 15
Sanguinei circuli morbi 292 sq. sudoris casus 215
Sanguis eius partes constituentes 432. ruboris causa

ib. rubor ab aere 498. membranae phlogisticae ortus 436. 492 sq. de ea experimenta 492 sq. 710. ex vena missus, de eo experimenta 490 sqq. eius crassamenti partes 491. serum, de eius natura experimenta ib. sq. lymphae coagulationis causae ib. sq. de ea experimenta 492. contra profusionem caute lae et remedia 711
Sarcocele, eius definitio et causae 118 sq. differentia ab hydrocele 652. 654
Sarco hydrocele, de ea observationes 117. cur in teste sinistro frequentius quam dextro occurrat? 118sq.
Saucerotte, ab acad. reg. chirurg. Parisiensi praemium reportavit 146. 372
Scabies, in ea vnguentum 133. epidemica nova ei per diuresin medendi methodus 120 sqq. in ea remedium novum 637
Scarificationis profundae noxa in partibus sphacelatis 408
Scarlatina febris, eius natura 85. epidemica cum angina maligna eiusque curatio 395 sq.
Schaarschmidt, Aug. *Verzeichniß der Arzneymittel zur allgemeinen Cürmethode* 263
Schaeffer lac. Christ. elementa ornithologica cet. 669
Schifferrmüller Ignaz *Versuch eines Farbensystems* 665
Schistus,

❖❖❖

Schistus, eius docimasia 340.
regularis, eum effodiendi
et praeparandi modus 289.
eius vsus in serpigine
338

Schoenus, graminum genus
eiusque character 232

Schreber Io. Chr. Dan. plan-
tarum verticillatarum vnia-
labiatarum genera et spe-
cies 615

Schroeder Fr. Ios. Wilh. *von*
den Wirkungen der Eickeln,
Verstopfung der Driesen
im menschlichen Körper auf-
zulösen 636

Schroeter vocatus est Rinte-
lium 554

Schütte, Io. Henr. obiit 150

Scirrhus mammarum, in eo
remedium 134. ad venam
portarum singularis 108
sq.

Scirpus, graminum genus,
eius character et species
231 sq.

Sciuri historia naturalis 328

Scolopendra forficata deglu-
tita 535. inde conuulsio-
nes ib

Scopoli, Io. Ant. principia mi-
neralogiae systematicae et
practicae 22

Scoriarum a cupri ex mine-
ra eliquatione residuarum
vsus ad muros construen-
dos 286

Scriptorum physico medico-
rum quae a. 1768. prodie-
runt, indicis supplemen-

❖❖❖

tum 188 sqq. indicis de a.
1769. supplementum 194
sqq. de a. 1772. index 374
sqq. indicis de a. 1772. con-
tinuatio 558. 747

Scrophulae, in iis remedium
specificum 93. nouum 637

Scrophulosi, de eorum cura-
tione monita 459

Scroti tumoris insignis sana-
tio 353 sq. tumores in neo-
natis vnde 647

Secalis cornuti vsus noxius
dubius 269

Secundinarum humanarum
varietas 611

Sedi acris vsus in scorbuto
134

Seelandina soc. vid. *Vliffin-*
gensis.

Selig, Chr. Frid. *Chymische*
Abhandlung vom Salpeter
261

Selle, C. G. rudimenta pyre-
tologiae methodicae 77

Senegae radices vsus in peri-
pneumonia 456

Sensibilitas partium C. H.
597

Sensuum interiorum et ex-
teriorum morborum gene-
ra 449

Serious considerations on so-
me remarkable passages, in
a work lately published by
Mr. B. 419

Serpentum fascinatio 535

Sexus morborum classis, or-
dines et genera 453 sq.
Sidren

Sidren Ion obseru. circa in-
fundibulum cerebri cer.

543

Silicis origo

24

Simarubae vsus anthelminti-
cus

64

Simiarum historia naturalis

318. 532. species quaedam

30 sq. defectus officulorum

auditus

318

Sinuum frontaliū morbi

604

Sitis ingens in hydropo ma-

lum signum

99

Solanum conglomeratum escu-

lentum

367

de la Sone, Medicus Regius

373

Soporū in febribus cura

295

Spangenberg Petr. Rudolph.

Professor medicinae ordi-

narius Butzonienſis

554

Spasmodicorum morborum

genera et species 445 sq.

spasmodico conuulſiui epi-

demici morbi cauſae

266

sq. ei medendi methodus

278 sqq.

Spatum fusibile, eius natura

339

Specifica num dentur?

137

Spermacoe capitata, planta

112 sq.

Sphalax, nouum glirium ge-

nus

5. 8. 325

Spigeliae anthelmintice vsus

contra vermes

288

Spina ventosa, de eius cura-

tione monita

412 sq.

Spirituosorum vsus in hyper-
catharsi a drasticeis

401

Spiritus aethereus *Froben. de*

eius praeparatione monita

205 sqq. mineralis aqua-

rum definitio 508. vini ex

pressis vuis facti analysi et

utilitas 91 sq. idem sanitati

non nocet ib. spiritus ger-

minantes

519

Splenitidis signum

298

Spongiae species rariores in

Italia 486. vsus in sistendis

variis sanguinis profluuiis

357 sq. in vlceribus

358

Squali species variae et ana-

tome

36

Stanni docimasia 346. solutio

in acido nitri

334

Stecknizenſis fontis medicati

natura partes constituentes

et vsus

508 sq.

Stein, Georg. Wilh. *kurze Be-*

ſchreibung einer Brust oder

Milchpumpe

101

de Steinhauff, Clem. Aug.

prof. med. extraord. in

acad. Francoſ. ad Viadr.

150

Sternbergenſis fons medica-

tus in Bohemia

510

Sterni laesiones variae et fra-

cturae

403

Stibium mineralisatum capil-

lare

26

Stirpes quaedam rariores de

iis obseruationes 602. no-

vae

621 seqq.

Struve, Otho Guil. *Essais ou*

reflexions

reflexions interessantes ré- latives à la chimie, la mé- decine, l'économie et le commerce	90	Sytodiumatile, planta	466. 468
Suber combustus in haemor- rhagiis vteri	520	T	
Submersi v. <i>mersi</i> .			
Succincta medicorum Hunga- riae et Transylvaniae bio- graphia	638	Tabes in ea remedium no- vum	637
Succinum in mari ad Aetnam reperiundum 471. eius olei vsus in oculorum debilitate	136	Taenia, eius natura, sedes, symptomata et curatio 68 sq. contra eam remedia 327. 455. de ea observa- tiones et experimenta 327	
Suctio et modus particularum mixti 674. venarum suctio	682	Tarantulae morsus vis vene- rata negatur	487
Sudoris sanguinei casus 215. sudoris theoria 720. eius remedium	ib.	Taraxaci succi vsus in macu- lis corneae	264
Sueci boni thesis et praem. ad ann. 1775.	149	Tartari emetici vsus in excre- tionibus nimis 456. in haemoprysi ib. in rheuma- tismo ib. sal in duritie mammarum	645
Suecicae acad. reg. scient. acta ad ann. 1771. Vol. XXXII.	265	Tela cellulosa quomodo se- des inflammationis	709
Sulphuris partes constituen- tes 25. vis roborans et vsus 134. hepatis vsus ad dete- gendam vinorum mango- nisationem 109. vsus in scabie aliisque morbis	121	Temperamentorum differen- tiae	434
Suppurationis sedes et caus- ae	709	Tendinis achillis rupturae sa- nationis modus 363. ii con- sentjunt	598
Surmasne accepit <i>l'accessit</i> a facultate med. Parisiina	729	Tenthredo lutea, de ea obl.	140
Suslick, muris species 4. 10		Tepliani fontis medicati de- scr.	510
Sympathiae partium C. H. caussa	550	Terebinthinae oleum ad ne- canda insecta	527
		Terebratulisitorum diuisio	529
		Terrae, earum ordines et ge- nera 23. absorbentis primi- tiae natura 339. porcel- lanae natura et analysi	339
			Terroris

Terroris effectus singularis 319
 Testaceorum dispositio systematica 123 sqq.
 Testiculi morbosus exstirpatio 353 sq. Testiculi descensus in recens natis 647. in puero cum hernia incarcerata 694
 Testudinis mydae anatome 35
 Testiculi mensis fons salutaris, eius natura et usus 509 sq.
 Thermometricae observationes circa calorem aquae in America institutae 271. in Suecia 272
 Tibiae fractura eiusque coalitionis per 36. septimanas impedimentorum remotio 355
 Tichy diss. de arenulis in loto apparentibus, ut infallibili morborum signo 727
 Tiliae species quaedam novae 225
 Tilling, Io. Christ. mortuus 151
 Tissot traité d'épilepsie fait sans le tome troisième du traité de nerfs et de leurs maladies 698
 Tonsillaris arteria v. *Arteria*.
 Torcular novum 656. de eius usu 714
 Tormentillae radices usus in lue bovina 369
 Tragopogon asperum et picroides, quomodo differant 20
 Transsylvaniae nova universitas literarum Lutherana 372
 Trans commentatio chemica 602
 Tritici vstilago, contra eam remedium 281

Tom. XX, Pars IV.

Tumores varii in capite infantum neonatorum 354
 varii 690
 Turcosa ex manu feminea 331
 Typhus famelicus, morbus epidemicus, eius causa et symptomata 56 sqq. prognosis 58. curatio 59

V.

Vaccini stercoris usus in contracturis articularum a raphania 280
 Valerianae usus in epilepsia 458. specificus 699
 Valvularum semilunarium margo albidior 42. unde formetur? ib. sq.
 Vapores quid? 659
 Vaporosorum affectuum distinctio 514 seqq. curatio 517. 651. contagium et haereditarium malum 517
 Vari et valgi, eorum causa et curatio 354
 Variolarum stadia 296. pustularum aperturae utilitas ib. artificialium cum naturalibus similitudo 305. reditus affirmatus 306. negatus 687. novum remedium 637. num in internis cavitatibus? dubium 687. inoculatio vid. *Inoculatio*.
 Variolosi contagii natura observationibus indagata 304 sqq.
 Varocquier, ab acad. reg. chirurg. Parisina praemium accepit 372
 Vegetabilia nova nascuntur 602. eorum comparatio cum animali corpore 674
 Ddd
 Vege

✱✱✱
Vegetatio nucleorum cerafo-
rum in ventriculo 649

Venarum suctio 682

Venaesectio, ei inseruiens
nouum instrumentum 326.
in acutis instituendae ratio
138. **eius vsus in pleuritide**
97. 137. **in febribus inflam-**
matoriis ib. vsus et abusus in
febribus intermittentibus
294. **in febre biliosa** 295

Venena, quid sint? 307. **eo-**
rum genera et species ib.
vsus et abusus in medicina
308. **et antidota** 532

Ventriculus, quomodo in
eum liquida per fossam na-
salem possint immitti 71.
in eo vlcus fistulosum 650.
cyctis carcinomatica ib.
ventriculus variae magnitu-
dinis 693. **situs peruersus**
ib. eius inflammatio vid.
Gastritis.

Verhandelingen uitgegeeven
door de Hollandsche Maat-
schappye der weeten
schappen te Haarlem. XIV.
Deel. 203

Vermes, aduersus eos reme-
dium specificum 63 sq. **per**
nares excreti 113. 116.
ex hernia, abscessu soluta,
egredientes 75. **infantum,**
aduersus eos cataplasma-
tis formula 52. **gordii in pis-**
cibus et hominibus descri-
pti 287. **eorum in homini-**
bis signa ib. de iis obser-
uationes et experimenta 287
sq. **contra eos remedia** 288.
aquarum dulcium et sali-
narum, eorum genera et
species 233 sqq.

✱✱✱
Vermiculi ex poris cutaneis
extremitatum inferiorum
excreti 73

Verminosae affectiones, de
iis obseruationes 66. **cum**
motibus conuulsivis 73

Vernalium euacuationum no-
xa 133

Veronicae species quaedam
9. 17

Verrucae, contra eas reme-
ditum sympatheticum 316

Vertebrarum lumbarium sub-
luxatio 403. **post colli fra-**
cturam paraplegia 688

Vesicatoriorum vsus in febre
acuta ex suppressione men-
struorum 395. **in pleuriti-**
de 298. **in variis morbis**
138. **loco dolenti applica-**
torum 653

Vesontionensis sc. acad. qu.
ad ann. 1777. 728

Vespertilionum species quae-
dam illustratae 327. **ve-**
spertilio Surinamenlis fan-
guinem fugens 315

Vesuvii montis descriptio 251.
mineralium ex eo erupto-
rum differentia ib.

Vini vsus in febribus nervosis
138. **spiritus vid. Spiritus.**
vini adusti vsus contra ver-
mes 525

Vipera, eiusque vsus 35 sq.

Vis mortua et insita 607.
muscularis nervosa 608.
neruea 674

Viscerum obstructions in iis
nouum remedium 637

Vita, quid sit? 34. **eius diffe-**
rentia ib.

Vitrioli genesis 24. **albi vsus in**
artibus expositioni praemium
constitu-

constitutum 371. coerulei
 vsus in cholera 458. in te-
 tano ib. martis ortus 334.
 oleum dulce, de eius prae-
 paratione monita 205 lqq.
 Viuerrae species et varietates
 31. narica 525. ichneumon
 536
 Vlissingensis Seelandina art.
 et sc. societatis qu. ad ann.
 1776. 551
 Vldinensis sc. et art. acad. qu. et
 et praem. ad ann. 1775. 728
 Vlni species quaedam notae
 226. cultura 228
 Vmbilici vitia 646. ad eum
 cystis carcinomatica 650
 Vnguenti Werlhofii vsus con-
 tra scabiem 133
 Vogel, Rudolph. Augustin.
 obiit 150
 Vomitus niger, morbus 462.
 cruentus, eius causa pro-
 xima et prognosis 299 sq.
 ex nucleis cerasorum 648
 Vomitoria in amaurosi 613
 Vrethrae morbi eorumque
 curatio 416. casus, ubi per
 eam sanguis et faeces pro-
 dierunt 397
 Urinae effluxus per umbili-
 cum 326. arenulae in ea vi-
 signum 726
 Urinariae vesicae morbi, de
 eorum curatione monita
 299. septo distincta 652
 Vrticae vrentis foliorum de-
 cocti vsus in arthritide va-
 ga 136. nigrae succus ex-
 pressus contra haemorrha-
 gas vteri 520
 Vrilago tritici, contra eam
 remedium 281
 Vteri vaginae procidentia sa-

nata 107. ruptura, in ea
 auxilium 648
 Vultus albicillae mors a pisce
 maiori 286
 Vulnus sclopetarium singula-
 re lethale 485. pectoris v.
Pectus. in iis restauratio
 partium 711

W.

Well, Io. Iac. historiae natu-
 ral. prof. Vindebon 372
 Wentzels, Carl. Friedr. *Ein-
 leitung zur böhern Chymie
 1ster Theil.* 257
 White's, Charles, Cases in
 Surgery with Remarks.
 Part I. 351
 Wieland, thesin et praemium
 ad ann. 1775. publicauit 149
 Wintringham, Clifton, moni-
 ta et praecepta medica Rich-
 Mead aucta et illustrata
 edidit 99
 Wisluti docimasia 345

X.

Xiphiae piscis descriptio 275

Y.

Yart, Abb. consilium de dia-
 rio academiarum variarum
 Galliae instituendo 141

Z.

Zeolites, lapis, eius natura et
 docimasia 341. de eo ob-
 seruata 332
 Zinci natura et docimasia 344.
 partes constitutivae 259.
 calaminaris docimasia 345.
 florum externus vsus 536
 Zolfatarae montis descriptio
 252
 Zoophytum nouum 315
 Ddd 2 Emen.

❖ ❖ ❖

Emendanda.

P. 10. lin. 28. T. XVI. lege T. XV. p. 16. lin. 12. fo-
 cius l. socios. p. 18. lin. 1. subprorumbens l. subprorumpens.
 p. 21. lin. 29. grandiflora l. grandifloro. p. 26. lin. 22. curata
 l. curatus. p. 33. lin. 1. praeditum l. praeditus lin. 19. terrestriam
 l. terrestrium. p. 55. lin. 11. ididem l. itidem. p. 56. lin. 3.
 quorum l. quarum. lin. vlt. accedebat l. accedebant. p. 59. lin.
 7. typhi l. typho. p. 62. lin. 14. turbabit l. turbabat. p. 111.
 lin. 19. piscihus l. piscibus. p. 114. lin. 6. quae l. quas. p.
 117. lin. 19. spicifis l. spicis. p. 118. lin. 20. suum l. suam.
 p. 146. lin. 28. SANCEROTTE l. SAVCEROTTE. p. 164. lin.
 29. 1773. l. 1737. p. 184. lin. 14. 752. l. 757. p. 191. lin. 23.
 Rentel. l. Rintel. p. 198. lin. 15. SANDRAST l. SANDRART.
 p. 218. lin. 28. interfecti l. interfecta lin. 29. destructi l. destru-
 ctæ. p. 219. lin. 19. trecentae l. trecentas. p. 221. lin. 14.
 ea l. eas. lin. 26. *Betulae pumilas* l. *Betula pumila*. p. 241. lin.
 26. conueniens l. conuenienti. p. 317. lin. 3. hoco l. hoc. p.
 334. lin. 28. Goslardii l. Goslarii. p. 341. lin. 1. calci l. calcis.
 p. 364. lin. 11. a commendat l. commendat. p. 366. lin. 16.
 codice l. cortice. p. 367. lin. 20. tantam l. tantum. p. 371.
 lin. 31. 1775. l. 1774. p. 376. lin. 1. *Wissenschaften* l. *Wissen-*
schaften. lin. 25. *oekonomischee* l. *oekonomischen*. p. 386. lin. 17.
 BADB lege BODE. lin. 21. vñfol l. vñfol. p. 387. lin. 19.
 FREVILLE l. PREVILLE. p. 390. lin. 7. F. A. S. l. F. R. S. p.
 407. lin. 27. Anthraces l. Anthracis. p. 408. lin. 31. AITKIN
 l. AITKEN. lin. vlt. p. 360. l. p. 358. p. 431. lin. 6. morbum
 l. morborum. p. 462. lin. 26. paralleis l. parallelis. p. 498. lin. 23.
 hexaedare l. hexaedrae. p. 516. lin. 1. spiritus l. spiritus. p. 518. lin.
 14. sapone l. sapone. p. 546. lin. 3. notiam l. noticiam. p. 547.
 lin. vlt. primis l. inprimis. p. 601. lin. 4. synhesin l. synthesin
 p. 617. lin. 17. vertico l. vertice. p. 625. lin. 24. linica l. lini-
 ca. p. 637. lin. 23. duo l. duorum. p. 630. lin. 20. alterum
 l. alterumue. p. 634. lin. 22. qua l. quae. p. 637. lin. 19. iun-
 ctam l. iunctum. p. 648. lin. 18. ortum l. ortae. p. 654. lin. 1.
 reperta l. reperto. p. ib. lin. 8. destitutis l. destitutus. p. 655.
 lin. 26. delectus et maior cura l. delectum et maiorem curam.
 p. 690. lin. vlt. et l. gru— p. 691. lin. 1. mentis *deleatur*. p.
 708. lin. 22. huius l. horum. p. 729. lin. 6. 1766. l. 1776.

.
s.
22
m
3.
2.
1.
p.
n.
n.
3.
T.
u.
4.
n.
p.
is.
6.
f.
n.
7.
9.
p.
N
um
3.
in.
7.
in
ni-
um
in-
I.
55.
um.
p.